ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİLLÎ KÜTÜPHANE 06 YZ A 7521 NUMARALI ŞİİR MECMUASI (İNCELEME-METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BÜŞRA ŞEKER

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Ankara - 2019

MİLLÎ KÜTÜPHANE 06 YZ A 7521 NUMARALI ŞİİR MECMUASI
(İNCELEME-METİN)

BÜŞRA ŞEKER

TARAFINDAN

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜNE
SUNULAN TEZ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ankara, 2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

_____

Doç. Dr. Seyfullah YILDIRIM

Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans / Doktora derecesi için gereken tüm şartları sağladığını tasdik ederim.

_____

Prof. Dr. M. Mete TAŞLIOVA

Anabilim Dalı Başkanı

Okudumuz ve savunmasını dinlediğimiz bu tezin bir Yüksek Lisans/Doktora derecesi için gereken tüm kapsam ve kalite şartlarını sağladığını beyan ederiz.

_____

Prof. Dr. Mustafa ARSLAN

Danışman

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Mustafa ARSLAN (AYBÜ, Türk Dili ve Edebiyatı) _____

Prof. Dr. İsrafil BABACAN (AYBÜ, Türk Dili ve Edebiyatı) _____

Dr. Öğretim Üyesi Aziz GÖKÇE (BEÜ, Türkçe Öğretimi) _____

BEYAN

Bu tez içerisinde bulunan tüm bilgilerin akademik kaideler ve etik davranış çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca bu kurallar ve davranışların gerektirdiği gibi bu çalışmada orijinal olmayan her tür kaynak ve sonuçlara tam olarak atıf ve referans yaptığımı da beyan ederim; aksi taktirde tüm yasal sorumluluğu kabul ediyorum.

Ad Soyadı: Büşra ŞEKER
İmza:

ÖZET

MİLLÎ KÜTÜPHANE 06 YZ A 7521 NUMARALI ŞİİR MECMUASI (İNCELEME-METİN)

Şeker, Büşra
Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Mustafa Arslan

Haziran 2019, 253 sayfa

Bu çalışma Milli Kütüphane'de "YZ A 7521" arşiv numarasıyla kayıtlı olan şiir mecmuasının tanıtımı ve transkripsiyonlu metninden oluşmaktadır. Mecmuada, on dördüncü yüzyıldan on dokuzuncu yüzyıla kadar yaşamış olan şairlerin şiirlerine yer verilmiştir. Bu şiirlerden bazıları nazire geleneği çerçevesinde bir araya getirilmiştir. Çalışmamızda öncelikle mecmuanın detaylı tanıtımı yapılmış, mecmuada bulunan şiirlerin transkripsiyonlu metni oluşturulmuş ve mecmuadaki şiirler, ait oldukları şairlerin divanlarındaki şekilleri ile karşılaştırılarak farklılıklar gösterilmiştir. 89 varaktan oluşan mecmuada 85 şair ve 171 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerden 8'inde mahlas kullanılmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Şiir mecmuası, Mecmua, Klasik Türk şiiri

ABSTRACT

THE POEM MACMUA İN MİLLİ KÜTÜPHANE WİTH NUMBER 06 YZ A 7521 (EXAMİNATİON-TEXT)

Şeker, Büşra

M. Sc. Turkish Language and Literature Department

Supervisor: Prof. Dr. Mustafa Arslan

June 2019, 253 pages

This study is consist of the introduction and transcription of the poem majmua registered with the archive number of "YZ A 7521" in the National Library. This magazine includes poems written by poets who lived between the 14th and 19th centuries. Some of these poems are gathered together within the frame of nazire tradition. In this study we gave a detailed introduction on the maganize, transcrition text of the poems in the majmua were formed, the poems in the majmua were compared to their original version in the divans of the poets they belong to and the differences between each other were found this way. There are 171 poems and 85 different poets in the 90-shet majmua. In eight poems unused pseudonym.

Key Words: Poem Majmua, majmua, Classical Turkish Poetry

Anne ve Babama

TEŞEKKÜR

Öncelikle her zaman yanımda oldukları için annem Rübeyde ŞEKER ve babam Lisan ŞEKER'e sonra desteklerini hiçbir zaman benden esirgemeyen ablam Sevda ŞEKER ve değerli arkadaşım Dilek BIYIK'a, konu seçiminden başlayarak tezimi hazırlama sürecinde bana yol gösterici önerileriyle destek ve yardımcı olan eski danışman hocam Doç.Dr.Sibel ÜST ERDEM'e ve sabırla bana yol gösterip hiçbir yardımı esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Mustafa ARSLAN'a teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

BEYAN iii
ÖZET iv
ABSTRACT v
TEŞEKKÜR vii
İÇİNDEKİLER viii
TABLOLAR LİSTESİ x
SİMGELER VE KISALTMALAR xi
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ xiii
ÖN SÖZ xiv
GİRİŞ 1
Mecmuaların Sınıflandırılması 2
Mecmuaların Önemi 3
Nazire Geleneği ve Nazire Mecmuaları 4
BİRİNCİ BÖLÜM: 8
MECMUANIN İNCELENMESİ 8
1.1. Mecmuanın Şekil Yönünden İncelenmesi 8
1.1.1. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri 8
1.1.2. Mecmuadaki Beyitleri Eksik Gazeller 9
1.1.3. Mecmuada Beyitleri Farklı Sıralanan Gazeller 10
1.1.4. Kullanılan Vezinler 10
1.1.5. Mecmuadaki Nazire Şiirler 11
1.2. Mecmuanın Muhteva Yönünden İncelenmesi 17
1.3. Mevcut Divanlarda Bulunmayan Şiirler 18
1.4. Mecmuada Geçen Şairler 19
1.5. Mecmuanın Dil ve İmlâ Özellikleri 34

1.5.1. Mecmuada Yer Alan Ayet, Hadis, Atasözü,Veciz Sözler ve Deyimler 35

1.5.1.1. Ayet ve Hadisler 35

1.5.1.2. Atasözleri 35

1.5.1.3. Veciz Sözler 36

1.5.1.4. Deyimler 37

1.6. Yazma Tavsifi 39

1.7. Metnin Kuruluşunda İzlenilen Yollar 39

İKİNCİ BÖLÜM 42

METİN 42

SONUÇ 154

KAYNAKLAR 156

EKLER 162

EK-1. Serlevha öncesindeki ve temmet kaydından sonraki kısımlar 162

EK-2. Tıpkıbasım 164

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Mecmuadaki beyitleri eksik gazeller 9

Tablo 2. Mecmuada beyitleri farklı sıralanan gazeller 10

Tablo 3. Kullanılan vezinler ve sayısı..... 11

SİMGELER VE KISALTMALAR

[ ]	:	Yazma metinde olmayan ve metnin sayfalarının herhangi bir yerine sonradan ilave edilen yazımları göstermek için kullanılmıştır.
[…]	:	Yazma metninde okunamayan yerleri göstermek için kullanılmıştır.
a.g.e	:	Adı Geçen Eser
AD	:	Âhî Divanı
BD	:	Bâkî Divanı
BHD	:	Behiştî Divanı
BRD	:	Bağdatlı Rûhî Divanı
C.	:	Cilt
CD	:	Cevrî Divanı
ET	:	Erişim Tarihi
F.	:	Ferd
FD	:	Fehîm Divanı
FGD	:	Figânî Divanı
FZD	:	Fuzûlî Divanı
G.	:	Gazel
GAD	:	Gelibolulu Âlî Divanı
HD	:	Hayretî Divanı
HYD	:	Hayâlî Divanı
İÇD	:	İshâk Çelebi Divanı
K.	:	Kıt’a
MESTAP	:	Mecmuaların sistematik tasnifi projesi
MD	:	Muhibbî Divanı
NCD	:	Necâtî Divanı
ND	:	Nef’î Divanı
NVD	:	Nev’ î Divanı
NZM	:	Nazmî Divanı
RD	:	Revânî Divanı
RHD	:	Rahmî Divanı
s.	:	Sayfa
S.	:	Semai

SB	:	Sabâyî Divanı
T.	:	Terci'-i bend
TDVİA	:	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
UBD	:	Ubeydî Divanı
UD	:	Usûlî Divanı
Yay.	:	Yayın
YD	:	Taşlıcalı Yahyâ Divanı
yy.	:	Yüzyıl
ZD	:	Zâtî Divanı

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا (آ)	a, ā	ص	ṣ
ا (أ)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ż, ḍ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	‘
ث	ṣ	غ	ġ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	ḳ
ح	ḥ	ك	k, g, (ñ)
خ	ḫ	ڭ	ñ
د	d	ل	l
ذ	z̲	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ى	y, ı, i, ī
		ء	’

ÖN SÖZ

Eski Türk edebiyatı tarihinin aydınlatılması bakımından divanlar ve şuara tezkirelerinden sonra en önemli kaynaklar mecmualardır. Özellikle nazire ve şiir mecmuaları. İlk örneklerini XV. yüzyıldan itibaren görmeye başladığımız bu mecmualar dönemin şiir zevki ve şairleri hakkında bizlere bilgiler verir. Şiirsever kişilerce oluşturulan mecmualarda kimi zaman tezkirelerde adı geçmeyen, unutulmaya yüz tutmuş şairleri öğrenir, kimi zamansa bilinen şairlerin mevcut divanlarında ya da yayınlanmış eserlerinde bulunmayan şiirlere rastlayabiliriz. Bu bakımdan şiir mecmuaları edebiyat tarihimizdeki büyük boşluklardan birini doldurmaktadır.

Bu çalışmada Millî Kütüphaneye 06 YZ A 7521 numarasıyla kayıtlı istinsah tarihi ve müstensihi belli olmayan 89 varaktan oluşan bir şiir mecmuası incelenmiştir. Yaptığımız çalışma ile ilgili bir tez yok ancak Yunus Kaplan'a ait mecmuanın genel özelliklerini barındıran bir makale bulunmaktadır.[1] Hazırlamış olduğumuz tezle makale arasında ortak ve farklı bilgiler tespit edilmiştir.[2]

Çalışmamız bir giriş ve iki ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Klasik Türk edebiyatındaki mecmualarla ilgili bilgiler verilmiştir. Sırayla mecmuların sınıflandırılmasına, önemine dair açıklamalar yapılmış daha sonra incelediğimiz mecmuadaki nazire şiirlerden dolayı nazire geleneği ve nazire mecmualarıyla ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Giriş bölümünden sonra birinci bölüme geçilmiştir. Birinci bölümde mecmuanın incelenmesi yapılmıştır. Mecmua önce şekil yönünden incelenmiş sonra muhteva yönünden. Daha sonra ise dil ve imla yönünden incelemesi ortaya koyulmuştur. Mecmuadaki şiirlerin özelliklerine, mecmuada geçen şairlere, nazire şiirlere, mevcut

[1] Kaplan,Yunus (2013), Milli Kütüphane "Yz. A 7521" Numaralı Şiir Mecmûası Üzerine, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, S. 89-114.

[2] Makale ve hazırlanılan bu tezde birbirinden farklılıklar gösteren bilgiler tespit edilmiştir. Makalede XV.yy.dan XVII.yy.a kadar yaşamış bazı şairlerin şiirlerini barındığı ele alınmış ancak mecmuada XIV.yy.dan XIX.yy.a kadar olan şairlerin de şiirlerine rastlanmıştır. Makalede mecmuanın 86 varaktan oluştuğu ve 168 şiir barındırdığı, 6 adet mahlassız şiir bulunduğu yazarken mecmua 89 varaktan olmuştur, 171 şiir ve 8 tane mahlassız şiir tespit edilmiştir. Mecmuada 2 tane de semai tespit edilmiştir ancak makalede bu bilgi mevcut değildir. Ayrıca makalede mecmuanın bazı sayfalarının sonunda bulunan ferd, matla ve beyitlerin toplam sayısının 37 olduğu yazarken bu çalışmada 56 adet tespit edilmiştir. Bunlar dışındaki bilgileri çoğu hazırlanılan bu tezle paralellik göstermektedir.

divanlarda bulunmayan gazellere yine birinci bölümde yer verilmiştir. Bölümün sonuna yazma tavsifi ve metnin kuruluşunda izlenilen yol eklenmiştir.

İkinci bölümde mecmuanın çeviriyazılı metnine yer verilmiştir. Bu bölümde mecmuada yer alan şiirlerin transkripsiyonlu metni hazırlandı ve bu şiirler mevcut divanlarda yer alan şekilleriyle karşılaştırılıp farklılıkları, eksiklikleri ve yanlışlıkları dipnot olarak bildirildi.

Mecmuadaki şiirlerin birçoğunun, şairlerin mevcut divanlarında ve basılı eserlerinde bulunduğu tespit edilmiştir. Mecmuadaki bazı şiirlerin ise mevcut divanlarda bulunmadığı görülmüştür. Ayrıca çalışmada daha önce kaynaklarda adı sık geçmeyen şairlere ve bilinen şairlerin bilinmeyen şiirlerine de rastlanıldı. Transkripsiyonlu metnin bitirilmesinin ardından bu çalışmadan elde ettiğimiz bilgiler sonuç bölümünde verilmiştir. Daha sonra faydalandığımız kaynaklar eklenmiş ve akabinde EK-1 bölümüne mecmuada serlevhadan önce ve temmet kaydından sonra bulunan kısımlar eklenmiştir. EK-2 kısmında ise mecmuanın tıpkıbasımına yer verilerek çalışma sonlandırılmıştır.

Büşra ŞEKER

Ankara – 2019

GİRİŞ

Klasik Türk edebiyatında önemli bir yere sahip olan kaynaklardan biri de Anadolu'da ilk örnekleri XV. yüzyıldan itibaren görülmeye başlanan mecmualardır.

Sözlükte "*toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi*" (Devellioğlu, 1996:596) anlamına gelen mecmua, Arapça bir kelime olup *"dağınık şeyleri bir araya getirmek, toplamak*" anlamındaki cemʿ kökünden türeyen mecmuʿdan (bir araya getirilip toplanmış) gelmektedir. Edebiyat terimi olarak ise "*aynı veya farklı türden seçilmiş çeşitli hacimlerdeki metinlerin ve risalelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan eserlerin ortak adıdır.*"(Uzun 2003:265)

Mecmualar farklı yazarlara ait çeşitli türlerden şiirleri ya da düzyazıları barındıran derleme kitaplardır. Başlangıçta dualar, fetvalar, önemli bilgiler, şiirler, hadisler vb. bilgilerin yazıldığı defterlerken zamanla gelişerek düzenlenmiş ve telif özelliği kazanmıştır. (Uzun 2003:265)

Mecmuaların kim tarafından yazıldığı ve yazılış tarihi genellikle tam olarak belli değildir. Bununla birlikte yazarı ve tarihi belli olan mecmualar da vardır.

Birçok konuda mecmua oluşturulsa da "*Mecmuaların konuları daha çok edebiyatla ilgilidir. Gazel, kaside, musammat, tarih, mektup, vs. şekiller ile tevhid, na't mersiye vs. türler üzerine oluşturulmuş mecmualar bunlardandır. Ancak fıkıh, kelam gibi dinî ilimler; simya, sihir, falcılık gibi eski batıl ilimler; musiki, hat gibi sanat dalları vs. üzerine derlenmiş mecmualar da vardır. Bu tür mecmualar bir konu bütünlüğüne sahiptir. Buna karşılık her mecmua derleyicisi aynı titizliği göstermeyebilir ve her çeşit hoşa giden yazıyı mecmuasında alabilir."* (Pala 1995:361) Bu yönüyle de mecmualar, derleyicisinin zevkini yansıtarak bireysel nitelik taşıyabilir.

Mecmuaların Sınıflandırılması

Taşıdıkları özellikler yönünden mecmualar, edebiyat araştırmacıları tarafından birçok farklı şekillerde sınıflandırılmışlardır. Bu sınıflandırmaların ilkini Agâh Sırrı Levend yapmış ve mecmuaları beş gruba ayırmıştır:

1. Nazire Mecmuaları
2. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları
3. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle oluşan mecmualar
4. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş mecmualar
5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar (Levend 2008: 166-167)

Günay Kut ise mecmuaları:

1. Nazire Mecmuaları
2. Seçme şiir mecmuaları
3. Aynı konuyla ilgili eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşan mecmualar
4. Karışık mecmualar
5. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar olarak gruplara ayırmıştır. (Kut 1986: 170-174)

Atabey Kılıç:

1. Cilt ve tertip bakımından,
2. Şekil bakımından,
3. Dil bakımından,
4. Muhteva bakımından,
5. Şahısların tertip ettiği veya şahıslar adına tertip edilen mecmualar, olarak sınıflandırmştır. (Kılıç 2012: 80-95)

Mehmet Gürbüz'ün sınıflandırması ise şu şekildedir:

1. Şekil özelliklerine,
2. Şiirlerin konularına,
3. Nazire mecmuası oluşuna,

4. Şairin aidiyeti /mensubiyeti esasına,
5. Mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin divanlarını/ şiirlerini bir araya getirilişlerine göre düzenlenen mecmualar (Gürbüz 2012)

Tüm bu sınıflandırmalar, mecmualar oluşturulurken birçok ölçütün göz önüne alındığını gösterir. Ancak edebiyatla ilgili mecmuaların daha çok şekil ve muhteva özellikleri esas alınarak oluşturulduğu söylenebilir.

Yapılan bu tür sınıflandırmaların yanında mevcut mecmuaların edebiyat tarihine kazandırılması amacıyla "*Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi*" (MESTAP) ortaya çıkmıştır. Çalışmamıza konu olan, yer yer nazire mecmuası özelliği taşıyan bu şiir mecmuasıyla hem projeye katkı sağlanmış hem de edebiyat tarihine önemli bir şiir mecmuası kazandırılmıştır.

Mecmuaların Önemi

Edebiyat tarihinin aydınlatılması bakımından divanlar ve şuara tezkirelerinden sonra gelen önemli kaynaklardan biri de mecmualardır. Özellikle nazire ve şiir mecmuaları. İlk örneklerini XV. yüzyıldan itibaren görmeye başladığımız bu tür mecmualar, oluşturulduğu dönemin ve oluşturan kişinin şiir zevkini bizlere gösterir. Dönemin şairleri hakkında bilgiler verir. Kimi zaman tezkirelerde adı geçmeyen, unutulmaya yüz tutmuş şairleri ve bu şairlerin şiirlerine hatta şairlerin yaşamlarıyla ilgili bilgi veren manzumelere (ölüm tarihi vb.) de mecmualarda rastalanılabilir.

Mecmualarda tanınan şairlerin mevcut divanlarında ya da yayınlanmış eserlerinde bulunmayan şiirleriyle karşılaşılabilir; divanlarda bulunan şiirlerin ise farklı şekilleri (eksik veya fazla beyitler) bulunulabilir. Pek kullanılmayan nazım şekillerine, yeni türlere ya da edebiyatımızda yaygın olmayan aruz kalıplarına ve kafiye tiplerinin örneklerine de ulaşılabilir.

Nazire şiirleri barındıran bazı mecmualar ise şairler arasındaki etkileşimi gözler önüne serer ve yine dönemin edebî zevklerini ortaya koyar. Mevcut nazire mecmualarında geçmeyen şiirler de gün yüzüne çıkabilir.

Kimi mecmualarda ise sadece edebiyat araştırmacılarını değil sosyoloji, tarih, halkbilim gibi alanlarda çalışanları da ilgilendiren bilgiler bulunabilir. Mecmuaların boş kalmış sayfalarına ya da derkenarlara yazılan dualar, ilaç tarifleri, gizli ilimlerle ilgili notlar, tarih kıt'aları bunlardan bazılarıdır. (Köksal 2012 : 88)

Yukarıda bahsettiğimiz mecmuaların edebiyat tarihimize katkılarının birçoğunu incelediğimiz mecmuada da gördük ve ilerleyen bölümlerde bunları ortaya koymaya çalıştık. Tüm bunlar mecmuaları önemli kılan eserlerin başında geldiğini gösterir.

Nazire Geleneği ve Nazire Mecmuaları

Klasik Türk edebiyatının en önde gelen geleneklerinden biri de nazire geleneğidir. *"Bir şairin şiirine sonradan bir başka şair veya şairin kendisi tarafından, kafiyeleri veya kafiye ve redifleri aynı olan, aynı vezin ve konuda yazılan, çoklukla gazel ve kasidelerde görülen benzer şiirlere nazire veya cevap denir."*(Yavuz 2013: 359)

Nazire geleneğinde örnek alınan yani model olan şiire zemin şiir ya da model şiir, bu şiirden hareketle oluşturulan benzerine yani yeni yazılmış olan esere nazire; yapılan bu işleme tanzir; zemin şiirlerle bunlara yazılmış nazirenin toplandığı mecmualara ise nazire mecmûası adı verilir. "*Nazire ve nazire yazmak yerine tanzir ve tanzir etmek yanında nazire deme, cevap deme, cevap verme tabirleri de kullanılmış, nazire yazana "nazîre-gû, nazîre-perdâz" denilmiş, model olarak alınan şiirin tam zıddını ortaya koymaya da "nakîza" denir. Ancak Arap şiirinde Câhiliye döneminde çok yaygın olan nakîza Türk şiirinde pek rağbet görmemiştir.*"(Köksal 2006: 456) Klasik Fars edebiyatındaysa nazire yerine "cevab" sözcüğü kullanılmış, ayrıca "tazmîn" ve "istikbâl" gibi terimlerin de kullanıldığı kaynaklarda geçmektedir. (Çiçekler 2006: 458).

Türk edebiyatında birçok nazım şekline nazire yazılmıştır. Bunların başını gazeller çeker. Nazirelerin gazeller üzerinde ağırlık göstermesinin nedeni gazelin en yaygın kullanılan nazım şekli olması ve divan şairlerince şiir yeteneğini ispatlamaya en uygun tür olmasıdır. "*Mesnevide ise bilhassa Nizâmî-i Gencevî'nin Hamse'sine nazire yazmanın Türk şairleri arasında âdeta bir gelenek haline gelmesinde aramak gerekir. Daha az olmakla beraber kasideler ve musammatlar da tanzîr edilmiştir. Hatta divan ve sözlük gibi eserlere bütünüyle nazire yazıldığı görülmektedir*." (Köksal 2006: 456)

Zemin şiir ile nazire arasındaki ilişkisinin belirlenmesinde ve karşılaştırılmasında, anlam birlikteliğiyle şiirin muhtevası konusunda değerlendirilecek bir takım ortak ögerin bulunması gerekir. Nazirecilik konusunda yapılan çeşitli araştırmalardan hareketle ortaya çıkan zemin şiirle nazire arasındaki belirleyici faktörler şunlardır:

1. Muhteva birliği
2. Kalıplaşmış sözler (atasözü, veciz söz, deyim, ayet, hadisgibi kalıplaşmış ibarelerin de paylaşılması)
3. Şairin, zemin şiirin şairinin adını şiirde anması ve nazireyi yazış sebebini dile getirmesi
4. Zemin şiirin bir mısraının ya da beytinin tazmin edilmesi
5. Oluşturulan şiirlerin belli bir uzunlukta veyahut orijinallikte bir redife sahip olması
6. Musammat (iç kâfiyeli) olmak gibi bir gazelin oluşturulmasında belirli bazı özelliklerin paylaşılması
7. Zemin şiirdeki muhteva veya ifade bakımından sıra dışı bir özelliğin yazılan nazire içerisinde de uygulanması (Arslan 2019: 21, Ambros 1989, 57-83; Köksal 2018)

Ancak nazirelerin tespitinde yukarıda sayılan unsurların hepsi her zaman belirleyici değildir. Çünkü nazirenin tanımı ve kullanımı ile ilgili birtakım problemler vardır. Bazı Klasik Türk edebiyatı uzmanlarınca bir şiirin nazire sayılabilmesi için zemin şiirle aynı uyak ve vezinde olması yeterli iken bazıları ise bunların yanında bir de ifade ve konu birliğinin aranması gerektiğini savunurlar. Nazirenin zemin şiiri çeşitli bakımlardan geçip geçmemesi de ayrı bir sorun teşkil eder. Bazılarına göre ise oluşturulan nazire şiir, zemin şiiri her yönden geçmeli veya en azından onunla aynı seviyeye ulaşabilmeli görüşü vardır. Nazireciği taklitçilik olarak kabullenmek de doğru değildir çünkü nazireler ne şekilde, hangi amaçla yazılırsa yazılsın temelinde tanzir edilen şiire öykünme ve özenme vardır. Nazire mecmualarında bulunan tüm şiirlerin gerçekten de nazire olup olmadığı ayrıca belirtilen şiire nazire olarak yazılıp yazılmadığı da ayrı bir konudur. (Köksal 2006: 456).

Bahsedilen sorunlar incelediğimiz mecmuadaki nazire şiirlerin bazılarında da karşımıza çıkmıştır. Kimi nazire şiirlerin zemin şiirle vezin, kafiye, redif, muhteva, söyleyiş biçimleri birbirine uysa da vezni, kafiyesi ya da redifi farklı olan şiirler de tespit edilmiştir.

Her ne kadar nazirelerle ilgili sorunlar olsa da bu gelenekler şairler tarafından birçok şekilde kullanılmıştır. Bu yüzden divanları dolduran manzumeler arasında başkalarına nazire olarak söylenmiş olan şiirler bir hayli fazladır. Zamanında çok yaygın olan nazirecilik, edebiyat tarihçileri için kötü bir taklitçilik değildir. Yüzlerce naziresi meydana getirilen bir gazelin aslını bulmak, dönemin şiir zevkiyle ilgili ipuçları vermektedir.

Doğu edebiyatında ise nazîreleri derlemek zamanla bir gelenek haline gelmiştir. Özellikle şiirden çok iyi anladıkları kabul edilen şiir derleyicileri topladıkları şiirleri "mecmûa-i nezâir"lerde bir araya getirmişlerdir. (Köksal 2006:456) Bu mecmualardaki nazirelere bakarak bunların asıllarını ve divan tertip etmemiş olan şairlerin şiirlerini bulma olanağı vardır. Bu yönüyle nazire mecmuaları, edebiyat tarihi incelemelerinde başvurulacak önemli kaynaklardır. (Levend 2008: 167) Bu nazire mecmualarının en önemlileri şunlardır:

1. Mecmuatü'n-Nezâ'ir: Ömer b. Mezîd'in 1437 yılında derlediği 614 varaklık bu mecmua Türk edebiyatında bilinen ilk nazire mecmuasıdır. Başta mensur bir ön söz sonra da mecmuanın adı geçmektedir. Mecmuada 83 şairin 397 manzumesiyle yazarın kendi manzumeleri yer almaktadır. Her bahrin başında derleyicinin, o bahrin ölçüsünün kolayca bellekte kalması için yazdığı bir ya da birkaç beyitten oluşan bir manzume bulunmaktadır. (Canpolat 1995:9)
2. Câmiu'n-Nezâir: Eğirdirli Hacı Kemal'in 1512 yılında hazırladığı 496 varaklık bu mecmuada, 266 şairin, bir de kendisinin manzumeleri vardır. İki sayfalık bir ön sözden sonra tevhitler, na'tlar, başka kasideler, gazeller, müstezadlar ve musammatlar sıralanmaktadır. Eserin sonunda ise kendisinin manzumeleri vardır.
3. Mecmâu'n-Nezâir: Edirneli Nazmi'nin 1523'te topladığı bu mecmuada, 357 şairin vezinlere ve kafiyelere göre sıralanmış. 5527 gazeli vardır.
4. Pervâne Bey Mecmuası: Hazırlayan kişinin adıyla anılan bu mecmua, Kanuni Sultan Süleyman'ın bendelerinden olan Pervane Bey tarafından 1560 yılında hazırlanmıştır. 641 varaklık bu mecmuanın ilk yaprağı eksiktir.

5. Metâliun-Nezâir: Budinli Hisâlî tarafından derlenen bu mecmuada şiirlerin sadece matla beyitleri bulunmaktadır. Matlalar vezinlerine ve kafiyelerine göre sıralanmış ayrıca şairin kendi matlaları da yer almaktadır. (Levend 2008: 167)

Bunlar dışında bazı kütüphanelerde adı ve derleyeni belli olmayan pek çok nazire mecmuası vardır.

İncelediğimiz mecmuadaki nazire şiirlerin az bir kısmı yukarıdaki mecmualarda geçerken büyük çoğunluğuna ulaşılamamıştır. Bu da şiir mecmualarının nazire mecmuaları gibi edebiyat tarihine ışık tuttuğunu gösterir.

BİRİNCİ BÖLÜM:
MECMUANIN İNCELENMESİ

1.1. Mecmuanın Şekil Yönünden İncelenmesi

Çalışmaya konu olan bu eser Milli Kütüphanede Mecmû'a-i Eş'âr adıyla ve YZ A 7521 arşiv numarasıyla kayıtlı, yer yer nazire mecmuası özelliği taşıyan, derleyeni belli olmayan bir şiir mecmuasıdır. 89 varaktan oluşan mecmuada XIV. yüzyıldan XIX. yüzyıla kadar yaşamış şairlerin şiirleri bulunmaktadır.

Serlevhadan[3] önce mahlassız bir gazelle başlayan mecmua daha sonra Bâkî'nin bir gazeliyle devam etmiş ve hemen sonra alfabetik bir şekilde tabloyla hazırlanmış 117 şairlerin adı geçen, şairler dizinine yer verilmiştir. Fakat bu tabloda yer alan şairlerin 43'üne dair herhangi bir şiir ya da bilgi mecmuada mevcut değildir. Büyük ihtimalle mecmuayı derleyen kişi önceden hazırladığı bu listeye göre mecmuaya şiirleri ekleyecekti ancak bir şekilde tüm şairlerin şiirine yer veremedi.[4]

Büyük çoğunluğu harekeli nesihle yazılmış olan yazmanın son varaklarına doğru ta'lik hat kullanılmıştır. Bu durum farklı müstensihleri işaret etmektedir ancak mecmuada birden fazla müstensih olabileceğine dair başka bir bilgi mevcut değildir. Sayfalar cetvel içine alınmış ve 12 satırdan oluşmuştur. Genellikle beşer beyitlik gazellerin yer aldığı mecmuada 72 şaire ait 170 şiire yer verilmiştir. Serlevhadaki mecmua derleyicisine ait iki beyitlik kıt'ayı da buna dâhil edersek bu sayı 171 olur. Bazı sayfaların sonralarında yer alan ferd ve çeşitli beyitlerde adı geçen 9 şair eklendiği takdirde mecmuadaki şair sayısı ise 85'i bulmaktadır.

1.1.1. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri

Mecmuada 170 şiir bulunmaktadır. Buna serlevhadaki mecmua derleyicisinin yazdığı iki beyitlik kıt'ayı da sayarsak 171 diyebiliriz. Mecmuada kıt'a, gazel, terci'-i bend, semai ve Coşkun mahlaslı şaire ait olan bir de bahr-i tavil bulunmaktadır. Bunlar dışında bir de mecmuanın bazı sayfalarının sonlarında 56 adet ferd ve çeşitli beyitlere yer verilmiştir. Bu

[3] Serlevha 'bir yazının başlığı' demektir. "Yazma eserlerde metnin başladığı karşılıklı tezhiplenmiş sayfalar."(Duran 2009,567)
[4] Bahsedilen şairler dizinine kaynaklardan sonra gelen EK'de yer verilmiştir.

ferdlerden birkaçının hangi şaire ait olduğuna yanında yazılmış. Ancak çoğunlukta bu durum söz konusu değildir. Ayrıca mecmua derleyicisi 6 ferde ise "Ferd-i pâk, ferd-i latîf, ferd-i yâdigâr, ferd-i lezîz, ferd-i dilgir, ferd-i musanna" diyerek isim vermiştir.

En çok kullanılan nazım şekli gazeldir. 164 gazele yer verilmiştir. Bu gazeller arasında biçim ya da söyleyiş bakımından birbirine benzeyenler vardır. Birbirleriyle kafiye, redif ya da her iki bakımdan benzer gazeller de mevcuttur. Bu gazellerden bazıları nazire özelliği taşımaktadır. Mecmuada genellikle beşer beyitten oluşan gazeller seçilmiş, beyit sayısı beşten fazla olan gazellerin ise bazı beyitleri çıkarılarak beş beyiti mecmuaya alınmıştır. Bu durum mecmua derleyicisinin eseri oluştururken planlı bir şekilde davrandığını ve bu planın dışına çıkmamaya çalıştığını gösterir.

1.1.2. Mecmuadaki Beyitleri Eksik Gazeller

Mecmuada 16 gazelin beyitlerinde eksiklik olduğu görülmüştür. Bu gazellerin varak ve gazel numaraları ile şairleri şu şekildedir:

Tablo 1. Mecmuadaki beyitleri eksik gazeller

Varak Numarası	Gazel Numarası	Şair
1. 8a	G.11	Bâkî (Divandaki 5,6,7. beyitler eksik)
2. 8b	G.12	Nef'î (Divandaki 5. beyit eksik)
3. 12b	G.20	Bâkî (Divandaki 5. beyit eksik)
4. 23a	G.41	Necâtî (Divandaki 2. ve 5. beyit eksik)
5. 26a	G.47	Muhibbî (Divandaki 4. ve 5. beyit eksik)
6. 28a	G.51	Mesîhî (Divandaki 4. ve 5. beyit eksik)
7. 29a	G.53	Bâkî (Divandaki 5. beyit eksik)
8. 30a	G.55	Bağdatlı Ruhî (Divandaki 3. ve 7.beyit eksik)
9. 30b	G.56	Usûlî (Divandaki 3. beyit eksik)
10. 32a	G.59	İshâk Çelebi (Divandaki 5. ve 6. beyit eksik)
11. 38a	G.71	Fuzûlî (Divandaki 6.beyit eksik)
12. 49b	G.94	Bâkî (Divandaki 2. beyit eksik)
13. 52b	G.100	Âhî (Divandaki 5. ve 6.beyit eksik)
14. 58a	G.111	Necâtî (Divandaki 2. beyit eksik)
15. 68a	G.131	Bâkî (Divandaki 4. beyit eksik)
16. 81b	G.158	Necâtî (Divandaki 5. ve 6. beyit eksik)

1.1.3. Mecmuada Beyitleri Farklı Sıralanan Gazeller

Kimi gazellerde mevcut divanlardaki hallerinden farklı olarak mecmuada beyitlerin yeri değiştirilmiştir. Mecmuada 7 gazelde bu durum görülmektedir. Bu gazellerin varak ve gazel numaraları ile şairleri şu şekildedir:

Tablo 2. Mecmuada beyitleri farklı sıralanan gazeller

Varak Numarası	Gazel Numarası	Şair
1. 3a	G.3	Ubeydî (Divandaki 2.ve 3. beyit yer değiştirmiştir.)
2. 18a	G.31	Nev'î (Divandaki 3. ve 5. beyit yer değiştirmiştir.)
3. 54b	G.104	Fîgânî (Divandaki son iki beyit yer değiştirmiştir.)
4. 62b	G.120	Rahmî (Divandaki 2,3,4. beyit yer değiştirmiştir.)
5. 67b	G.130	İshâk (Divandaki 3. ve 5. beyit yer değiştirmiştir.)
6. 76b	G.148	Âhî (Divandaki 2,3,4. beyit yer değiştirmiştir.)
7. 84a	G.163	Fâizî (Divandaki 2. ve 4. beyit yer değiştirmiştir.)

1.1.4. Kullanılan Vezinler

Mecmuada hem aruz vezniyle hem de hece vezniyle şiirler bulunmaktadır. 2 şiir sekizli hece ölçüsüyle geri kalan şiirler ise aruzla yazılmıştır. 14 ayrı aruz kalıbı kullanılmıştır. Mecmuada en çok kullanılan kalıp remel bahrinin en sık kullanılan türü olan "*Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün"* kalıbıdır. 78 şiirde bu kalıba yer verilmiştir. Bunu remel bahrinden "*Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün"* kalıbı da 25 şiirle, yine 25 şiirle hezec bahrinden "*Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün*" ve 24 şiirle "*Mefûlü Mefâîlü Mefâîlü Feûlün"* kalıpları takip eder. Yine Bazı ferdlerin ise kalıbı bulunamamıştır. Mecmuada kullanılan vezinler ve kullanılma sayıları şu şekildedir:

Tablo 3. Kullanılan vezinler ve sayısı

Vezin	Sayısı
1. “ Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün”	78
2. “Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün”	25
3. “Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün”	25
4. “Mefûlü Mefâîlü Mefâîlü Feûlün”	24
5. “Mefâîlün Mefâîlün Feûlün”	14
6. “Fâilâtün Fâilâtün Fâilün”	10
7. “Mef’ûlü Fâilâtü Mefâîlü Fâilün”	7
8. “Feilâtün Mefâilün Feilün”	2
9. “Müstef’ilün Feûlün Müstef’ilün Feûlün”	3
10. “Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün”	2
11. “Mef’ûlü Fâilâtün Mef’ûlü Fâilâtün”	1
12. “Mef’ûlü Mefâîlün Mef’ûlü Mefâîlün”	1
13. “Müstef’ilün Mefâîlün Müstef’ilün Mefâîlün”	1
14. “Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün”	1

1.1.5. Mecmuadaki Nazire Şiirler

Mecmua ile ilgili yaptığımız inceleme içerisindeki bazı şiirlerin nazirelerden oluştuğu tespit edilmiştir. Mecmuadaki bu nazirelerin tespiti yapılırken öncelikle vezin, kafiye ve redif birlikteliği göz önüne alınmış ve naziredeki önemli bir unsur olan muhteva açısından da karşılaştırılarak mecmuadaki bu şiirler saptanmıştır. Mecmuadaki şiirlerin konuları, ölçüleri, kafiye ve rediflerine bakıldığında yaklaşık kırk altı şiirin nazire özelliği taşıdığı görülmüştür.[5] Şiirlerden hangisinin zemin şiir olduğu konusunda, şairlerin yaşadığı yıllar göz önünde bulundurulmuştur. Bunlar arasında ise en dikkat çeken edebiyatımızda pek kullanılmayan nakiza örneğinin bulunmasıdır. Bu nakiza Rüsuhî tarafından Şeyhülislam Yahyâ’nın zemin şiirine yazmıştır. (G.17/G18) Bunun dışında kaynaklarda örneklerine pek rastlanılmayan, şairin kendi şiirine yine kendisinin nazire yazdığını bir örnek de görülmektedir. (Muhlis-i Sâfî, G.102/G.103)

[5] Nazirecilikte her ne kadar şekil birlikteliği olsa da bunlardan sadece muhtevası aynı olanlar da vardır.

Aşağıda matla beyitlerine yer verilen gazellerden ilki zemin şiirdir, diğerleri ise nazirelerdir. Bu şiirlerin matla beyitleri ve gazel numaraları şöyledir:

Zemin:

Şehrimizde ʿaşḳa ḳābil dil mi yoḳ dil-ber mi yok

Mest yoḳ meclisde bilmem mey mi yoḳ sāġar mı yoḳ (Şeyhülislam Yahya, G.17)

Nazire:

Şehrimizde ʿaşḳa ḳābil dil de var dil-ber de var

Mest-i ʿaşḳız meclis içre mey de var ṣāġar da var[6] *(Rüsûhî, G.18)*

Zemin:

Yāri ayırmaḳ diler benden münāfıḳlar meded

Almaḳ isterler benden cānımı münāfıḳlar meded (Hayretî, G.19)

Nazire:

Eylesün vaṣlını dermān dil-i bīmāra meded

Dostlar işte ben gitdim baña bir çāre meded[7] *(Bâkî, G.20)*

Zemin:

Cānım vireyim yolıña merdāne disünler

Merdāne imiş ḳalmadı bir cāna disünler (Sâfî, G.21)

Nazire:

Ṣun sāġarı sāḳī bize mestāne disünler

Uṣlanmadı gitdi göre dīvāne disünler (Şeyhülislam Yahya, G.22)

Zemin:

Yāre dil virmek ḳolaydır eylemek inkār güç

Vaṣl-ı gül āsān velī ṣabr-ı cefā-yı yār güç (Nev'î, G.31)

Nazire:

Ölmek āsān ʿāşıḳa bir dem firāk-ı yār güç

Böyle müşkil derd-i esīri ḫasteye tīmār güç (Nef'î, G.32)

[6] Zemin şiirle redif ve kafiyesi aynı olmayan nakiza örneğidir.
[7] Zemin şiirle ölçü ve kafiyesi aynı değildir.

Zemin:

Yazanlar ḳışṣa-i Mecnūn'ı hep yabana yazmışlar

Benim derd-i derūnım çün bilinmez yana yazmışlar (Mahlassız, G.35)

Nazire:

Yazanlar peykerim destimde bir peymāne yazmışlar

Görüp mest-i mey olduġum mestāne yazmışlar (Nef'î, G.36)

Zemin:

Biz seniñ ḥüsn-i cihān-efrūzıña ʿāşıḳlarız

Anıñçün ḳanda güzel görsevüz ʿāşıḳlarız (Necâtî, G.41)

Nazire:

Mey ḫoş ṭutarsa n'ola bizi nā-tüvānlarız

Birḳaç esīr-i bāde vü rind-i cihānlarız[8] *(Ubeydî, G.42)*

Zemin:

Lebleriñ emsem didim bir dil-bere emme didi

Kimseye bu sırrı ifşā eyleme ammā didi (Mezâkî, G.43)

Nazire:

Ḫaste-cān ol yāre bir emsem lebüñ cānā didi

Dimedi ḫoş ola güldi remz ile ammā didi (Remzî, G.44)

Zemin:

Cānım diler ol dil-ber-i cānānı bir öpsem

Cān pāremi ol gözleri mestānı bir öpsem (Dâ'î, G.46)

Nazire:

Aḳlım ṭaġılur zülf-i siyahkārıña baksam

Baġrım ṭalabur aṣl-ı güherbārıña baḳsam (Âlî, G.45)

Zemin:

Bir sencileyin ruḫları gül yār ele girmez

Bir bencileyin bülbül-i gülzār ele girmez (Muhibbî, G.47)

Nazire:

Bir bencileyin bülbül-i nālān ele girmez

Bir sencileyin gül gibi ḫandān ele girmez (Mecnûnî, G.48)

[88] Zemin şiirle ölçüsü farklıdır.

Zemin:

Gülistānuñ yüzi gülse açılsa nev-bahār olsa

Teferrüc itmege varsam ben olsam ol nigār olsa (İshak Çelebi, G.59)

Nazire:

Gidüp cünd-i şitā yir yir çemenler nīze-dār olsa

İrüp ceyş-ı bahār ʿālem bezense lālezār olsa (Mahlassız, G.60)

Zemin:

Sāḳiyā çünki degil kimseye furṣat bāḳī

Gel ṣabūḥı idelim var ola elbet bāḳī (Necâtî, G.62)

Nazire:

Sāḳiyā ḳalmaz imiş bu ṣoḥbet bākī

Mey-i gül-gūn içelim var ola bāḳī (Bâkî, G.61)

Zemin:

Nigārımdan iderim dād u feryād

Kı itmez bu dil-i ġamgīni şād (Mahlassız, G.63)

Nazire:

Bizi bir būseyle itmedüñ yād

Senüñ şīrīn-lebüñden dād u feryād (Nazmî, G.64)

Zemin:

Āh kim bir dil-ber-i zībāya düşdi göñlümüz

Yine bir şūḫ-ı cihān-arāya düşdi göñlümüz (Ârifî, G.77)

Nazire:

Derd-i ʿaşḳa mübtelādur göñlümüz

Hey bize özge belādur göñlümüz[9] *(Nazmî, G.78)*

Zemin:

Ġubār-ālūde resūl-i baḫtiyārız biz

Ġulām-ı āl u aṣḥab-ı güzīn-i aṣfiyāyız biz (Ârifî, G.81)

[9] Zemin şiirle vezin ve kafiye aynı değildir.

Nazire:

Bugün mihr-i muḥabbetle o şāha āşināyız biz

Egerçi ṣīfata baḳsañ şāh u kemter gedāyız biz (Hamîdî, G.82)

Zemin:

Āh kim göñlüm diler seyr ide cānān illerin

Laʿl-i nābı şevḳine görsem Bedeḫşān illerin (Murâdî, G.83)

Nazire:

Ḫoş bilür şūrīde göñlüm kūy-ı cānān illerin

ʿAndelībe yāraşur bilmek gülistān illerin (Mahlassız, G.84)

Zemin:

Müşkil imiş ki dil-rübā ṭıfl ola nev-cüvān ola

ʿĀşıḳ-ı zār mübtelā pīr ola nā-tuvān olan(Bâkî, G.85)

Nazire:

Lāyıḳ odur ki dil-rübā yār ola mihribān ola

ʿĀşıḳ odur ki dāimā zār ola nā-tüvān ola (Emrî, G.86)

Zemin:

Ḳāmeti mevzūn nihāle māʾiliz

Ṭoġrusı ḥüsn-i cemāle māʾiliz (Atûfî, G.87)

Nazire:

Derlerse ol ḫadd-i āle māʾiliz

Düşse gül-berg üzre jāle māʾiliz (Sun'î, G.88)

Zemin:

Āyīne-iʿālemde göñül rūy-ı ṣafā yoḳ

Mihrinde kerem yüzleri māhında vefā yoḳ (Âlî, G.100)

Nazire:

Ol şūḫ-ı cefā-pīşede āyīn-i vefā yoḳ

Mirāt-ı derūnımda disem n'ola ṣafā yoḳ (Süheylî, G.101)

Zemin:

Kim bilür atmayalardı ḳatı yabana beni

Ṭaş ṭoġuraydı ṭoġurmaḳdan ise ana beni (Muhlis-i Sâfî, G.102)

Nazire:

Bildi bir dürr idügiñ atmadı yabana seni

Ṭoğduġuñ gibi ṣarup ṣarmaladı ana seni (Muhlis-i Sâfî, G.103)

Zemin:

Bilmezem n'oldı ṣuçım ol yār-ı cānım söylemez

Dünyayı başdan başa dutdı fiġānım söylemez (Sâdıkî, G.106)

Nazire:

Āh kim ben bendeye şāh-ı cihānım söylemez

Duṭdı milkiñi ʿālemi āh-ı fiġānım söylemez (Zâtî, G.107)

Zemin:

Söylesem söyleme dir yār baña n'eyleyeyin

Aña ʿarż itmeyeyin ḥālimi ya n'eyleyeyin (Âlî, G.114)

Nazire:

Cānıma cevr eyleme rūḥ-ı revānım söyle yā

Aġzıma gelmiş dürür çıḳmaġa cānım söyle yā[10] *(Cünûnî, G.115)*

Zemin:

Sīneye çekmeye bir serv-i dil-ārām olsa

Ser-keş olmasa iñen ʿāşıḳına rām olsa (Bâkî, G.128)

Nazire:

Kişinüñ bir vefā ehli mülāyim dil-beri olsa

Belā vü derd ü ḥasretden bu ġamgīn dil-berī olsa(İshak Çelebi, G.129)

Zemin:

Lāle-ḫadler yine gülşende neler itmediler

Servi yürütmediler ġoncayı söyletmediler (Necâtî, G.158)

[10] Zemin şiirle ölçü ve redifi farklıdır.

Nazire:

Nev-bahār oldı güzeller ʿazmi gülsitān itdiler
Ġam tennūrında dil-i ʿuşşāḳı büryān itdiler (Amrî, G.159)

Ayrıca yukarıda verilen birkaç şiirin ölçüsü, birkaçınınsa redif ya da kafiyesi aynı olmamasına rağmen sadece söyleyiş bakımından benzerlik göstermektedir.

Tespit ettğimiz nazire şiirlerin bazıları mevcut nazire mecmualarında olsa da çoğunluğuna ulaşılamamıştır.

1.2. Mecmuanın Muhteva Yönünden İncelenmesi

Mecmuanın çoğunluğu âşıkâne gazellerden oluşmaktadır. Yaklaşık 90 civarı gazelde âşıkâne özellikler ağır basarken, 41 gazelde ağırlık rindâne, 25 gazelde ise şûhâne gazel özellikleri ön plana çıkmaktadır. Az da olsa hikemî ve tasavvufî gazeller de mevcuttur. Mecmuanın çoğunluğunun âşıkâne ve rindâne özellikteki gazellerden oluşması, mecmua derleyicisinin şiirleri bilinçli bir şekilde tercih ettiğinin göstergesidir

Derleyen kendi zevkine göre şiirleri mecmuaya almıştır. Yine ferdlerin çoğunluğunda da mecmua derleyicisinin tercihi âşıkâne ya da rindâne şiirlerden yana olmuştur. Mecmua sonundaki bahr-i tavil ise konu bakımından mecmuanın geneliyle aynı doğrultudadır, âşıkânedir.

Mecmuada mahlası geçen 85 şair vardır. Şiirlerin çoğunluğu XVI. yüzyıl şairlerine ait olmakla beraber XIV, XV, XVI ve XVII. yüzyıllardaki şairlerin de şiirleri mevcuttur. Bu şairlerin içinde halk edebiyatı geleneğinde yetişenler de vardır. Yaklaşık beş şair bu gelenekte eser vermiştir. Mecmuanın sonundaki bahr-i tavilin yazarı olan Coşkun da XVII. yüzyıl halk edebiyatı şairilerindendir.

Mecmuada en çok şiiri bulunan şair Bâkî'dir. 27 şiiri bulunmaktadır. Onu 12 şiirle Zâtî, 7 şiirle Necâtî, 6 şiirle İshak Çelebi ve Ubeydî takip etmektedir.

Mecmuada Ulvî'ye bir, mecmuanın sonlarına doğru tekrar eklenmiştir. (9a / 83a) Bir tane de Nesîmî'ye ait müracaa gazele yer verilmiştir.(14b)

Ayrıca bilinen şairlerin divanları incelenerek oluşturulan tezde, mecmuada olup bazı şairlerin divanlarında bulunamayan şiirler de tespit edilmiştir.

1.3. Mevcut Divanlarda Bulunmayan Şiirler

Mecmua ile ilgili yapmış olduğumuz bu çalışmada yer alan bazı şiirlerin, divanlarda yer almadığı tespit edilmiştir. Tespit edilen şiirlerin matla beyitleri, gazel numaraları ve şairleri şu şekildedir:

Bugün bir haftadır cānān görünmez
Sitāremden māh-ı tābān görünmez (Necati, G.14)

Cānım vireyim yoluña merdāne disünler
Merdāne imiş ḳalmadı bir cāna disünler (Sâfî, G.21)

Şehā maḳṣūdumız senden vefādur
Geçer ḳalmaz bu dünyā bī-vefādur (Ahmedî, G.54)

Her ḳaçan ateş-i ġam sīne-i sūzāna gelür
Bir uġurdan ṭutuşup ḫāne-i dil yana gelür (Behiştî, G.57)

Āh kim göñlüm diler seyr ide cānān illerin
Laʿl-i nābı şevḳine görsem Bedeḫşān illerin (Murâdî, G.83)

Derlerse ol ḫadd-i āle māʾiliz
Düşse gül-berg üzre jāle māʾiliz (Sunʾî, G.88)

Ol mihr-i māh-ı rūyum bir servi-ḳāmet ancaḳ
Yoḳ yoḳ ne ḳāmet olsun ol servi-ḳāmet ancaḳ (Şehrî, G.96)

Didüm ey meh beni hecriñde çoḳ aġlatdı felek
Didi nāz ile geçen yaġmura ṭutma kepenk (Zâtî, G.98)

Ol şūḫ-ı cefā-pīşede āyīn-i vefā yoḳ
Mirāt-ı derūnımda disem n'ola ṣafā yoḳ (Süheylî, G.101)

Bī-ḳarār oldı göñül ey mūnis-i cānım meded
Ḥasret-i ʿaşḳuñ beni yandırdı sulṭānım meded (Fasîhî, G.110)

Şol zamān kim ḫāne-i dilde ġamuñ mihmān idi
Eşk-i ḫūnīnım şarāb u yüregim giryān idi (Ubeydî, G.117)

Dil giriftār itme şāhum bend ile zindānda
Böyle ḳānūn eyleme bu milket-i ʿOṣmānda (Necâtî, G.145)

Çalışmamızdaki en önemli kazanım hiç şüphesiz mevcut divanlarda yer almayan çeşitli şiirlerin tespit edilmesi olmuştur. Ancak matla beyitlerini verdiğimiz bu 12 şiirin bazılarının, divanları mevcut olan şairlere mi ait yoksa o şairlerle aynı mahlası kullanan başka şairlere mi aittir, bilinmemektedir.

Bunlar dışında mecmuada yer alan halk şairleri tarafından yazılan 2 semaiye ve mecmua sonunda yer alan bahr-i tavile kaynaklarda daha önce hiç rastlanmamıştır.[11] Özellikle bahr-i tavillerle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde bir halk edebiyatı şairinin bahr-i tavili kullanması ilk kez, incelediğimiz tezde tespit edilmiştir.

Üzerine çalıştığımız mecmuada da olduğu gibi diğer şiir mecmualarında yer alan her yeni şiirin, edebiyat tarihine katkı sağladığı bir kez daha görülmüştür.

1.4. Mecmuada Geçen Şairler

Âhî: 15. yüzyıl şairlerinden olan Âhî, Benli Hasan veya sessiz yaradılışı sebebiyle "Dilsiz Dânişmend" lakaplarıyla anılır. Mecmuada üç gazeli bulunan Âhî'nin divanı yanında "Hüsrev ü Şîrîn ve Hüsn ü Dil" adlı eserleri de vardır.[12]

Ahmedî: Mecmuada tek şiirine rastladığımız Ahmedî, XIV. yüzyılın ikinci yarısıyla XV. yüzyılın ilk yıllarında yaşamış, beylikler döneminin önde gelen şair ve yazarlarındandır.

[11] Aksoyak, İ.Hakkı(2007)Anadolu Sahasındaki İlk Bahr-i Tavil Ahmed Paşa'nın Mıdır?,Turkish Studies, s.84-97.
[12]Mustafa İsen, "Âhî, Benli Hasan", TDVİA, C. 1, s. 527.

Döneminin en fazla sayıda eser vermiş şairlerindendir. Divanının yanı sıra "Cemşid ü Hurşid, İskender-nâme, Tervihü'l-Ervah, Esrar-nâme Çevirisi, Mizânü'l-Edeb ve Mirkatü'l-Edeb" adlı eserleriyle de ünlüdür.[13]

Âlî(Gelibolulu): Mecmuada beş gazeline yer verilen ve edebiyatımızda doğduğu yer ile anılan, şairlerden biri olan Gelibolulu Âlî; XVI. yüzyılda yaşamış, önce "Çeşmî" daha sonra "Âlî" mahlasını kullanmıştır. Farklı türlerde, manzum, mensur çok sayıda eserler kaleme almış, ömrünün sonuna kadar yazdığı şiirleri, değişik zamanlarda tertip edilen dört divanda toplamış ve Ali Şir Nevaî gibi her birine bir ad vermiştir. Eserlerinden bazıları şunlardır: "Divan, Mihr ü Mâh, Mihr ü Vefâ, Riyâzü's-sâlikîn, Subhatü'l-Abdâl, Künhü'l-Ahbâr, Menşeü'l-İnşa, Mirâtü'l-Avâlim, Tuhfetü'l-uşşâk, Nâdirü'l Mahârib, Heft Meclis, Zübdetü't-Tevârîh, Nusretnâme, Fursatnâme, Câmiu'l-buhûr der Mecâlis-i Sûr, Menâkıb-ı Hünerverân"…[14]

Âmâni: Mecmuada sadece bir ferdi yer alan şaire dair herhangi bir bilgi bulunamamıştır.

Amrî: Mecmuada tek gazeline yer verilmiş, XVI. yüzyıl şairlerinden olan Amrî; müderrislik, kazaskerlik ve şeyhülislamlık yapmıştır. Şiirlerinin birçoğunu kısa vezinlerle yazmıştır. Ayrıca şiirleri o zamana kadar pek az kullanılmış uyak ve redifleri barındırır. Amrî'nin divanı vardır.[15]

Ârifî: Mecmuada Ârifî mahlasıyla ait iki gazel bulunmaktadır. Ancak bu şiirler Ârifî mahlasını kullanan hangi şaire ait bilinmemektedir. Mecmuadaki şairlerin yaşadıkları yüzyılları göz önünde bulundurursak elimizde üç ihtimal kalır. Bunlardan ikisi XVI. yüzyıl diğeri ise XVII. yüzyıl şairlerinden. XVI. yüzyıl şairlerinden asıl ismi bilinmeyen, aslen Rumeli Yenişehri'nden olan Ârifî öğrenimini yarıda bırakarak tasavvufa yönelmiştir. Hayatı ve eserleri hakkında pek bilgi yoktur. Yine XVI. yüzyılda yaşayıp asıl adı Mehmed olan Trabzon doğumlu bir divan şairi daha vardır. Ârifî mahlasını kullanan şair Marûf Çelebi olarak da bilinmiş, muammalarıyla tanınmıştır. Reşehat-ı Aynu'l-Hayât Tercümesi

---

13 Mengi,Mine (1995)"*Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara, Akçağ Yayınları, s.86-90.

14 Ertaş, Kasım(2013), "*Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Hayatı ve Eserleri*",The Journal of Academic Social Science Studies, Cilt 6 Sayı 3, s. 191-211.

15 Çavuşoğlu, Mehmed (1990), "Amrî", İstanbul, TDVİA, C.3, s.96-97.

ve Kaside-i Bürde Şerhi vardır. Son olarak XVII. yüzyılda yaşamış Ârifî, İstanbul'da doğmuş ve asıl adı Ahmed'dir. Eserleri hakkında herhangi bir bilgi yoktur.[16]

Âşık Kul Öksüz: Mecmuada bir semaisine rastladığımız XVII. yüzyıl saz şairlerinden olan Öksüz; "Öksüz Âşık, Öksüz Dede ve Öksüz Ali" adlarıyla geçen âşıklar farklı kişiler mi yoksa ikisi de aynı kişi mi tam olarak bilinmemektedir.[17]

Âşık Musa: Mecmuada tek şiiri vardır. Bu mahlasla anılan iki halk şairi vardır. İkisi de XIX. yüzyıl aşıklarındandır. Mecmuadaki şiirin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir. İlki bugün Ermenistan sınırları içinde kalan Göyçe bölgesinde doğan Musa Seferoğlu'dur. Kaynaklarda hayatı hakkında kesin bilgi yoktur. Koşma, muhammes, divani türlerinde şiirler söylemiştir. "Dağıstan Seferi" adlı bir destanının olduğu söylenmektedir. Diğer şairin de adı ve mahlası Musa'dır. Hangi tarihte doğduğu bilinmemekle birlikte Kırşehir'e bağlı Savcılı Ağzıboz köyünde yaşamıştır. Âşık Musa'nın müstakil bir eseri mevcut değildir. [18]

Atûfî: Mecmuada tek gazeline rastladığımız bu şairle aynı mahlasa sahip iki divan şairi vardır. İlki XVI. yüzyılda yaşamış asıl adı Mehmed olan, Ağraslı bir şairdir. Müderrislik ve mollalık yapmış, kimya ilmiyle de yakından ilgilenmiştir. Eserleri hakkında herhangi bir bilgi bulunamamıştır. Diğeri ise XVII. yüzyıl şairlerinden olup Sûfîzâde olarak tanınan, Kasımpaşalı bir şairdir. Onun da eserleri hakkında elimizde herhangi bir bilgi mevcut değildir.[19]

---

16 Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü , http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=ARif%C3%8E. ET:26.11.2018

17 Çakır,Emine (2015), Öksüz /Öksüz Dede/Öksüz Ali, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7494. ET:26.11.2018

18 Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=A%C5%9F%C4%B1k+Musa. ET:26.11.2018

19 Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=Atufi. ET:26.11.2018

Avnî: XV. yüzyıl şairi olarak geçen Avnî, Osmanlı padişahlarından Fatih Sultan Mehmed'in mahlasıdır. Mecmuada tek bir gazeli geçiyor. Ancak mevcut divanlarda bu gazel bulunamamıştır.[20]

Bağdatlı Rûhî: XVI. yüzyıl şairlerdendir. Asıl adı Osman olan ve aynı zamanda Bağdat'ta doğup büyümesinden dolayı "Rûhî-i Bağdâdî, Bağdatlı Rûhî" unvanıyla tanınmıştır. Mürettep bir divanı vardır. Terkib-bendleriyle ünlüdür. Mecmuada ise bir terci'-i bendi bulunmaktadır.[21]

Bâkî: Mecmuada Bâkî'ye ait yirmi yedi gazel bulunmaktadır. XVI. yüzyılın Sultanu'ş-Şuarâ'sı olarak anılmıştır. Rindâne gazelleriyle dikkat çeken şair kendisinden sonra gelen birçok şairi etkilemiştir. Kanuni Sultan Süleyman'ın vefatından dolayı yazdığı "Kanuni Mersiyesi" ünlüdür. En önemli eseri divanıdır. Bunun dışında "Fezâ'ilü'l-Cihâd, Fezâ'il-i Mekke" gibi eserleri de önemlidir.[22]

Behiştî: XVI. yüzyıl şairlerinden olan Behiştî, "Vizeli Behiştî", "Behiştî-i Sânî", "Vâiz Behiştî" gibi adlarla da anılır. Halk söyleyişlerine yer vererek dönemine göre oldukça sade bir dil kullanmıştır. Divan ve Heşt Behişt mesnevisiyle tanınmış, bunların dışında farklı türlerde eserleri de vardır. Mecmuada iki gazeline yer verilmiş ancak bunlardan biri divanda bulunamamıştır.[23]

Cevrî: Mecmuada tek gazeli olan Cevrî, XVII. yüzyılda yaşamış Mevlevî bir şairdir. "Dîvân-ı Cevrî, Selîm-nâme, Hilye-i Çehâr Yâr-ı Güzîn, Hall-i Tahkîkât, Aynü'l-Füyûz" gibi eserleriyle ön plana çıkmıştır.[24]

Coşkun: XVII. yüzyıl âşıklarından biri olabileceği sanılmakla beraber hayatı hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Kaynaklarda sadece hece ölçüsüyle yazdığı bir

---

[20] Nisan 2018'de, Akademik Dil ve Edebiyat Dergisinde, Nuray Çalışkan tarafından hazırlanan "XIX. Yüzyıla Ait Bir Şiir Mecmuası" başlıklı makalede bu gazel Avnî mahlasıyla yer verilmiştir. Ancak bu eser Fatih Sultan Mehmed'e mi ait yoksa Avnî mahlaslı başka bir şaire mi ait bilinmemektedir.

[21] Ak, Coşkun "*Bağdatlı Rûhî*", TDVİA, C. 35, s. 205-206.

[22] Mengi,Mine(1995), a.g.e. s.157-163.

[23] Aydemir, Yaşar (2000*), "Behiştî Dîvânı*" Ankara, MEB Yayınları."

[24] Ayan Hüseyin(1993),Cevrî, TDVİA, C.7, s. 460-461.

koşmasına ulaşılabilmiştir.[25] Ancak mecmuanın sonunda, Coşkun'a ait Türk edebiyatında az kullanılan nazım biçimlerinden biri olan bahr-i tavil örneği bulunmaktadır.

Cünûnî: Mecmuada tek gazeli geçmektedir. XVII. yüzyıl tekke şairlerindendir. Mevlevîlik ve mesnevihanlık yapmış, Türkçe ve Farsça şiirler yazmıştır.[26]

Dâ'î: Bu mahlası kullanan sekiz divan şairi vardır. Bunlardan biri XV. yüzyıl, üçü XVI. yüzyıl, dördü ise XVII. yüzyıl şairidir. DāÓį'nin mecmuada bir şiirine yer verilmiştir. Bu nazire özelliği taşıyan şiir ele alındığında şiirin sahibinin XVI. ya da XVII.yüzyıl şairlerinden biri olduğu söylenebilir.[27]

Ehlî: Mecmuada tek gazeli olan Ehlî, XVI. yüzyıl divan şairlerindendir. Divan ve Hüsn ü Dil adlı bir mesnevisi olduğu kaynaklarda geçse de henüz bunlara ulaşılamamıştır. Çeşitli şiir mecmualarda şiirlerine rastlanılmaktadır.[28]

Emrî: Mecmuada tek gazeli olan Emrî, XVI. yüzyıl divan şairlerindendir. Muamma türünde divan edebiyatının önde gelen isimlerinden olan Emrî'nin elimizde divanı ve muammaları bulunmaktadır.[29]

Enisî: Mecmuada tek gazeli olan Enisî, XVIII. yüzyıl şairlerindendir. Asıl adı Numan olan Enisî şiir ve inşa alanında tanınmış aynı zamanda da hattattır.[30]

Fâizî: Mecmuada iki gazeli ve bir ferdi bulunan XVII. yüzyılda yaşamış olan şair, Kafzâde Fâizî olarak bilinir ve asıl adı Abülhay'dır. "Zübtetü'l-Eşâr" adlı tezkiresiyle tanınır.

---

25 Erdoğan,Hilal(2014),Coşkun, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5523. ET:11.06.2019

26 Ünal, Mehmet (2014) Cünûnî, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3543. ET:26.11.2018

27 Türk Edebiyatı İsimler sözlüğü http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=dai&p=18 ET:04.12.2018

28 Kaplan,Yunus(2014), Ehlî,Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1679. ET:26.11.2018

29 Saraç, Yekta (2014), Emrî, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3630. ET:11.06.2019

30 Aksoyak,İsmail Hakkı(2014), Enisî, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5943. ET:26.11.2018

Bunların dışında şairin divanı, tamamlayamadan öldüğü Leylâ vü Mecnûn mesnevisi ve Sâkînâme adlı küçük bir mesnevisi vardır.[31]

Fasîhî: Mecmuada tek gazeli vardır. Kaynaklarda Fasîhî mahlasını kullanan 7 şair bulunmaktadır. Bu şairlerden sadece XVII. ve XVIII. yüzyılda yaşamış olan iki şaire ait divan vardır. Ancak mecmuadaki şiir divanlarda bulunamamıştır.[32]

Fazlî: XVI. yüzyıl şairlerindendir. Gül ü Bülbül mesnevisiyle tanınan şairin mecmuada tek ferdine yer verilmiştir. "Lüccetü'l–Esrâr, Hümây u Hümâyûn ve Rübâ'iyyât"ı olduğu söylense de henüz bu eserlere ulaşılamamıştır. [33]

Fehîm: XVII. yüzyıl şairlerinden olup Fehîm-i Kadîm olarak bilinir. Asıl adı Mustafa olup Uncuzâde lakabıyla da tanınır. Divanını on sekiz yaşında iken tertib etmiştir. Mecmuada iki gazeline rastladığımız şair, aslen ise Haleplidir. Divanı dışında "Şehrengîz, Bahr-ı Tavîl, Letâif-i Kümmelîn ve Durûb-ı Emsâl-i Türkî" adlı eserleri vardır.[34]

Fevrî: XVI. yüzyıl şairlerindendir ve mecmuada tek şiiri bulunmaktadır. Hırvat asıllı olup aynı zamanda da hattattır. Türkçe, Arapça ve Farsça şiirleri vardır. "Divan, Risâle fî ilmi'l-hutût, Kühl-i Dîde-i A'yân, Ahlâk-ı Süleymânî" adlı eserleri vardır.[35]

Figânî: XVI. yüzyıl şairlerindendir. Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir. Trabzonlu olup asıl adı Ramazan'dır. Divançesi olan Figânî, İbrahim Paşa'ya söylediği "Bu cihana iki İbrahim geldi, biri putları kırdı, biri dikti" anlamındaki Farsça beyti yüzünden öldürülmüştür.[36]

Fuzûlî: Mecmuada tek şiiri vardır. XVI. yüzyılın en büyük, en lirik şairlerindendir. Asıl adı Mehmed olan Fuzûlî, Bağdat'ta yaşamıştır. Azeri lehçesiyle şiirler yazmış ve Türkçe, Arapça, Farsça eserler vermiştir. Aşk ve ızdırap şairi olarak bilinen Fuzûlî'nin "Türkçe,

---

31 Küçük, Sabahattin(2001), "*Kafzâde Fâizî Cevrî*", TDVİA, C.24, s. 162-163.

32 Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=s%C3%A2%C3%AE&p=72. ET:26.11.2018

33 Özkat, Mustafa(2005)*, "Kara Fazlî'nin Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği Ve Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin)*", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

34 Uzgör Tahir(1991) *"Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Divan'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi",* Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yay.Ankara 1991, s.1-13.

35 Kalpaklı, Mehmet(1995), "*Fevrî*,",TDVİA, C.12, S.505-506.

36 Karahan, Abdulkadir(1966)."*Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figanî ve Divançesi",* İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Arapça ve Farsça divanı" vardır. Türk edebiyatındaki en güzel "Leylâ ile Mecnûn" mesnevisini yazmıştır. Hz. Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilişini anlattığı "Hadikatü's-Süedâ"nın yanında "Beng ü Bâde, Heft-câm, Rind ü Zâhid, Sıhhat u Maraz" ve edebî mektup özelliği taşıyan "Şikâyetnâme"si önemli eserlerindendir.[37]

Gafletî: Mecmuada üç gazeline yer verilmiştir. Gafletî'nin hayatı ve eserleri konusunda elimizde herhangi bir bilgi mevcut değil ancak çeşitli mecmualarda şiirlerine rastlanmıştır.

Günâhî: Mecmuada tek gazeline yer verilen Günâhî, XVI. yüzyıl şairlerindendir. Asıl adı Hasan'dır. Vardar Yenicelidir. Aşık Çelebi onu "Vardarlı şairlerin serdarı" olarak tanıtmıştır. Herhangi bir eseri bilinmiyor ancak çeşitli mecmualarda şiirlerine yer verilmiştir.[38]

Hadîdî: Mecmuada tek gazeline yer verilen XVI. yüzyılda yaşayan Hadîdî, bazı kaynaklara göre demircilikle uğraştığı için bu mahlası almıştır. Mesnevi tarzında yazdığı "Tevarih-i Âl-i Osman"ı ünlüdür. Şiirlerinde çeşitli mecmualarda yer verilmesine rağmen divanı henüz bulunamamıştır.[39]

Hamîdî: Mecmuada tek gazeline yer verilmiştir. Ispartalı olan şairin doğum ve ölüm tarihi bilinmemektedir. Kaynaklarda eserlerine dair bir bilgi bulunamamıştır.[40]

Hatâyî: Mecmuada iki gazeline yer verilmiştir. Bu mahlasla şiir yazan ve mecmuada olabilecek iki divan şairi vardır. Bunlardan biri XV. Yüzyılda Hatâyî-i Tebrîzî diye anılan ve bilinen tek eseri Yusûf û Züleyha olan şairdir. Diğeri ise XVI. yüzyılda yaşamış olan Safevi devletinin hükümdarı Şah İsmail'dir. Şah İsmail'in en önemli eseri divanıdır. Bunun yanında "Deh-nâme" ve "Nasihat-nâme" adında iki mesnevisi vardır. Mecmuadaki şiirlerin ise bu şairlerden hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.[41]

---

37 Mengi,Mine(1995), a.g.e. s.140-151.

38 Köksal,M.Fatih(2013) "*Günâhî",* Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=370. ET: 26.11.2018

39 Öztürk,Necdet(1997), "*Hadîdî",* TDVİA, C.15, s.14-16.

40 Kesik, Beyhan(2015), "*Hamîd",* Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7678. ET:26.11.2018.

41 Aydemir, Recep(2013), Hatâyî, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1102, ET:26.11.2018

Hayâlî: XVI. yüzyılda Vardar Yenicesi'nde doğmuş olan Hayâlî, döneminin en ünlü şairlerindendir. Asıl ismi Mehmed olup Vardar Yenicesi'nde doğmuştur ve lakabı "Bekâr Memi"dir. Hayâlî'nin tek eseri divanıdır. Mecmuada ise tek gazeline yer verilmiştir.[42]

Hayretî: XVI. yüzyılda Vardar Yenicesi'nde doğan Hayretî'nin mürettep bir divanı, "Belgrad Şehrengizi" ve "Yenice Şehrengizi"adlı eserleri ünlüdür. Mecmuada üç gazeline yer verilmiştir.[43]

Hüdâyi: Mecmuada tek ferdine yer verilmiştir. Bu mahlası kullanan altı şair vardır. Bu şairlerin en tanınmışı da Aziz Mahmut Hüdâî'dir Ancak ferdin kime ait olduğu tespit edilememiştir.[44]

İlmî: Mecmuada tek gazeline yer verilmiştir. Ancak İlmî mahlasını kullanan yaklaşık 15 şair vardır. Bu şiirin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.[45]

İshak Çelebi: XVI. yüzyılda Üsküp'te doğmuş, burada başladığı öğrenimini İstanbul'da tamamlayıp Yavuz Sultan Selim'in musahipliğini yapmıştır. Divanı ve "Selim-nâme"si vardır. Mecmuada ise altı gazeline yer verilmiştir.[46]

Kandî: Bu mahlası kullanan 3 divan şairi vardır. Bunlardan biri XV. diğer ikisi ise XVI. yüzyılda yaşamıştır. Hiçbirinin divanı yoktur ancak çeşitli mecmualarda zaman şiirlerine rastlanılmıştır. Mecmuada yer verilen tek gazelin bu şairlerden hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.[47]

Kul Âlim: Mecmuada tek gazeline yer verilmiştir. Hakkında herhangi bir bilgi edinilememiştir.

---

42 Tarlan, Ali Nihad (1992),Hayâli Bey Divanı, Akçağ Yay. Ankara.
43 Tatçı, Mustafa (1998). "Hayretî" ,İslam Ansiklopedisi, C.17 TDV Yay. s. 61-62 İstanbul.
44 Türk Edeiyatı İsimler Sözlüğü http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=H%C3%BCdayi&p=2. ET:25.04.2019
45 Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&detayli_arama=1&M_AD=ilmi&p=3. ET:26.11.2018
46 Savaş, Hamdi(2000), İshak Çelebi Kılıççızâde, TDVİA, C.22, s.528-529.
47 Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=s%C3%A2%C3%AE&p=136. ET:26.11.2018

Me'âlî: Mecmuada tek gazeline yer verilmiştir. XVI. yüzyıl şairlerindendir. Mürettep bir divanı olduğu kaynaklarda geçmektedir.[48]

Mecnûnî: Osmanlı Devleti sınırlarında, XVII-XVIII. yüzyıllarda yaşamış Ermeni bir âşıktır. Aruzla da şiirler yazmıştır. Mecmuada tek gazeline yer verilmiştir.[49]

Mesîhî: XV. yüzyılda yaşamış şairlerden ve aynı zamanda usta bir hattattır. Divan, Edirne Şehrengizi, Gül-ü Sad-Berg eserleriyle ünlüdür. Mecmuada tek gazeline yer verilmiştir.[50]

Meşkî: XVI. yüzyıl şairlerinden olan Meşkî'nin hayatına dair bilgiler oldukça kısıtlıdır. Adı Mehmet olan şair, Tokat'ta doğmuş ve divan katipliği yapmıştır. Meşkî'nin eserleri ve edebi yönüyle ilgili bilgilere pek ulaşılamasa da kaynaklarda bir kıt'ası ve iki ferdi geçmektedir . Bunlardan farklı olarak ise mecmuada bir ferdine yer verilmiştir.[51]

Mezâkî: XVII. yüzyılda yaşamış şairlerdendir. Divan ve Risâle fî Beyânı Cevdeti Mâ'i'z eserleridir. Mecmuada tek gazeline yer verilmiştir.[52]

Muhibbî: XVI. yüzyıl padişahlarından Kanûnî Sultan Süleyman'ın mahlasıdır. Divan şairleri arasında en çok şiir yazan şairlerdendir. Divanı vardır. Mecmuada tek gazeline yer verilmiştir.[53]

Mu'îdî: XVI. yüzyılın Rumelili(Kalkandelen) şairlerindendir. Divanı ve "Miftâhü't-teşbîh" eserlerinin yanında bir de hamsesi vardır. Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.[54]

Muhlis-i Sâfî: Mecmuada iki gazeline yer verilen şairin hakkında herhangi bir bilgi bulunamamıştır.

---

48 İsen, Mustafa (2003), "Me'âlî". İstanbul: TDVİA, C.28, s.201-202.

49 Pehlivan, Gürol (2014) , "*Mecnûnî "*, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4507. ET: 27.11.2018

50 Mengi,Mine(1995), a.g.e. s.125-126.

51 Kaplan,Yunus(2014), *"Meşkî",* Mehmed Meşkî Çelebi, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4325. ET:19.04.2019

52 Mermer, Ahmet(1991)," *Mezâkî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni"* AKM Yay.Ankara.

53 Mengi,Mine(1995), a.g.e. S.169.

54 Köksal,M.Fatih(2014), "*Muîd*'î, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1406. ET:27.11.2018

Murâdî: XV. yüzyılda yaşamış, Osmanlı Devleti hükümdarı II. Murat'tır. Mecmuada iki gazeline yer verilmiştir.[55]

Nâdirî: XVII. yüzyıl şairlerinden olan Nâdirî, Abdülganîzâde Mehmed Nâdir Efendi olarak bilinir. Birçok devlet görevinde de bulunan şair aynı zamanda da münşidir. Mecmuada tek ferdi yer alan şairin divan, "Şehnâme, Münşeat, Kalemiyye Risalesi, Tefsîr-i Beyzavî-i Haşiye" adlı eserleri vardır.[56]

Nâlî: XVII. yüzyıl şairlerindendir. "Divanı, Tuhfetü'l-Emsâl, Miftâh-ı Heft Kân, Menâsik-i Hâc" isimli üç mesnevisi bulunmaktadır. Mecmuada tek gazeline yer verilmiştir.[57]

Nâzik: XVII. yüzyılın mutasavvıf şairlerinden olan Nâzik'in asıl adı Abdullah'tır ve Bursa'da doğmuştur. Şiirlerinde Nâzik ve Nâzikî mahlaslarını kullanmıştır. Mecmuada iki ferdi olsa da bu ferdler mevcut divanında bulunamamıştır. Divanı dışında bir de "İnsân-ı Kâmil" adlı tasavvuf risalesi vardır.[58]

Nazmî: Edirneli Nazmî olarak da bilinen şair, XVI. yüzyılda yaşamış ve Türkî-i Basit'le adını duyurmuştur. Klasik Türk edebiyatının en üretken şairlerindendir. Divanı Türk edebiyatının en hacimli divanları arasındadır. Divanı dışında en önemli nazire mecmualarından biri olan "Mecma'ü'n-Nezâ'ir, Pend-nâme-i Attâr Çevirisi, Münşeat Mecmuası, Tevârih-i Antâkiye" adlı eserleri vardır. Mecmuada dört gazeline yer verilmiştir.[59]

Necâtî: XV. yüzyılın en önemli şairlerindendir. Tûsî-i Rûm, Hüsrev-i Rûm unvanlarıyla da anılmış; "döne döne" redifli gazeliyle adını duyurmuştur. Şiirlerinde atasözlerine, halk

---

55 İsen, Mustafa (2014), "*Murâdî* "Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6104. ET:27.11.2018

56 Külekçi, Numan (1985), *"Ganizade Nâdirî, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri Divanı ve Şehnamesi'nin Tenkidli Metni "* Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

57 Bahir,Selçuk (2013), "*Nâlî*", , Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=282 ET:27.11.2018

58 Gülhan, Abdülkerim (1989), "*Nâzikî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin,";*Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi,Bursa.

59 Üst,Sibel (2013), *"Nazmî*", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=944. ET:27.11.2018

söyleyişlerine yer vermiş olan Necâtî'nin eldeki en önemli eseri divanıdır. Mecmuada yedi gazeline yer verilmiştir.[60]

Nef'î: XVII. yüzyılın en büyük hiciv, kaside şairidir. Erzurum doğumlu olduğu için Erzenü'r-rûmî Ömer Bey olarak da anılmıştır. Türkçe ve Farsça divanının yanı sıra hicivlerini içeren "Sihâm-ı Kazâ"sı vardır. Şairin mecmuada dört gazeline yer verilmiştir.[61]

Nesîmî: Hurûfilikle ilgili görüşleriyle tanınmış, Halep'te derisi yüzülerek öldürülmüştür. Türkçe ve Farsça divanı olan şairin mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.[62]

Nev'î : XVI. yüzyıl şairlerindendir. Aynı zamanda XVII. yüzyılın biyografi yazarı ve hamse şairi Atayî'nin babasıdır. Şairin Türkçe divanının yanında, "Tercüme-i Hadîs-i Erbaîn" ve "Hasb-i Hâl" adlı mesnevisi vardır. Mecmuada tek gazeline yer verilmiştir.[63]

Rahmî: XVI. yüzyıl şairlerindendir ve Bursalı Rahmî olarak anılır. Divanı dışında şairin "Gül-i Sad-Berg", "Şâh u Gedâ" ve "Yenişehir Şehrengizi" adlı eserleri olan şairin mecmuada tek gazeline yer verilmiştir.[64]

Remzî: Mecmuada tek gazeline yer verilen şairler aynı mahlası kullanan yaklaşık on sekiz divan şairi üç de halk şairi vardır. Bu gazelin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.[65]

Revânî: XVI. yüzyıl şairlerindendir. Divanı dışında bir de "İşret-nâme" adlı mesnevisi vardır. Mecmuada tek gazeline yer verilmiştir.[66]

---

60 Kaya, B.Ali(2013), Necâtî, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=217 ET:27.11.2018

61 Akkuş, Metin *"Nef'î",* TDVİA, C.32, s.523-525.

62 Mengi,Mine(1995), a.g.e. s.76-77.

63 Sefercioğlu, M.Nejat, *"Nev'î*", TDVİA,C.33, s.52-54.

64 Erdoğan, Mustafa(2013*), "Rahmî*", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=315. ET:27.11.2018.

65 Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, ,http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=s%C3%A2%C3%AE&p=213. ET:27.11.2018

66 Ünsalan, İsmail, E. (2014), *"Revânî",* , Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2594. ET:27.11.2018

Rüsûhî: Mecmuada tek gazeline yer verilmiştir. Bu mahlasla yazana ikisi XVI. yüzyıl biri XVII. yüzyılda yaşamış olan üç şair vardır. Gazelin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.[67]

Sabâyî: XV. yüzyıl şairlerindendir. "Üveys-nâme, Sırât-ı Müstakîm, Divan, Sırât-ı Müstakîm" gibi eserleri vardır. Mecmuada tek gazeline yer verilmiştir.[68]

Sâdıkî: Mecmuada tek gazeline yer verilmiştir. Bu mahlası kullanan altı divan şairi vardır. Mecmuadaki gazelin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.[69]

Sa'dî: Mecmuada Sa'dî mahlaslı tek ferd bulunmaktadır. Ancak bu mahlası kullanan, farklı dönemlerde yaşamış, tespit edilen yaklaşık on altı divan şairi vardır. Mecmuadaki ferdin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.[70]

Sâfî: Mecmuada tek gazeline yer verilmiştir. Bu mahlası kullanan on dokuz şair vardır. Bunlardan ikisi halk şairi diğer on sekizi ise divan şairidir. Mevcut divanda gazeli bulunamamıştır. Dolayısıyla gazelin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.[71]

Sâmî': Mecmuada tek ferdi bulunan şairle aynı mahlası kullanan yaklaşık on beş divan şairi vardır. Bu ferdin hangi sanatçıya ait olduğu tespit edilememiştir. Ancak 2016'da yapılan bir mecmua tezinde[72] de yer alan şiirin, XVII. yy.da İstanbul'da doğan Mustafa Sami Bey'e ait olduğu gösterilmiştir. Mustafa Sami Bey, Kılıç Ali Paşa tarafından öldürülen bir denizcinin oğludur ve babasının ölümü üzerine saraya alınmış, eğitimini tamamlayarak sipahi olmuştur. Simya ile ilgilenmiş, bu uğurda hayli para harcadıktan sonra, simyanın gereksiz bir uğraş olduğunu anlayarak simyadan vazgeçmiş ve kendi gibi

---

67 Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=R%C3%9CSUH%C4%B0. Et:27.11.2018

68 Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1099 . ET:27.11.2018.

69 Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=saDIK%C4%B0&p=2. ET: 7.11.2018.

70 Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=Sadi&p=72 ET:19.04.2019

71 Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=safi&p=16. ET:27.11.2018

72 Aslan, Hatice(2016), *"Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümü 3424 Numaralı Şiir Mecmuası",* Cumhuriyet Üniversitesi, Yüksek Lisans tezi.

bu hevese kapılanları uyarmak adına bir debir kitap yazmıştır. Şairin bir divanı olduğu tezkirelerde geçse de henüz elde edilememiştir.

Sarfî: XVI. yüzyıl şairlerindendir. Acem asıllı olup Tokat'a yerleşmiş, Türkçe ve Farsça'yı çok iyi bilen şairin Türkçe şiirlerine dair bir bilgi edinilememiştir. Mecmuada bu mahlasla bir gazele yer verilmiştir. Ancak kaynaklarda bu gazelin XVI. yüzyıl şairlerinden Harkî'ye ait olduğu yazmaktadır. [73]

Selefî: Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir. Şair hakkında herhangi bir bilgi bulunamamıştır.

Senâî: Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir. Bu mahlası kullanan beş divan şairi vardır ancak mevcut kaynaklar incelendiğinde bu şiirin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.[74]

Sun'î: Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir. Bu mahlası kullanan üç divan şairi vardır. Bunlardan ikisi XVI. yüzyıl diğeri ise XVII. yüzyılda yaşamıştır. Mevcut divanlar incelendiğinde mecmuadaki şiir hiçbirinde bulunamamıştır.[75]

Süheylî: XVI. yüzyıl şairlerindendir. Divanı yanında "Acâibü'l-meâsir, Garâibü'n-nevâdir, Târih-i Şâhî, Târih-i Mısr-ı Kadîm, Târih-i Mısr-ı Cedîd,Târih-i Mescid-i Harem,Fezâil-i Şâm" şairin önemli eserlerindendir. Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.[76]

Şânîzâde: XIX. yüzyılda yaşamış ve şiirlerinde Atâ mahlasını kullanan şair Şânîzâde Mehmed olarak tanınmıştır. Birçok dil bilen Şânîzâde, Tıp eğitimi almış ve modern tıbbın Osmanlıda yaygınlaşmasında önemli rol oynamıştır. Avrupa'daki birçok tıbbî eseri tercüme etmiştir. Mecmuada tek ferdi yer alan Şânîzâde'nin edebi değeri pek yüksek sayılmayan divanı vardır. "Cebir ve Mukâbele, Târîh-i Şânîzâde, Mir'âtü'l-ebdân fî teşrîhi

---

73 Aksoyak,İ.Hakkı(2014),"*Sarfî*",Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4070. ET:27.11.2018

74 Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=sena%C3%AE. ET:27.11.2018

75 Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=sUN\%27%C3%AE&p=3. ET:27.11.2018

76 Yalçınkaya,Şerife(2014)*"Süheylî*", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4975. ET:27.11.2018

a‘zâi’l-insân, Kānûnü’l-cerrâhîn, Tenbîhât-ı Hükümrân bâ-Ser‘askerâ, Mi‘yârü’l-etıbbâ” ise eserlerinin bazılarıdır.[77]

Şehrî: XVII. yüzyıl şairlerindendir. Asıl adı Ali olan Şehrî, Malatyalıdır. Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir ancak bu gazel divanda mevcut değildir.[78]

Şemsî: Mecmuada iki gazeline yer verilmiştir. Bu mahlası kullanan dört divan şairi vardır ancak mecmuadaki gazellerin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.[79]

Şerîf: Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir. Şerîf mahlasını kullanan yaklaşık on bir divan şairi vardır. Mecmuada bulunan gazelin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.[80]

Şeyhülislam Yahyâ: XVII. yüzyılın önde gelen şairlerindendir. Özellikle gazelleriyle tanınmıştır. Divanı dışında “Ferâ’iz Manzumesi Şerhi, Kasîde-i Bürde Tahmisi, Nigâristân Çevirisi, Fetavâ-yı Yahyâ” adlı eserleri vardır. Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.[81]

Taşlıcalı Yahyâ: XVI. yüzyılda yaşamış, geldiği yerden dolayı Dukaginzâde ailesinden dolayı ise Taşlıcalı diye anılır. Asker şairdir. Mesnevileriyle ünlüdür ve hamse sahibidir. Mürettep divanının yanı sıra “Hamse (Şâh u Gedâ, Gencîne-i Râz,Yûsuf u Zelîha,Kitâb-ı Usûl,Gülşen-i Envâr), Edirne Şehrengîzi,İstanbul Şehrengîzi” adlı önemli eserleri vardır. Mecmuada üç gazeline yer verilmiştir.[82]

Ubeydî: XVI. yüzyılın önde gelen şairlerindendir. Ubeydî mahlasını seçen şairin Edirneli olup asıl adının Abdurrahman olduğunu bildirmektedir. Ubeydî’nin bilinen ve elde bulunan tek eseri divanıdır. Mecmuada altı gazeline yer verilmiştir.[83]

---

77 Yılmazer, Ziya (2010), “*Şânîzâde Mehmed Atâullah Efendi,”* İslam Ansiklopedisi. C. XXXVIII. TDV Yay. , s.334-336. İstanbul.

78 Demirel,Şener, “*Şehrî Hayatı, Sanatı, Divânı’nın Tenkitli Metni ve Tahlili”,* Fırat Üni SBE Doktora tezi.

79 Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=s%C3%A2%C3%AE&p=248. ET:27.11.2018

80 Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=%C5%9Eerif&p=31. ET:27.11.2018

81 Mengi,Mine(1995), a.g.e. s.187-188

82 Mengi,Mine (1995), a.g.e. s.171.

83 Arslan,Ömer(2013),“*Ubeydî Dîvânı,(Metin ve İnceleme)”,* İstanbul,İstanbul Üniversitesi,Yüksek Lisans Tezi.

Ulvî: Mecmuada iki gazeline yer verilmiştir. Ulvî mahlasını kullanan sekiz divan şairi daha vardır. Mecmuada bulunan gazelin hangisine ait olduğu tespit edilmemiştir.[84]

Usûlî: XVI. yüzyıl şairlerindendir. "Divan, Kırk Hadis Derleme ve Tercümesi, Miraciyyesi ve Yenice Şehrengiz"i vardır. Mecmuada iki gazeli yer verilmiştir .[85]

Vasfî: Mecmuada bir gazel ve ferdde Vasfî mahlası geçmektedir. Vasfî mahlasını kullanan yaklaşık on şair vardır. Ancak mecmuadaki gazelin ve ferdin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.[86]

Vechî: XVI. yüzyıl şairlerindendir. Gelibolulu olup çeşitli nazire mecmualarında birkaç şiiri bulunmaktadır. Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.[87]

Vefâî: XVII. yüzyıl şairlerinden olup aynı zamanda Sultan İbrahim'in oğlu V.Mehmet'tir. Yaşadığı dönemde şair, bestekâr ve sanatçıları desteklemiştir. Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.[88]

Visâlî: XVI. yüzyıl şairlerinden olan Visâlî, Aydınlı Visâlî olarak da bilinir. Edirneli Nazmî ve Tatavlalı Mahremî gibi adını Türkî-i Basit'le duyurmuştur. Mecmuada iki gazeline yer verilmiştir.[89]

Yûsufî: Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir. Yûsufî mahlasını kullanan üç şair vardır. Mecmuadaki gazelin hangi şaire ait olduğu tespit edilememiştir.[90]

---

84 Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=Vasfi&p=19 ET:19.04.2019.

85 Kaya, Bayram Ali (2012), *"Usûlî",* İslam Ansiklopedisi. C. 42, TDV Yay. s.213-214.

86 Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=Vasfi&p=19. ET:27.11.2018
ᶜ69
http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=VECH%C4%B0&p=6. ET:27.11.2018

88 Güzel, Bilal(2014), "*Vefâî*", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5076. ET:27.11.2018

89 Köksal, M.Fatih(2013), Visâlî Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=345. ET:27.11.208

90 Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=Yusufi%2C. ET:27.11.2018

Zâtî: XVI. yüzyılın ünlü şairlerindendir. Çok sayıda şiir yazmıştır. Bayezid Cami bitişiğinde dükkân açmış ve burada önce ayakkabıcılık sonra remilcilik yapmıştır. Dükkânı genç şairlerin toplanma yeri olmuş, onlara şiir yazma konusunda yol göstermiştir. Zâtî'nin mecmuada on iki gazeline yer verilmiştir. Divanının yanında şairin "Şem ü Pervâne, Edirne Şehrengizi" adlı önemli eserleri vardır.[91]

Mecmuada mahlası geçen 81 şair vardır. Şairlerin çoğunluğu XVI. yüzyıl olmakla beraber XIV, XV, XVI , XVII, XVIII ve XIX. yüzyıllardaki şairler de mevcuttur. Birkaç tane de halk şairinin şiirine yer verilmiştir. Bu durum mecmuanın derleniş tarihinin XIX. yüzyıla tekabül edebileceğini ve derleyen kişinin halk-divan şairi olarak ayrım yapmadan sevdiği şiirlere mecmuada yer verdiğini göstermektedir.

1.5. Mecmuanın Dil ve İmlâ Özellikleri

Çalışmamıza konu olan bu mecmuayı incelerken fark edilen en temel sorunlardan biri de imlâ tutarsızlığıdır. Mecmuanın müstensihinin, aynı ekleri aynı şiir içinde dahi hem yuvarlak ünlü ile hem de düz ünlü ile yazıldığı görülmüştür. Bu tutarsızlığın temel sebebi metnin birçok kısmının harekeli olmasından kaynaklanır. Ancak biz bu harekeleri de göz önünde bulundurarak şiir içerisinde kullanıma gittik. Bir tutarlılık olması için her şiiri kendi içerisinde değerlendirerek çeviriyazıya geçirdik.

Metin okunaklı bir şekilde yazılmasına karşın harekeli kısımlarda kimi zaman yanlış hareke kullanılmış kimi zamansa harf ya da sözcük yanlışlığı yapılmıştır. Bu tür hatalar ise metnin transkripsiyonunda dipnot olarak gösterilmiştir. Yine müstensihin yazım hatasından kaynaklanan, metin içerisinde yazılışı bakımından anlamlı ve okunaklı bazı kelimeler olmasına rağmen şiirdeki mana ile ilişki kurulamayan kelimeler de görülmüştür. Bu kelimelerin ulaşılabilen matbu divanlardan kontrolü yapılarak müstensihin dikkatsizliğinden kaynaklanan yanlış kelime yazımları ve divandaki şekilleri de dipnotta gösterilmiştir. Aynı şekilde birkaç sözcüğün ise orijinal hallerinden farklı olarak eş anlamlıları kullanılmıştır.

[91] Coşkun, Vildan(2013) Zati,TDVİA, C.44, s.150-151.

1.5.1. Mecmuada Yer Alan Ayet, Hadis, Atasözü,Veciz Sözler ve Deyimler

İncelediğimiz mecmuada az da olsa ayet, atasözü ve veciz sözleri barındıran şiirlere yer verilmiştir.

1.5.1.1. Ayet ve Hadisler

İncelediğimiz mecmuada ayet barındıran birkaç şiir tespit edilse de hadis barındıran herhangi bir şiire rastlanmamıştır. Bunlar şu şekildedir:

Ey yüzüñ āyīne-i ʿālem-nümā
Ḫaṭṭ-ı laʿlüñ āyet-i fīhi şifa (Mesîhî, G.51/1 Şifa ayetinden bahsetse de ayeti vermemiştir.)

Bilmezin Ḫażret-i lā-yüsʾel u ʿammā yefʿal
Ne içün ḳoydı ola ḫilḳat-i insāne beni (Muhlis-i Sâfî,G.102/2, Kuran, Enbiyā Suresi, 21/ 23: *"O, yaptığından dolayı sorgulanamaz fakat onlar sorgulanırlar.*")

Naḳd-i ʿömr ẕāhidāndır tevbe azmi şu telef
Ḳul lehüm an yentehū yaġfir lehüm mā ḳad selef (F.42 Kuran, Enfāl Suresi 8/38: "*İnkâr edenlere söyle, eğer yaptıklarına son verirlerse geçmiş günahları bağışlanacaktır. Yaptıklarına devam ederlerse, daha öncekilere geçmişte ne yapıldığı bellidir."*)

1.5.1.2. Atasözleri

Bir ġamzesi fettānı bulup sevmiş oḫunı
Ṣanmañ ki kişi kişiye itdügin bulmaz (G.13/4)

Görünmezse raḳīb olmaz ʿaceb kim
Meşeldür dünyāda şeytān görünmez (G.14/4)

Nedendür bu belā u ḳahr u miḥnet
Bugün baña ise yārın sanadur (G.54/4)

Bitmez yüregim yāre işler oñulmaz
Ṣabr eyleyelim çāre nedir bitmez iş olmaz (G.13/1)

Günden güne artarsa n'olā ḥüsn-i dil-ārā
Gülzār-ı cinānuñ gül-i raʿnāları ṣolmaz (G.13/2)

Didim cānā görünmezsin sebeb ne
Didi ebleh olma cān görünmez (G.14/2)

Necātīye leb-i laʿlinden özge
Dil ü cān derdine dermān görünmez (G.14/5)

1.5.1.3. Veciz Sözler

Üns alçaġa düşmiş deyü dil ünsiyet itmez
Bālā-yı muḥabbet ile meftūn olayım dir (G.34/4)

Gözlerim yaşına ġarḳ oldum kenār ol bañā kim
Bu cihān içinde her deryāda bir sāḥil gerek (G.49/3)

Şehā maḳṣūdumız senden vefādur
Geçer ḳalmaz bu dünyā bī-vefādur (G.54/1)

Şifāu'l-ḳulūb liḳāu'l- maḥbūb
Gözüm yaşıyla yazıldı bu mektūb (F.8"Kalplerin şifası sevgiliyle buluşmaktır."[92])

Añup tenhālıġı ḫāk içre nefret ḳılma ölmekden
Ṭarīk-i insi ṭut kim her avuç toprāḳ bir ādemdür(F.30)

[92] Bu söz genellikle eski köprülerin üzerine yazılır.

1.5.1.4. Deyimler

Ağayı tozuna yüz sürmek: G.135/2

Ah almak: G.137/1

Aklı dağılmak: G.45/1, G.75

Aklını almak: G.10/3

Alıcı gözüyle bakmak: F.46

Ayrı düşmek: G.49/1

Bağrı yanmak: G.133/2

Baş eğmek: G.116/4

Baş koymak: G.55/5

Baş tutmak: F.6

Baş vermek: G.38/3

Başvurmak: G.136/5

Can almak: G.148/4, G.147

Can vermek: F.46,G.21/1, F.22

Cuşa gelmek: F.13

Derd çekmek: G.11/5

Dert çekmek: G.143/3

Dert çekmek: G.90/1

Dili dolaşmak: G.155/4

Duvardan duvara vurmak: G.94/1

Eceli gelmek: G.124/5

El açmak: G.149/3

El bir etmek: G.106/4

El uzatmak: G.156/3

El vermek: G.120/1, G.146/5, G.62/2

Elini değmemek: G.146/1

Fer vermek : G.3/2

Gam çekmek: G.55/1

Gönlü düşmek: G.77/1, G.77/4

Gönül vermek: G.9/2 , G.15/5, G.40/1,G.118/5

Gönül yapmak: G.97/5

Gönül yıkmak: G.66/3

Göz bağlamak: G.41/5

Gözü doymak: G.45/3

Gözü gönlü açılmak: G.45/5

Gözünü açmak: G.136/1, G.89/2

Hoş gelmek: G.58/1,G.131/1

Hoş görmek: 62/2

Hoş tutmak: G.42/1

Kadrini bilmek: G.86/2

Kan dökmek: G.35/3

Kanı yerde kalmak: F.35

Kendini vermek: G.40/1

Layık görmek: G.156/4

Nasihat tutmak: G.151/5

Nutku tutulmak: G.45/3

Sabrı tükenmek: G.110/2

Sıkıntı çekmek: G.28/3

Teselli vermek: G.120/1

Yabana atmak: G.102/1, G.103/1

Yağmura kepenk tutmak: G.98/1

Yanıp yakılmak: G.19/3,G.123/5

Yeller esmek: G.51/1

Yoluna ölmek: G.130/1

Yüreği ağzına gelmek: G.69/4

Yüz çevirmek: G.11/2

Yüz sürmek: G.104/5

Yüzü gülmek: G.59/1

Yüzüne bakmak: G.27/5

Çalışmada yer alan bu kalıplaşmış ifadeler incelenen mecmuanın imlâ bakımından bazı sorunları olsa da dil ve muhteva bakımından zengin olduğunu göstermektedir.

1.6. Yazma Tavsifi

Bu eser Milli Kütüphanede 06 YZ A 7521 arşiv numarasıyla ve "Mecmû'a-i Eş'âr" adıyla kayıtlı, yer yer nazire mecmuası özelliği taşıyan bir şiir mecmuasıdır. 89 varaktan oluşan mecmuada XIV. yüzyıldan XIX. yüzyıla kadar yaşamış şairlerin şiirleri bulunmaktadır.

İlk ve son varakları eksik olan mecmua 180 x105, 132 x72 mm ölçülerinde, ince âbâdî kâğıda 12 satır olarak harekeli bir şekilde yazılmıştır. Büyük çoğunluğu harekeli nesih olan yazmanın son varaklarında ta'lik hat kullanılmıştır. Sayfalar cetvelli, serlevha laciverdi mülevven müzehhep tezhiplidir. Cetveller altın yaldızla ve mısra araları çiçek motifleriyle süslenmiştir. Son yaprak ise şirazeden kopmuştur. Serlevhadan önce Mahlassız bir gazel ve Bâkî'nin bir gazeline yer verilmiş daha sonraki iki varakta ise şairlerin adı geçen alfabetik bir dizin bulunmaktadır. Serlevha mecmua derleyicisinin şiiriyle başlar. Ancak mecmuada, mecmuanın müstensihinin kim olduğu ve hangi tarihte istinsah edildiğine dair bir kayıt bulunamamıştır.

İlk beyit:

> Ḫüdāyā bu kitāb üzre yavuz ḳaṣd eyleyen şaḫṣı
> Yed-i ḳudretle menʿ eyle baña bu ḫoşca raʿnādır (1b)

Son cümle:

Gel gör ki Coşḳun düşkündür düşkün, ṣoñı ḫayrdur, özge seyrdür, aġladu anı atdı dil-āzār. Temmet. (91b)

1.7. Metnin Kuruluşunda İzlenilen Yollar

Çalışmanın konusunu teşkil eden 06 Mil YZ A 7521 arşiv numaralı mecmua metni oluşturulurken kullandığımız metotlar şu şekildedir:

Metni hazırlanırken yapılan ilk iş mecmuada yer alan şiirlerin transkripsiyon harfleri ile aktarılması oldu. Çalışma esnasında, mecmuada şiiri bulunan şairlerin varsa yayımlanmış divanlarını veya divanları üzerinde yapılmış çalışmaları edindik. Bu ön çalışma, mecmuada

okunamayan kısımların okunmasına yardımcı olup mecmuadaki şiirler ile divanlardakiler karşılaştırılıp farklılıklar, yanlışlıklar, eksiklikler dipnot olarak gösterilmesini sağladı. Dipnotlarda ise mecmua ve divanlardaki farklılıkları gösterirken önce mecmuada yazılmış halini daha sonra iki nokta (:) koyarak divanlardaki hali eklendi. Metin oluşturulurken mecmua esas alınmaya çalışıldı.

Mecmuadaki şiirlerin yanına varak numaraları, köşeli parantez içinde gösterilmiştir ([32b] vb.). Ayrıca mecmuadaki varakların genelini kaplayan şiirlere nazım şekillerine göre ayrı ayrı numara verilmiştir. (Kıt'a: K.1, Gazel: G.1, Semai: S.2, Ferd: F.3 vb.) Şiirlerin hemen üzerine italik olarak aruz kalıpları ve onların da üzerine şairleri köşeli parantezle gösterildi ve mecmuadaki her bir beyite numara verildi.

Mecmuada okunamayan kelimeler [….] şeklinde köşeli parantez içinde üç nokta ile gösterildi.

Divanda olup mecmuada bulunmayan eksik kelimeler de köşeli parantez içinde verilmiştir. Mecmuadaki bazı beyitlerde de - anlam veya vezin olarak eksik kalanlarda -köşeli parantez kullanılarak metin tamiri yapıldı.

Mecmuadaki ayet ve hadislerde italik yazı kullanıldı. Dipnotta ise ayetlerin sureleri ve ayet numaraları verilerek anlamları dipnotta yazıldı.

Mecmuanın serlevhasından önce bulunan varaklardaki şiirler ve bilgiler, kaynaklardan sonra EK-1 olarak verildi. Onun dışında metin serlevhadan itibaren numaralandırılıp mecmuadaki sıra ile yazıldı. Yine temmet kaydından sonra yer alan, mecmuadan bağımsız iki beyite de EK-1 kısmında yer verildi.

Kelimelerin önüne veya sonuna eklenen Arapça ve Farsça ekler, İsmail Ünver'in "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" adlı makalesi esas alınarak yazılmıştır.

Mecmuanın müstensihi yazının imlasında bir birlik sağlayamayıp aynı şiir içinde dahi aynı ekleri hem yuvarlak hem de düz ünlülü şekilde kullanmıştır. Transkripsiyonlu metne aktarırken bir tutarlılık olması için her şiirin imlâsını kendi içersinde değerlendirerek çeviriyazıya aktarıldı.

Zarf-fiil eki olan “–ıp, -ip, -up, -üp” metnin genelinde yine aynı şekilde gösterildi.

Vezin gereği kimi durumlarda bitişik yazılmış olan “ile” edatı ise transkripsiyonda ayrı gösterilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM
METİN

[1b] K.1

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫudāyā bu kitāb üzre yavuz ḳaṣd eyleyen şaḫṣı
Yed-i ḳudretle menʿ eyle baña bu ḫoşca raʿnādır

2 Künūz-ı maʿrifet içre niçe maʿnāyı derc itdim
Gören mecmūʿamı didi hemān bir dürr-i yektadır

[2a] G.1

[BĀḲĪ]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dil derdini ġamuñla dil-figār[93] olan bilür
Bimār ḥālini yine bīmār olan bilür

2 ʿAşkıñ ġamıyla sırrını eşk-i revānumuñ
Cūybār-ı ʿaşk-ı yār-ı dīdār[94] olan bilür

3 Āsīb-i rūzgārı gülistān-ı dehrde
Sen serv-i gül-ʿizāra hevādār olan bilür

4 Cān acısını ḫaste-i derd ü firāk olup
Dil-dāde-i nigār-ı sitemkār olan bilür

5 Sevdā-yı zülf-i yār ile Bāḳī ne çekdüginñ
Bend ü kemend-i ʿaşḳa giriftār olan bilür

[93] dil-figār : dil-efgār BD G.83
[94] cūybār-ı ʿaşḳ yār-ı dīdār : cūyā-yı yār u ʿāşıḳ-ı dīdār BD G.83

G.2

[EHLĪ]

[2b] *feʿilātün mefāʿilün feʿilün*

1 Gönlümi yār esīr-i bendi bilür
ʿĀşıḳ [-ı]zārı müstemendi bilür

2 Yārdan ġayrı ʿaşḳım añlar yoḳ
Ḳulınuñ ḥālini efendi bilür

3 Bilmezem tebdīlim o ḫūn-rīze
Bī-günāh öldürürse kendi bilür

4 Ḫūblardan dili suʾāl itdüm
Çıḳmadı kimse derdmendi bilür

5 Ṣānī-i Rūmda Kemāl Ehlī
Eşʿārda Ḥucendī bilür

G.3[95]

[3a] [ʿUBEYDĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bize ey dil bütün dünyā deger bir yār-ı cān olsa
Söz añlasa güzel olsa[96] ẓarīf [ü] nüktedān [olsa]

2 Cemāli āfitāb-ı mihr-i ʿālem-tāba fer virse[97]
Bize bir māh-ı envār āfet-i devr [ü] zamān olsa

3 Dem-ā-dem ehl-i diller meclisinde ġonca-femlerle
Tekellüm eylese ṭūṭī-ṣıfat ṣāḥib-beyān olsa

[95] Divandaki 2. ve 3. beyitler mecmuada yer değiştirmiş.
[96] olsa: sevse UD G.298
[97] virse: eylese UD G.298

4 Yolına cān-ı şīrīni fedā eyleyüp[98] ḳul olurdum
Dil olur luṭf ile bir Ḫüsrev ü Şirīn-zebān[99] olsa

5 ʿUbeydī bir naẓar-bāzuz bize maḥbūb olan kimesne
Ġazel-ḫᵛān u ẓarīf u kāmil ü rind-i cihān olsa

G.4

[3b] [TAŞLICALI YAḤYĀ]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Dār-ı dünyā deli gönlüm gibi virān olsa
Ne cihān olsa ne cān olsa ne hicrān olsa

2 Bir demür ṭaġı delüp boynıña almaḳ gibidür
Her kişi ʿāşıḳ olurdı eger āsān olsa

3 Kāşki sevdigimi sevse ḳamu ḫalḳ-ı cihān
Sözümüz ḥāṣılı hep ḳıṣṣa-i cānān olsa

4 Şāẕımanam ġam-ı yār ile bir namım yoḳdur
Bir gedā cümle cihān mülkine sulṭān olsa

5 Cān atar ḳarşu çıḳar ʿizzet iderdi Yaḥyā
Ḫançer-i dil-ber ile bir çıḳışur cān olsa

G.5

[4a] [ĀHĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Oḳlaruñ cān almaġa tīġiñle yoldāş oldılar
Sīnelerde ḳan yalaşdılar ḳarındaş oldılar

[98]eyleyüp: idüp UD G.298
[99]Ḫüsrev ü Şirīn-zebān: Ḫüsrev-i gītīsitān UD G.298

2 Laʿl-i mercānı leb-i cānāna nisbet itdiler
Kimisi deryāya düşüp kimisi ṭaş oldılar

3 Şol ḳadar taṣvīr iderler dilde naḳş-ı yārı kim[100]
Şimdi şāʿirler ḳodılar şiʿri naḳḳāş oldılar

4 Bir ayaḳda iki ʿālem milkini seyrān ider[101]
Ṣāġar-ı bādeyle anlar kim ayaḳdaş oldılar

5 Başlar çıḳmış durur bağrımda Āhī şöyle kim
Niçeler ol[102] derd ile varup ḳızılbaş oldılar

F.1

Ṭop-ı āh-ıʿāşıḳāndur ki itmez taḥammül ḳāf aña
Ḫoş döyer dildārımıñ sengīn dili aña

G.6

[4b] [BĀḲĪ]

mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilātün

1 Medhūş-ı cām-ı laʿliñ mestānedür ṣanurlar
Mest-i şarāb-ı ʿaşḳıñ dīvānedür ṣanurlar

2 Cān-ı cihān[103]şeydā birle ten-i ḫarābı
Dīvāneler yataġı dīvānedür[104] ṣanurlar

3 Şöyle fütāde mestem ḫāk-i der-i muġānda
Görenler āsitānın mey-ḫānedir ṣanurlar

4 Dāġ-ı siyehler ile cism-i nizār-ı zerdi
Bir bāl ü peri yanmış pervānedür ṣanurlar

[100]naḳş-ı yārı kim : yārüñ nakşını AD G.22
[101] milkini seyrān ider: mülkini seyrān iden AD G.22
[102] Niçeler ol: Nice ol AD G.22
[103] Cān-ı cihān: Cān u cenān BD G.115
[104] dīvānedür: virānedür BD G.115

5 Zülfiñde ayru Bāḳī bir ḥāl ile yürür kim
Zencīrden boşanmış dīvānedür şanurlar

F.2

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

ʿAşḳ ʿanḳāsı ki gelmez çūbla kūh-ı ḳāf añа
Şāh-bāz-ı diline cūş itdi şikār inṣaf añā

G.7

[5a] [İSḤĀḲ ÇELEBİ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ṣūfī seyr itmez döner ḥüsn-i dil-ārādan ḳaçar
Gör ne eblehdür bunuñ gibi temāşādan ḳaçar

2 Hāyı hūyı terk idüp yāhū didük mey-ḫāneye
ʿĀşıḳı bilmez misin ṣūfī ki ġavġādan ḳaçar

3 Zülfiñi elden ḳomaz bildi ki kāfirdür göñli
Merdüm-i Yezdān olan durmaz kenīsādan[105] ḳaçar

4 Ḳorḳaram bī-hūş[106] olam dilden ġam-ı hicriñde kim
Dostum ṣanmā beni sen cām u ṣahbādan ḳaçar

5 Ol gözi āhūya n'itdim n'eyledüm İsḥaḳ kim
Bir dem ārām eylemez görse bu şeydādan ḳaçan

F.3

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ey an ki cüz'vi lā yetecezzā dehān-ı tūst
Ṭūlī ki hīç ʿarża nedāred miyān-ı tūst

[105] Merdüm-i Yezdān olan durmaz kenīsādan :Yezdān-peres olan çelipādan İÇD G.58
[106] ḫūş: hoş İÇD G.58

G.8

[5b] [BĀḴĪ]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ebrūlaruñ ġamını dil-i nā-tüvān çeker
Şol pehlevāna döndi ki iki kemān çeker

2 Çeksün livā-ı salṭanat-ı ḥüsni ḳadd-i yār
Ol ḳāmeti ne serv ü ṣanavber ne bān çeker

3 Gelmez vücūda naḳd-i viṣāliñ taṣavvurı
ʿAşḳuñ metāʿı ḫ̬ˇāceleri çoḳ ziyān çeker

4 Ḥaḳḳā bu kim berāt-ı hümāyūn-ı ḥüsnüñe
Ebrū-yı dil-firībi ne ġarrā nişān çeker[107]

5 Bāḳī ġamuñda ḫ̬ūn-ı ciger yutsa gūyīyā
Bezm-i ṣafāda cām-ı mey-i erġavān çeker

F.4

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

[…] ḥażrete ẕāt-ı ḥaḳdır hemān dilā
Hep āleti mülāḥaẓādır cümle kâʾināt

S.1[108]

[6a] [ʿ ĀŞIḴ ḲUL ÖKSÜZ]

1 Hey dil-ber saña ḳul oldum
Severem neylerseñ eyle
Düşdi göñlüm o servi boyuna
Severem neylerseñ [eyle]

[107] Divanda bu beyitten sonraki iki beyit mecmuada eksik. Bknz. BD G.154
[108] 8'li hece ölçüsüyle yazılmış semaidir.

2 Kim diyem cemālüñ görelden
Ben saña göñül virelden
Gitdi ʿaḳlım ṣabrım elden
Severem neylerseñ eyle

3 Ḳaçma benden güzel cānım
Fedādur yoluña cānım
Benim devletlü sulṭānım
Severem neylerseñ eyle

4 Aça gögsiñi efendim
Ben seni sevdim begendim
Mekānım yoḳ şeh-levendim
Severem neylerseñ eyle

5 Bil seni sevmişem gel
Dil-ber aġlatma beni
Öksüz ʿĀşıḳ söyler bunı
Severem neylerseñ eyle

F.5

VAṢFĪ

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Yār kim puşt urmadı arż u semā-ı ḳāf aña
Baş ṭutar Ferhādveş göñlüm benim inṣāf aña

S.2[109]

[6b] [ḲUL ʿĀLİM]

1 Yine geldi gül bahārı
Söyle hey bülbülüm söyle
Sendedür ḥaḳḳuñ kelamı
Söyle hey bülbülüm söyle

[109] 8'li hece ölçüsüyle yazılmış bir semai.

2 Ḳışın çıḳdı geldi bahār
Cānıñı ġafleten uyar
Cennete döndi yine dīdār
Söyle hey bülbülüm söyle

3 Yaz geldi aġaçlar donandı
Bāġlarda gül açıldı
Eşk-i derdiñ neye döndi
Söyle hey bülbül söyle

4 Bahār gülleri açıldı
ʿĀleme raḥmet ṣaçıldı
Yeşil ṭutlar çün biçildi
Söyle hey bülbülüm söyle

5 Bu Ḳūl ʿĀlim gider oldı
İşi āh ile zār oldı
Cümle çiçek seniñ oldı
Söyle hey bülbülüm söyle

F.6

ĀMĀNÎ

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Tīşe-i miḥnet ki hīç döymez vücūda ḳāf aña
Baş ṭutar Ferhādveş dīvāne dil inṣāf aña

G.9

[7a] [FEHĪM]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Laʿliñ olalı muʿciz-i iʿzār Mesīḥā
Tā ʿarşa irişdi güle nāz-ı Mesīḥā

2 Güftār -ı lebiñ eyledigi feyż-i ḥayātı
İtmez nefes-i muʿcize-perdāz-ı Mesīḥā

3 Olmuş dem-i cān-baḫşıñla Meryem-i nuṭḳıñ
Ābisten-i ṣad nükte-i iʿcāz-ı Mesīḥā

4 Olduḳca lebüñ nāṭıḳa-pīrā-yı tekellüm
Fāş olmamaġa çāre mi var rāz-ı Mesīhā

Var cān-ı Fehīmā gibi ṣad-ḫāne ḫarābuñ
Ey şūr-ı lebi ḫāne-ber endāz-ı Mesīḥā

G.10

[7b] [FEHĪM]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Yine nevrūz irişüp geldi gülistāna ṣabā
Virdi peyġām-ı güli bülbül-i nālāna ṣabā

2 Naḳd-i āṣār-ı dem-i ʿĪsī-i rūḥ-efzāyı
Yine vażʿ eyledi ceyb-i gül-i ḫandāna ṣabā

3 Ādemüñ ʿaḳlın alur neşve-i būy-ı ezhār
N'ola geşt eyler ise gülşeni mestāne ṣabā

4 Bülbülān āteş-i reşk ile hem-āġūş[110] olsun
Dügme-i ġonce[y]i çözdi yine rindāne ṣabā

5 Nūr-ı ḫūrşīd żamīrimde alur[111] feyż Fehīm
Gülleri ḳıldı müşābih meh-i tābāna ṣabā

[110] reşk ile hem-āġūş :ʿaşḳıyla derāġūş FD G.1
[111] alur : alup FD G.1

[8a] G.11[112]

[BĀḲĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Her cefā kim eylerdiñ geldi vefālar bilmiş ol
Uça[113] rāḥatdur ġamuñ cāna ṣafālar bilmiş ol

2 Gerçi ser-gerdān idüp ṣalduñ belā gird-ābına
Yüz çevirmezler ḳadīmī āşinālar bilmiş ol

3 Yanıña ḳalur ne ḳılsañ pādişahsın dostum
Şānıña lāyıḳ degil ammā cefālar bilmiş ol

4 Cūy-ı eşkim şöyle ṭuġyān itdi kim bir gün hemān
Āsumānuñ āsiyāb-ı sengin yuvarlar[114] bilmiş ol

5 İltifātuñ Bāḳīyi dünyāda[115] maḥsūd eyledi
Hep seniñdir çekdigi derd ü belālar bilmiş ol

F.7

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Baña bīgāne ol şūḫ-ı cihān ġayra āşinādır hep
Güzeller ġam yeme ey dil ki böyle bī-vefādır hep

[8b] G.12

[NEFʿĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 ʿĀrif ol ehl-i dil ol rind-i ḳalender-meşreb ol
Ne müselmān-ı ḳavī ne mülḥid-i bī-meẕheb ol

[112]Divandaki 5,6, ve 7. beyitler mecmuada eksik.
[113] Uça(Yazım yanlışı) : Rūha BD G.297
[114]yuvarlar : yuvalar BD G.297
[115]dünyāda :dünyāya BD G.297

2 ʿAḳla maġrūr olma Eflāṭūn-i vaḳt iseñ[116] eger
Bir edīb-i kāmili gördükde ṭıfl-ı mekteb ol

3 Āfitāb-ı ʿālem-ārā gibi sür ḫāke yüzüñ
Kevkebe başdır cihānı hem yine bī-kevkeb ol

4 Lā-mekān ol hem maḥallinde yeriñ bekle yine
Gāh mihr-i ʿālem-ārā gāh māh-ı Nehşeb ol

5 Ḥıżr'a minnet çekme var ṣoñra dil-i Nefʿī gibi[117]
Lūle-i āb-ı ḥayāt feyz ile leb-ber-leb ol

F.8

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Şifāʾu'l-ḳulūb liḳāu'l- maḥbūb
Gözüm yaşıyla yazıldı bu mektūb

G.13

[9a] [ʿULVĪ]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Bitmez yüregim yāre işler oñulmaz
Ṣabr eyleyelim çāre nedir bitmez iş olmaz

2 Günden güne artarsa n'olā ḥüsn-i dil-ārā
Gülzār-ı cinānuñ gül-i raʿnāları ṣolmaz

3 Peymāne-ṣıfat ḥasret-i laʿliñle dem-ā-dem
Bir dem mi olur dīdelerim ḳan ile ṭolmaz

4 Bir ġamzesi fettānı bulup sevmiş oḫunı
Ṣanmañ ki kişi kişiye itdügin bulmaz

[116] iseñ:olsañ ND G.83
[117] Divandaki 5. beyit mecmuada eksik.

5 ʿUlvī ḳulıñı ḫışm ile reddeyledi dirler
Ol şāh-ı keremden bu cefālar hīç umulmaz

F.9

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

ʿAşḳ ʿanḳāsı ki cā olmışdı kūh-ı ḳāf aña
Serçe ṣayd ider gibi ṣayd itdi dil inṣāf aña

G.14[118]

[9b] [NECĀTĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Bugün bir haftadır cānān görünmez
Sitāremden māh-ı tābān görünmez

2 Didim cānā görünmezsin sebeb ne
Didi ebleh olma cān görünmez

3 Görem dirseñ dehānın ey dil o mehe
Nihāndur çeşme-i ḥayvān görünmez

4 Görünmezse raḳīb olmaz ʿaceb kim
Meşeldür dünyāda şeyṭān görünmez

5 Ḫayāl-i yār ile firḳat belürmez
Ümīd-i vasl ile hicrān görünmez

5 Necātīye leb-i laʿlinden özge
Dil ü cān derdine dermān görünmez

[118] Divanda bulunamadı.

G.15

[10a] [MURĀDĪ]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Raġbet mi ḳodı ṭatlu diliñ sükkere cānā
Ḳıymet mi ḳodı laʿl-i lebüñ gevhere cānā

2 Ṣalın yüri ger bāġı ṭolan serv-i revānım
Ḥaclet gele şimşād ile tā ʿarʿara cānā

3 Ḥayretde ḳodı ḫalḳı senüñ ḥüsn-i cemālüñ
Miṣliñ bulunmaz gelse cihān bir yere cānā

4 Zülfüñ gibi elbetde olur ʿaḳlı perīşān
Her kim ki virir göñlüni sen dil-bere cānā

5 Mehriñde neler çekdügini yazsa Murādī
Ṣıġmazdı dīvān ile ger deftere cānā

F.10

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

ʿAşḳ-ı bī-pāyān kim itmez tecelli ḳāf aña
Ṣabr ider ʿanḳā vücūdum āferīn inṣāf aña

G.16

[10b] [ʿĀLĪ]

mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlün

1 Herkes mey-i ʿaşḳıñla mestāne midür cānā
Başdan başa bu ʿālem virāne midür cānā

2 Her bir ṣanemüñ baḳsañ taṣvīri derūnumda
Yoḫsa bu benim sīnem put-ḫāne midür cānā

3 Aldı şu ḳadar ʿaḳlım zencīr-i ser-i zülfüñ
Mecnūn da baña nisbet dīvāne midür cānā

4 Peymānesi gerdūnuñ ḳanımla dola her dem
Bilmem bu benim baġrım mey-ḫāne midür cānā

5 Leẕẕet-i viṣālüñden bi'llāhi beyān ile
ʿĀlī gibi bir[119] ʿāşıḳ bigāne midir cānā

F.11

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Kūşt-gīr-i ʿaşḳ kim itmez taḫammül kāf aña
Baş başa ḫoş düşer dīvāne dil-inṣāf aña

G.17

[11a] [TAŞLICALI YAḤYĀ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Şehrimizde ʿaşḳa ḳābil dil mi yoḳ[120] dil-ber mi yok
Mest yoḳ meclisde bilmem mey mi yoḳ sāġar mı yoḳ

2 Ġonce-i dil açılup ḫāṭır niçün şād olmaya
Bāġda güller mi yoḳ gülşende bülbüller mi yoḳ

3 Bilmeziz bir dil ki ṭūṭī gibi güftār ider[121]
Söyledir mi yoḳ cihānda bilmezem söyler mi yoḳ

4 Sengden dil-i kem mi kim seng-i siyāhı laʿl ider
Āfitāb-ı feyż-i baḫşāyiş-ı bülend-aḫter mi yoḳ

5 Niçün ebkār-ı maʿāni beslemez erbāb-ı naẓm
Yoḫsa Yaḥyā gibi üstād-ı süḫan-perver mi yoḳ

[119] bir : her GAD G.20
[120] Şehrimizde ʿışḳa ḳābil dil mi yoḳ:ʿ Aşḳa ḳābil dil mi yoḳ şehr içre yā YD G.180
[121] ider : eyleye YD G.180

F.12

FĀİŻĪ

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Hīç cemʿiyyet-i ḫāṭırdan eṣer gördüñ mi

Bu ḳadar meclise uġrar yoluñ ey bād-ı ṣabā

G.18

[11b] [RÜSŪḪĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Şehrimizde ʿaşḳa ḳābil dil de var dil-ber de var

Mest-i ʿaşḳız meclis içre mey de var ṣāġar da var

2 Saḥn-ı müʾminde açılmaz ḫāṭır-ı merd-i ḫüdā

Gerçi kim güllerde var gülşende bülbüller de var

3 Bir naẓarda ḫāki zer seng-i siyāhı laʿl ider

Gün gibi bir pertev ṣolar merd-i bülend-aḫter de var

4 Ḳand-ı iḥsān ile dil-i ṭūṭī-ṣıfat güftār ider

Söyledirsen luṭf ile söz de var söyler de var.

5 Rūm ilidür bunda ebkār-ı meʿāni beslenür

Bu Rüsūḫī bendeñiz gibi süḫan-perver de var

F.13

MEŞḲĪ

Yoġıken kevn-i mekān selīsā aġ u ḳarā

Cūşā geldi ʿaşḳıña baḥr-i muḥabbet ibtidā

G.19

[12a] [ḤAYRETĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Yāri ayırmaḳ diler benden münāfiḳlar meded

Almaḳ isterler benden cānımı münāfiḳlar meded

2 Göreyin[122] başı kesilsün her birinüñ dostum
Kesmek isterler beni senden münāfiḳlar meded

3 Yandıġım yaḳıldıġım budur ki ben pervāne
Reddiderler şemʿ-ī rūşenden münāfiḳlar meded

4 Vechi var mıdur görüñ ey ehl-i diller ʿārifi
Menʿ iderler vech-i aḥsenden münāfiḳlar meded

5 Uçuralar gibi seni ṭaʿn ile ey Ḥayretī
Bülbül-i güyāyı gülşenden münāfiḳlar meded

F.14

ŞĀNĪZĀDE

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Cūybār-ı eşki kim pāyende olmaz ḳāf aña
Bunca seylāba taḥammül itdi yār inṣāf aña

G.20[123]

[12b] [BĀḲĪ]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Eylesün vaṣlını[124] dermān dil-i bīmāra meded
Dostlar işte ben gitdim[125] baña bir çāre meded

2 Zaḥm-ı sīnemde oḳuñ pārelerin hep alma
Ṭursun Allāh'ı seversen hele bir pāre meded

3 Gevher-i cāmı itirdik bizi ġam öldürüyor
Sāḳiyā gel bulıvir ḳande ise ara meded

[122] Göreyin:Dilerem HD G.42
[123] Divandaki 5.beyit mecmuada eksiktir.
[124] vaṣlını : laʿlini BD G.40
[125] gitdim : öldüm BD G.40

4 İḥtirāz itmediñiz aldılar elden cāmı
Vāḳıf itmeñ ṣaḳınuñ kimseyi esrāra meded

5 Mededüñ ḳalmadı feryād u fiġān eylemege[126]
Saña kimden ere ey Bāḳī-i bī-çāre meded

F.15

SAʿDĪ

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Tīġ-i hicr-i yār kim itmez taḥammül ḳāf aña
Ḥoş duyar bu çeşm-i pür-ḫūnım benim inṣāf aña

G.21[127]

[13a] [SĀFĪ]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Cānım vireyim yolıña merdāne disünler
Merdāne imiş ḳalmadı bir cāna disünler

2 Öldür beni kim ġamze-i ġammāzıña uydum
Miskini göreñ uġradı bühtāne disünler

3 Ḳanlı cigerim eylediler lāleye teşbīh
Döndi cigerim lāle-i büryāna disünler

4 Edindi göñül bir güzellik zülfini zencīr
Ya n'olsa gerek n'eylesün dīvāne disünler

5 Ḳanıya bugün açmadı yine ṣūfī diyenler
Ṣāfī mey içer yār ile rindāne disünler

[126] eylemeğe : eyleyecek BD G.40
[127] Divanda bulunamadı.

F.16

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

İderdi bezm-iʿālemde felek āyende nā-peydā

Eger kendi çerāġı olmasa mihr-i cihān-ārā

G.22

[13b] [ŞEYHÜLİSLAM YAḤYĀ]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ṣun sāġarı sāḳī bize[128] mestāne disünler

Uṣlanmadı gitdi göre dīvāne disünler

2 Peymānesini her kişi ṭoldurmada bunda

Şimden girü bu mescide mey-ḫāne disünler

3 Dil ḫānesini yıḳ ḳoma ṭaş üstüne taş

Sen yap anı eller aña vīrāne disünler

4 Gönlüñde senüñ ġayr u sivā sūreti neyler

Lāyıḳ mı bu kim Kaʿbeye büt-ḫāne disünler

5 Yāḥyā'nuñ olup sözleri hep sırr-ı muḥabbet

Yārān işidüp söylemeye dīvāne disünler

F.17

Baña raḥm ide saña raḥm ide mevlā

Eyā meh-pāre-i aʿlādan aʿlā

G.23[129]

[14a] [ʿĀŞIḲ MŪSĀ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Dost eliñden ciger pāre pāredür bilmez misin

Hep kelāmım ol vefāsız yāredür bilmez misin

[128]bize : bana YD G.92

[129] Vezin kusuru.

2 Rū-be-rū gördi bugün der ki eyā Mecnūn mısız
Didim Mecnūn olduġum aşkāredür bilmez misin

3 Mehi bālā-bülendim sen beni ʿüryān eyledüñ
Döginmekden bu sīnem kapkaradur[130] bilmez misin

4 Şöyle kim fikr ü ḫayāliñle cenānım ṣubḥa dek
Ḥāʾba varmaz dīdeler āvāredür bilmez misin

5 Çeküp her cāyı niḳābın bendesin bilmezlenür
Didim ol ʿĀşıḳ Mūsā bī-çāredür bilmez misin

F.18

Sāḳiyā ġam bizi öldürdi ḳanı cām-ı şarāb
ʿĀrdır ehl-i ḫarābāta ferāġ-ı mey-i tāb

G.24[131]

[14b] [NESĪMĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Cān ḥüsnüñ şemʿine pervānedür bilmez misin
Dil-i ʿaşḳuñı zencīrine şükrānedür bilmez misin

2 Didim dil-ber lebleriñ öpsem devādur derdime
Didi her būsem biñ ḳānedür bilmez misin

3 Didim dil-ber laʿl-i lebiñ beni mest eyledi
Didi her mestüñ yeri mey-ḫānedür bilmez misin

4 Didim dil-ber ʿaceb bu ġażablar bendeñe
Didi yā cümbüşüm merdānedür bilmez misin

[130] Mecmuada genel olarak eklerin düzlük yuvarlaklığına dikkat edilmemiştir. Şiirin genelindeki kullanım esas alınarak eklerin düz ya da yuvarlak hali tercih yapılmıştır.
[131] Vezin hataları var.

5 Nesīmī-i ṭaʿn eyleme yüri her zāhid-iṣūfī
Pendiñi gūş eylemez dīvānedür bilmez misin

G.25

[15a] [VİṢĀLĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cemāliñ bāġı Rıḍvāna ḳadiñ Ṭūbāya beñzetdim
Bu ʿizzet ü nezāketle seni bed-rāyā benzetdim

2 Belālar bezmgāhında neye demsāz olur her dem
Ḳılurlar nāleler her dem ḳurı ġavġāya benzetdim

3 Ḫam olmuşdur elif ḳaddim belā-yı derd-i miḥnetden
Teraḥḥum itmediñ ʿömrüm seni dünyāya beñzetdim

4 Belā küncinde ey dil-ber ḳılaram murġveş nāle
Bu ḥāletle seni görüp gül-i ḥamrāya benzetdim

5 Belā şaḥrāsına Viṣālī düşüp āvāre ser-gerdān
Gezer Mecnūn gibi cānā seni Leylā'yā beñzetdim

F.19

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey melek Simurġ merdiñ kim felekdir ḳāf aña
Gönlümin şeh-bāzını ḫoş ṣayd eylemiş inṣāf aña

G.26

[15b] [ʿUBEYDĪ]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ṣanma beni nāleyle cihāndan güẕar itdim
Gördüm seni ey ġāfil uyursın ḫaber itdim

2 Gördüm ki kirā ucūz u yoldāş münāsib
Cān naḳdini virdim de ġamıñla sefer itdim

3 Yaşımla yudum cevher-i ḫāk-i reh-i ḫāki[132]
Ter düşse n'olā dīde aña çoḳ żarār itdim

4 Encüm dime ḥākister-i[133] pür-aḫker-i çarḫı
Āhım yeli ile ṭaġıdup pür-şerer itdim

5 Bu ṣūrete ḳoyınca ʿUbeydī ben o cānı
Ġam pūtesi[134] içinde niçe cānlar eritdim[135]

F.20

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Dehre-i āh-ı dilim ḳılmaz taḥammül ḳāf aña
Pek duyar cānānımıñ rūyın dili inṣāf aña

G.27

[16a] [ŞEMSĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Hāy ẓālim vaʿde-i luṭf itdügiñ hep lāf mı
ʿĀşıḳ-ı şūrīdeden ṣabr eylemek inṣāf mı

2 Yār dīdārın temāşā etmek isterseñ müdām
Bilmezem mirʾātveş ey dil-i derūnuñ ṣāf mı

3 Gördügünce rūy-ı zerdinden bilür aşüftesin
Bilmem ol sīmīn-beden ẕerger mi yā ṣarrāf mı

[132] ḫāḳī : yāri UBD G.205
[133] ḥākister : ḫākister
[134] pūtesi : potası UBD G.205
[135] eritdim itdim UBD G.205

4 Cennet kūyunda yer yoḳ keşret-i ʿuşşāḳdan
Ey raḳīb-i rū-siyeh yoḳsa yeriñ aʿrāf mı

5 Yā gelip bir gün yüzine ṭoġrı baḳmaz mısın gelüp
Bu cefālar Şemsī'ye ey māh-rū-inṣāf mı

F.21

fāʿilātün fāʿılātün fāʿilātün fāʿilün

Şöyle kim ardıncadır dāʾim Züleyḫā'yı ṣabā
Ser- ḳarīn- gül Yūsuf'ında ḳala dāmeni dürüst

G.28

[16b] [ENĪSĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 ʿAceb bu derdimüñ dermānı yoḳ mı
ʿAceb bu fürḳatüñ pāyānı yoḳ mı

2 Bu hicrāna nice ṣabr itsün ādem
Viṣālüñ çāre vü imkānı yoḳ mı

3 Niçe bir bār-ı miḥnet çeksün ʿāşıḳ
ʿAceb ol derdmendüñ cānı yoḳ mı

4 Nedendür kim cefā-cūlıḳ ider yoḳ mı
Anuñ gögsinde hīç īmānı yoḳ mı

5 Enīsīyi cefā-yı tīġ-i dildār
Helāk eylerse yā Rab ḳanı yoḳ mı

G.29

[17a] [ĠĀFLETĪ]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ḳand-i lebiñe doymayıcaḳ mül disem olmaz
Ruḫsārlarıñı görmeyicek gül disem olmaz

2 Ḫūbdur didiler gerçi güftār-ı laṭīfiñ
Güş itmeyicek ḳand-ı enīni bülbül disem olmaz

3 Rūyuñda olan ḫāller temāşāya muḫtāç
Seyr itmeyicek anlara fülfül disem olmaz

4 Kākülleriñe lūb-i muʿaṭṭar dimiş eller
Ben ḳoḳmayıcaḳ anlara sünbül dimek olmaz

5 Bende geçinür saña ḥaḳīr Ġafletī ammā
İḥsānıña irmeyicek ḳul disem olmaz

G.30

[17b] [BĀḲĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dilā bezm-i cihānda kimse āḫir pāydār olmaz
Müdām elden ḳoma ayaġı furṣat ber-ḳarār olmaz

2 Ṣaḳın Mecnūn ṣanmañ ehl-i ʿaşḳuñ iḫtiyārıdur
Güzel sevmekde zīrā kimseye hīç iḫtiyār olmaz

3 Kenār itsem diyen ol gevheri ḳaʿr-ı yem-i ġamdan
Kenāre çıḳmasun herkes ki gevherdür kenār olmaz

4 Ne ḳanlar aġların hicrinde yāruñ derd-i fürḳatden
ʿAceb bir dem mi vardur çeşm-i pür-ḫūn āşikār eyler[136]

5 Ol āhūyı saña ṣayd ola ṣanma iltiyāmından
Öñüñce ḳaçar ammā Bāḳīyā āḫir şikār olmaz

[136] āşikār eyler : eşkbār olmaz BD G.195

G.31[137]

[18a] [NEVᶜĪ]

fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilün

1 Yāre dil virmek ḳolaydır eylemek inkār güç[138]
Vaṣl-ı gül āsān velī ṣabr-ı cefā-yı yār[139] güç

2 Bī-sebeb güftār müşkil āşinālıḳ mümteniᶜ
Böyle istiġnā ṣatan dildār ile bāzār güç

3 ᶜArż-ı ḥāle yoḳ meded kūyına varmaḳ ḫod maḥal[140]
Mest-i ᶜaşḳam şöyle kim bīmār[141] güç tīmār güç

4 Bir oñulmaz yaradır ᶜaşḳ-ı muḥabbet yarası
Ḥāṣılı ṣarılmayınca çāre yoḳ tīmār güç

5 Nevᶜiyā esrār-ı ᶜaşḳı ṣaḳlamaḳ āsān degil
Mey içüp keyfiyyetin itmemek iẓhār güç

F.22

fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilün

ᶜIşḳ bābında benimle eyledi ol yār baḥs
Cān ile virdiñ cevābın itmedi tekrār baḥs

G.32

[18b] [NEFᶜĪ]

fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilün

1 Ölmek āsān ᶜāşıḳa bir dem firāk-ı yār güç
Böyle müşkil derd-i esīri ḫasteye tīmār güç

[137] Divandaki 3. ve 4. beyiter mecmuada yer değiştirmiş.
[138] Yāre dil virmek ḳolaydır eylemek inkār güç : Yār işi dil ḳolay ammā ġam-ı aġyār güç NVD G.42
[139] yār : ḫār NVD G.42
[140] varmaḳ ḫod maḥāl : ḫod varmaḳ muḥāl NVD G.42
[141] bīmār : güftār NVD G.42

2 ʿAşḳ mühlik yār ġāfil mübtelālar neylesün
Birbirine derdini iḳrār güç inkār[142][güç]

3 Gerçi ʿaşḳ iẓhārı bī-tāb olmayınca güç[143] olur
Dil-ber ammā müddeʿā fehm olıcaḳ inkār güç

4 Yār eger ʿāşıḳ ne eylerse muḥabbet iḳtiżā
İtmemek olur maḥallinde anı iẓhār güç

5 Olsa Nefʿī n'ola ger endīşesiyle hem-zebān
Neylesün yā ṣoḥbet-i yārān-ı nā-hem-vār güç

G.33

[19a] [ĠAFLETĪ]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Sīnem güzelim hicriñ ile çāk olayım dir
Yüzler sürüyüp pāyıña hem-ḫāk olayım dir

2 Luṭf-ı ābı eyle kendüyi arıtmada dāʾim
Bu rāh-ı meşaḳḳatde yunup pāk olayım dir

3 Dil çekdi felekde o ḳadar cevr-i felāket
Şād olmadı felekde bār-i ġamnāk olayım dir

4 Dīvāne göñül ise heves-i kākül-i çīne
Uṣlanmadı gitdikçe bī-idrāk olayım dir

5 Vaṣlıñ ġamınıñ ḫastesidür Ġafletī cānā
Ḥüsn-i naẓaruñ cānıma ter-i pāk olayım dir

[142] iḳrār güç inkār : inkār güç ikrār ND G.30
[143] güç : cürm ND G.30

G.34

[19b] *ĠAFLETĪ*

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Dil-şāda heves ḳılmadı maḥzūn olayım dir
Dīdemde aḳan āb-ı gül-gūn olayım dir

2 Bu cevr-i felek virmedi rāḥat deyü göñlüm
Fürḳat gözedüp dile maġbūn olayım dir

3 Gör nāḳış ʿaḳlıma ki maṭlaba ṭālib
Ḥayretde görüp Leylā-yı Mecnūn olayım dir

4 Üns alçaġa düşmiş deyü dil ünsiyet itmez
Bālā-yı muḥabbet ile meftūn olayım dir

5 Ey Ġafletī bilmem niçe olur ḥāl-i siyāhım
Günden güne gitdikçe diger-gūn olayım dir

G.35

[20a] [MAHLASSIZ]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yazanlar ḳıṣṣa-i Mecnūn'ı hep yabana yazmışlar[144]
Benim derd-i derūnım çün bilinmez yana yazmışlar

2 Egerçi medḥ olınmış zülf-i ruḫsār güzel ṣūret
Velīkim cümle eşʿārı yazanlar ana yazmışlar

3 Bilürsin ḫār imiş bülbülleriñ ḳanın döker her dem
Revā mıdur bu fānī ġonçe-i ḫandāna yazmışlar

4 Baña ʿayn-ı ʿināyetdür nigāh-ı genc idersin sen
Ġażabla ġamze-i ḫūnı hezār iḥsāna yazmışlar

[144] İlk mısra Nef'ī'ye ait.

5 Seniñ mümkin-i rāzı ser-güzeştiñ buña itmām
Yazanlar ḳıṣṣa-i Mecnūn'ı hep yabana yazmışlar

G.36

[20b] [NEFʿĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yazanlar peykerim destimde bir peymāne yazmışlar
Görüp mest-i mey olduġum mestāne yazmışlar

2 Baña teklīf-i zühd itmezdi idrāk olsa zāhidde
Yazıḳlar kim ānı ʿāḳil beni dīvāne yazmışlar

3 Degildür gözlerinde ṣāye-i müjgānı ol yāruñ [145]
Ḫaṭuñ resmin beyāż-ı dīde-i giryāna yazmışlar

4 Benim ʿāşıḳ ki rüsvālıḳda ṭutdı şöhretüm şehri
Yazanlar ḳıṣṣa-i Mecnūnı hep yabana yazmışlar

5 Ḳatı ẓāhirdür ey Nefʿī sözünden dildeki sūzuñ
Yazınca nüsḫa-i şiʿriñ ḳalemler yana yazmışlar

G.37

[21a] [BĀḲĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bir lebi ġonca yüzi gülzār dirseñ işte sen
Ḫār-ı ġamda ʿandelīb-i zār dirseñ işte ben

2 Lebleri mül ṣaçı sünbül yañaġı berg-i gül
Bir semen-ber serv-i ḫoş-reftār dirseñ işte sen

3 Pāyine yüzler sürer ol serv-i dil-cūy-ı[146] revān
Ṣu gibi bir ʿāşıḳ-ı dīdār dirseñ işte ben

[145] ol yāruñ :uşşākın ND G.33
[146] cūy-ı : cünūn BD G.380

4 Zülfi sāḥir ṭurresi ṭarrār şūḫ-ı şīvekār
Çeşmi cādū ġamzesi mekkār dirsen işte sen

5 Fürḳatüñde teşne-leb ḫāṭır-perīşān ḫaste-dil
Künc-i ġamda bī-kes ü bīmār dirseñ işte ben

5 Gözleri ṣabr u selāmet mülkini tārāc ider
Bir amānsız ġamzesi Tātār dirsen işte sen

6 Bāḳīyā Ferhād ile Mecnūñ-ı şeydādan bedel
ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳ eger kim dirsen işte ben[147]

G.38

[21b] [ʿUBEYDĪ]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 ʿĀteş-i ʿaşḳ ile bir yüregi büryānam ben
Acıyup aġlamalı ʿāşıḳ-ı giryānam ben

2 ʿÖmür pāyāna ire ʿaḳlımı cemʿ idemeyim
Kākülüñ fikri ile şöyle perīşānam ben

3 Her gören sen gözi ser-mesti olur lā-yaʿḳıl
Nice olur ḥāli bu ḫalḳuñ aña ḫayrānam ben

4 Ḫāke başduk ser-i kūyuñda başūp ben ḫāki[148]
Ben ṣanurdum ki şehā ḫāk ile yeksānam ben

5 Bāş virelden reh-i ʿaşḳında ʿUbeydī yāruñ
Ṣaf -ıʿuşşāḳda ser-i ḫayl-i şehīdānam ben

[147]ʿ Āşıḳ-ı ṣādıḳ eger kim dirsen işte ben :ʿ Āşıḳ-ı bī-ṣabr u dil kim var dirseñ işte ben BD G.380
[148]ḫākī : ḳuluñı UBD G.225

G.39

[22a] [YŪSUFĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Mest-i medhūş-ı elesti bende-i perverdigār
Çün bilürsin bu fenā milki degildür ber-ḳarār

2 Sendedür vech-i ʿālī ḫulḳ-ı ḥasen aç cān gözin
Kim ola baḥr-i meʿānīde saña devr-i āşikār

3 Pādişāh-ı devr olasın ʿāḳıbet olsañ gerek
Ḳıl ḥaẕer bāzū-yı ecel bir gün seni eyler şikār

4 Görmek isterseñ eger vech-i ḥaḳḳı ṣāf it
Ḳonmasun mīrāt-ı ḳalbiñde seniñ bir dem ġubār

5 Ey Yūsufı bu fenāya sūde içün ḳıldıñ sefer
Gitdigiñ milk-i beḳādur aldanañ var yādigār

G.40

[22b] [ʿUBEYDĪ]

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ġama vir göñlüñi diyelden yār
Kendüyi virdi bu dil-i bīmār

2 Cānına geçdi ḫançer-i hicriñ
N'ola gögsin geçerse ʿāşıḳ-ı zār

3 Gördi sīm-i sirişkime naẕaruñ
Yüz ursa ʿaceb degil dīnār

4 Öykinürse ġubār-ı ḫaṭṭıña ger
Güldürür ehl-i dilleri esrār

5 Ḫüsrev-i naẓmsın ʿUbeydī saña
İrse āhı olur dāmı senç ḳadar

G.41[149]

[23a] [NECĀTĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Biz seniñ ḥüsn-i cihān-efrūzıña ʿāşıḳlarız
Anıñçün ḳanda güzel görsevüz ʿāşıḳlarız

2 Ehl-i ḥüsn içinde sen her nice müstesnā iseñ
Ehli diller arasında biz daḫı fāyıḳlarız

3 Gerçi[150] sen bir beg güzelsin biz daḫı beg ḳullarıyuz
Terbiyetler eyle kim her himmete layıklarız

4 Aġladıḳça şıḳlıġı artar gül ile bülbülüñ
Bilmiş ol şimden girū biz daḫı aġlar şıḳlarız

5 Ṣūfī sen rüʾyā ile bağlayamazsın gözümüz
Biz Necātī meşrebinde dāʾim uyanıḳlaruz

G.42

[23b] [ʿUBEYDĪ]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Mey ḫoş ṭutarsa n'ola bizi nā-tüvānlarız
Birḳaç esīr-i bāde vü rind-i cihānlarız

2 Bir ṭolı cāmı milket-i Cemşīd'e virmeziz
Bezm-i ṣafāda beglik ider[151] kām-rānlarız

[149] Divandaki 2. ve 5. beyit mecmuada eksik.
[150] Gerçi :N'ola ND G.214
[151] ider :iden UBD G.108

3 Keyfiyyet-i cihānı güzel bilmiş añlamış
Ġonca-dehenler ile içre[152] nükte-dānlarız

4 Dünyā ġamın çekenler ile ṣoḥbet itmeziz
Ġam bilmeziz zamanede biz ṣāḍımānlarız

5 Kimlersiñiz deyü ṣorar iseñ ʿUbeydiyā
Gūşe-be-gūşe ʿālem ider lā-mekānlarız

G.43

[24a] [MEẔĀḴĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Lebleriñ emsem didim bir dil-bere emme didi
Kimseye bu sırrı ifşā eyleme ammā didi

2 Yañılup yüzine ḳarşu ruḫlarına gül didim
Ḫışm idüp ben ḳuluna ol ġonca-fem lāle didi

3 Teşne cāna leblerinden bir içim ṣu istedim
Leblerin aġzıma ṣunup luṭf ile mā mā didi

4 Ġayrılar şīrīn lebüñ şeftālüsin alıcak
Ḫaste göñlüm derd ile āh eyleyüp eyvā didi

5 Ey MeẔāḳī göricek ol şehi bu şīrīn sözlerim
Āferīnler saña ey ṭūṭī-şekker-hā didi

G.44

[24b] [REMZĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḫaste-cān ol yāre bir emsem lebüñ cānā didi
Dimedi ḫoş ola güldi remz ile ammā didi

[152] içre : açar UBD G.108

2 Ḳaddümi lām itdi hicrān ol elif ḳāmetlüye
Lām vaṣl olsa elifi n'olaydı didim lāẕım didi

3 Āb-ı laʿliñden ṣusız teşne-cān cānā didim
Tiz ṣundı ḫançerin al isteriseñ mā didi

4 Yā öldürdüm didügin işidüp āh itdi ol
Öldürür bir gün beni ol vaʿde-i ferdā didi

5 Virme didim ʿāşıḳ-ı ṣādıḳdan artuġa selām
Remziyā sen gerçek itdiñ merḥabā saña didi

G.45

[25a] [ʿALĪ]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 ʿAḳlım ṭaġılur zülf-i siyahkārıña baksam
Baġrım ṭalabur aṣl-ı[153]güherbārıña baḳsam

2 Gönlüm delinür[154] āteş-i ruḫsārıñı görsem[155]
Cānım sevinür şīve-i reftārıñı görsem

3 Nuṭḳum ṭutılur leẕẕet-i güftārıñ işitsem
Ṣabrım gider evẓāʿ-ı eṭvārıña baḳsam

4 Doymaz gözüm olmaz yine gönlüm tesellī[156]
Ben ne ḳadar şevk ile dīdārıña baḳsam

5 ʿĀlī [gibi] ḳarşımda gözüm ve gönlüm açılsa
Geh zülfüñi geh nergis-i bahārıña[157]baksam

[153]ṭalabur aṣl-ı : delinür laʿl-i GAD G.891
[154] delinür : ṭalabur GAD G.891
[155] görsem : ḳarşu GAD G.891
[156] tesellī : mütesellī
[157] bahārıña : bīmārıña

G.46

[25b] [DĀʿĪ]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Cānım diler ol dil-ber-i cānānı bir öpsem
Cān pāremi ol gözleri mestānı bir öpsem

2 Sükker lebini ḳand u mükerrer gibi emsem
Şīrīn dūdāġı laʿl-i Bedaḫşān'ı bir öpsem

3 Nāzük teni gül ḫırmanıdur ḳoynuma ḳoysam
Ol beste-aġız ġonçe-i ḫandānı bir öpsem

4 Sünbül ṣaçınuñ silsilesin boynuma ṭaḳsam
Ol yüzi güneş ḫūb meh-i tābānımı bir öpsem

5 İnce belini şāḫ-ı ṣanavber gibi ḳuçsam
Ol boyı uzun serv-i ḫırāmānı bir öpsem

5 Aġız aġıza ḳoyu beni sīne-be-sīne
Ol ṭatlu dili derdime dermānı bir öpsem

6 Sikke-i Edhem gibi cān u göñül terk ideyim
Dāʿī gibi ol Yūsuf-ı Kenʿānı bir öpsem

G.47[158]

[26a] [MUḤİBBĪ]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Bir sencileyin ruḫları gül yār ele girmez
Bir bencileyin bülbül-i gülzār ele girmez

2 Bir bencileyin yoluña terk ide bu cānı
Bir sencileyin dil-ber-i raʿnā[159] ele girmez

[158] Divandaki 4. ve 5. beyitler mecmuada mevcut değil.

3 Bir sencileyin kimdür iden ʿāşıḳa cevrimi
Bir bencileyin ʿāşıḳ-ı dīdār ele girmez[160]

4 Bir bencileyin kimdür[161] içen cām-ı muḥabbeti
Bir sencileyin gözleri ḥummār ele girmez

5 Bir bencileyin derd ile[162] bī-çāre Muḥibbī
Bir sencileyin yār-ı cefākār ele girmez

G.48

[26b] [MECNŪNĪ]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Bir bencileyin bülbül-i nālān ele girmez
Bir sencileyin gül gibi ḫandān ele girmez

2 Bir bencileyin ʿaşḳ ile pervāneye lāyıḳ
Bir sencileyin şemʿ-i şebistān ele gelmez

3 Bir sencileyin şūḫ-ı sitemkār ḥabībim
Bir bencileyin teslīm-i cān ele girmez

4 Bir sencileyin ġamzesi cellādı cihāna
Bir bencileyin maḥrem-i yārān ele girmez

5 Bir bencileyin yaraya ṣarmaġa Mecnūnī
Bir sencileyin dertlüye dermān ele girmez

---

[159] raʿnā :ʿayyar MD 1114
[160] Bu beyit divanda mevcut değil.
[161] Kimdür : var mı içer MD 1114
[162] derd ile : derd-i dile MD 1114

G.49

[27a] [MUᶜĪDĪ]

fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilün

1 Ḥasretā derdā ki senden ayru düşdüm ey melek
Yıḳdı bünyādım yıḳılsın göreyin çarḫ-ı felek

2 Ol perī bu boynum ḥamāilvār çalmaġa istese
Heykeli ḳomaz ṣalınup boynına eyler dilek

3 Gözlerim yaşına ġarḳ oldum kenār ol baña kim
Bu cihān içinde her deryāda bir sāḥil gerek

4 Vaṣluñ eyyāmında öldür şevk ile ᶜāşıḳları
Çünki var ᶜālemde bayrām olsa ḳurbān eylemek

5 Kimse dildāruñ Muᶜīdī-i aġzı var dimez velī
İşide lafẕ-ı gevherbārdan ider yoḳ yere şek

G.50

[27b] [NAẔMĪ]

fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilün

1 Niçe bir ben ᶜāşıḳı zār eylemek
Hicre ṣalup böyle bīmār eylemek

2 Eyleyüp ser-geşte ben üftādeyi
Müzd-i ġamda niçe ber-dār[163] eylemek

3 Ey ṭabībim senden umar derdine
Bu dil-i bīmāra tīmār eylemek

4 Ben ṭurarken āh kim aġyāra sen
Vechi midür [164ᶜ] arż-ı dīdār eylemek

[163] Müzd-i ġamda niçe ber-dār : Nerd-i gamda niçe bir zār NZD G.3744

5 Naẓmiyem kim borcum olsun ʿāḳıbet
Yoluñda cān naḳdin īşār eylemek

[28a] G.51[165]

[MESĪḤĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ey yüzüñ āyīne-i ʿālem-nümā
Ḫaṭṭ-ı laʿlüñ āyet-i fīhi şifā

2 Çünkü İbrāhīm yapdı Kaʿbeyi
Sende göñlüm Kaʿbe yapsañ n'ola

3 Bu sarāyuñ şimdilik sensiz begi
Biz şikāyet eyleriz senden saña

4 Dirhem-i eşkim alursañ rehn ile
Ḫāk-i pāyuñ gözde ṭursun tūtiyā

5 Yoġısa vaṣluñ Mesīḥī bendeñe
Göz ucıyla ḳıl ey āfet merhabā

G.52

[28b] [ẒĀTĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Merḥabā ey būy-ı zülf-i dil-rübā
Ḳanġı yeller esdi geldüñ bu yaña

2 Bir[166] gice gel rūşen eyle bezmimiz
Şevḳuñ olursa eger ey meh-liḳā

---

[164] Vechi midür : Vechidür NZD G.3744
[165] Divandaki 4.ve 6. beyitler mecmuada eksik.
[166] Bir : Bu ZD G.18

3 Yollar öñümde[167] selām olsun saña
Merḥabāsızlarda ʿaşḳ olsun sañā

4 ʿĀşıḳa düşnām iderken nā-gehān
Yāre neylersin didim didi ey duʿā

5 Öyküneldeñ ḫāk-i pāy-ı dil-bere
Çıḳdı Ẕātī gözlerimden tūtiyā

G.53

[29a] [BĀḲĪ]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Cānāna cefā ḳılsa n'ola cāna ṣafādur
Aġyār elemin çekdigimiz yā ne belādur

2 Her tāc olamaz faḳr u fenā tācına[168] ser-tāc
Terk ehlīnüñ ey ḫˇāce biraz başı ḳabādur

3 İziñ tozına sürüb[169] yüzin āyineveş dil
Maḳṣūd benim pādişāhım kesb-i ṣafādur

4 ʿAşḳ ehline şol cāmı ṣunar ṣāḳī-i devrān[170]
Kim ʿaḳla cilā ḳalbe ṣafā rūḥa ġıdādur

5 Sāḳī meyi Bākī getürüp bezme żiyā[171] vir
Çün kār-ı cihān ʿāḳıbetü'l-emr fenādur

6 Va'llahi ġazel söylemeden çoḳdan uṣandım[172]
Maḳsūd hemān ḫāside bir pāre ezādur

---

[167] öñümde : öñmekde ZD G.18
[168] tācına:şānına BD G.106
[169] sürüp:sürdi BD G.106
[170] devrān:laʿlüñ BD G.106
[171] żiyā:ṣafā BD G.106
[172] Divanda usandık, maktadan önceki beyit ve divandaki 5.beyit mecmuada eksik.

G.54[173]

[29b] [AḤMEDĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Şehā maḳṣūdumız senden vefādur
Geçer ḳalmaz bu dünyā bī-vefādur

2 Seblāṭīnler zebūndur ʿaşḳ elinden
Müdebbirler bu yolda mübtelādur

3 Degil bizden seni sevmek ḥabībim
Yañılmaz sevdigim göñül belādur

4 Nedendür bu belā u ḳahr u miḥnet
Bugün baña ise yārın sanadur

5 Ne maʿnīdür ḳamūya luṭf idesin
Ne cevrüñ var ise hep Aḥmededür

[30a] G.55[174]

[BAĠDATLI RŪḤĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ṣanmayayın[175] rüsvālıḳdan ġam çeker ferzāneyüz
Ṭaşa çalmış şīşe-yi nāmūsı bir dīvāneyüz

2 Ġonca dir iller sañā biz şemʿ-i bezm-ārā dirüz
Ġonca iseñ ʿandelībiz şemʿ isen pervāneyüz

3 Genç iseñ[176] gözden nihān olmaḳ münāsibdür saña
Dostum gel bizde pinhān ol ki biz vīrāneyüz

[173] Divanda bulunamadı.
[174] Divandaki 3. ve 7. beyitler mecmuada eksik.
[175] Ṣanmayayın : Ṣanmañuz BRD. G.426
[176] Genç iseñ: Gençsin BRD G.426

4 Āşinālıḳ itmeyenlerden[177] ḳıyās itmeñ bizi
Āşināya āşinā bīgāneye bīgāneyüz

5 Ṣanma ey gül-çehre ben ser-i kūyuñdan geçem[178]
Yā ḳoyam baş kuhsāra yā dutam yabana yüz

6 Rūḥīyā żarfı olan gelsün ṣalādur ʿāleme
Bezm-i[179] vaḥdetde māl-ā-māl pür-[180] ḫum-ḫāneyüz

G.56[181]

[30b] [UṢŪLĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Muttaṣıl ṣanma bizi cevr-i cefānuñ ḳulıyuz
Dostum gāhī cefā gāhī vefānuñ ḳulıyuz

2 Şāh-ı ḥüsn olduñsa mesrūr olma devlete[182]
Hey begim biz daḫı sizi yaradanuñ ḳulıyuz

3 Bir büt-i Çīne göñül virdükse ey zāhid eger
Bize kāfir dime biz daḫı Ḫüdā'nuñ ḳulıyuz

4 Çün beḳāsı yoġ [i]miş tāc u ḳabāyı nidelüm
Bu fenā dünyānuñ[183] bir köhne ʿabānuñ ḳulıyuz

5 Kimi şāhı kimisi pāşā geçinür kimi beg
Ey Uṣūli biz daḫı ibn-i fulānuñ ḳulıyuz

[177] itmeyenlerden:bilmeyenlerden BRD G.426
[178] Ṣanma ey gül-çehre ben ser-i kūyuñdan geçem:Sen beni ol bü'l-heves ṣanma ki kūyuñdan geçem BRD G.426
[179] Bezm-i vaḥdetle:Biz mey-i vaḥdetle BRD G.426
[180] pür:bir BRD G.426.
[181] Divandaki 3. beyit mecmuada eksik.
[182] mesrūr olma devlete :devlete mağrur olma UD G.426
[183] dünyānuñ: dünyāda

G.57[184]

[31a] [BEHİŞTĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Her ḳaçan ateş-i ġamsīne-i sūzāna gelür
Bir uġurdan ṭutuşup ḫāne-i dil yana gelür

2 Ben nice yanamayan kim seniñ ey şemʿ-i münīr
Himmetiñ çeşmine ʿanḳā daḫı pervāne gelür

3 Eşkiñ ṭāḳına aġyārına secde ider
Ḥarem-i mescide menʿeyleye tersāne gelür

4 Ne perī neslisin ey peyker-i rūḥāni kim
Her ne ʿāḳıl ki vara kūyıña dīvāne gelür

5 Mutribā oḳı suruñdan Behiştī ġazelin
Kim ne derse disün ol baña ġaribāna gelür

G.58

[31b] [BĀḲĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 İllere mihr ü vefāsı ḫoş gelür
Bendeye cevr ü cefāsı ḫoş gelür

2 Almazın küḥl-i cilāyı ʿaynıma
Ḫāk-i pāyuñ tūtiyāsı ḫoş gelür

3 Bir ʿaceb dārü'ş-şifādur kūy-ı yār
Ḫaste varan mübtelāsı ḫoş gelür

4 Ḥūr-ı ġılmān añma kim her ʿāşıḳa
Kendü yār u bī-vefāsı ḫoş gelür

[184] Divanda bulunamadı.

5 Mülk-i ġamda eşk ü āh egler beni
Ol yerüñ āb u hevāsı ḫoş gelür

6 Ġayrı dermān istemez Bāḳī ḳuluñ
Zaḫmına derdüñ devāsı ḫoş gelür

G.59[185]

[32a] [İSḤAḲ ÇELEBİ]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Gülistānuñ yüzi gülse açılsa nev-bahār olsa
Teferrüc itmege varsam[186] ben olsam ol nigār olsa

2 Ol sīmun bedenlerle ṣārılsaḳ[187] ṣahn-ı gülşende
Gāh güftār gāh reftār gāh būse kenār[188] olsa

3 Müḥeyyā irse aṣḥābıñı feraḥca[189]bezm-i şevk ile
Naẓarda laʿli mey-gūn elinde[190] cām-ı ḫoş-cenān[191] [olsa]

4 Bu miḥnet āteşine göz ḳararup[192] lāleveş düşsem
Derūn-ı dilden ṭāġ ile serv-i[193] yir yir āşikār [olsa]

5 Güzel sevmek[194] güzel ḳucmaḳ degil mi didigüñ İsḥāḳ
Göreydüñ devletüñ vaḳti[195] saʿādet baña yār olsa

[185] Divandaki 5. ve 6. beyitler mecmuada eksik.
[186] varsam : gitsek İÇD G.260
[187] Ol sīmun bedenlerle ṣārılsaḳ : O serv-i ser-fırāz ile salınsaḳ İÇD G.260
[188] Gāh güftār gāh reftār gāh būse kenār : Gehī reftār u geh eşʿār u geh būse kinār İÇD G.260
[189] irse aṣḥābıñı feraḥca : olsa esbāb-ı ferāḥ cān İÇD G.260
[190] elinde : elde İÇD G.260
[191] cenān : güvār İÇD G.260
[192] Bu miḥnet āteşine göz ḳararup : Maḥabbet āteşine göz ḳarardup İÇD G.260
[193] dilden ṭāġ ile serv-i : dilde olan dāġ İÇD G.260
[194] sevmek : öpmek İÇD G.260
[195] devletüñ vaḳti : devleti baḫt u İÇD G.260

[32b] G.60

[MAHLASSIZ]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Gidüp cünd-i şitā yir yir çemenler nīzedār olsa
İrüp ceyş-i bahār ʿālem bezense lālezār olsa

2 Ṣafā-yı ʿīş u ẕevḳ olurdı kāmurān olmaḳ
Mey u maḥbūb ve eyyām cüvānı pāy olsa

3 Şarāb-ı nāb ile dilden küdūret gitmek olurdı
Nigār olsa kenār-ı āb olsa sebzezār olsa

4 Gül-i ṣad-berge dönse ġonca-lebleri gülse açılsa
Nevālar eylese ʿuşşāk bülbüller hezār olsa

5 Ṣalınsa serv-i raʿnā dil-rubālar gülsitān içre
Yüz ursam ayaġına eşk-i cūybār olsa

F.23

mefāʿīlün mefāʿīlü feʿīlün

Ne hicr itdiñ baña ey serv-i āzād
Ki senden dūr olalı olmadım şād

G.61

[33a] [BĀḲĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Sāḳiyā ḳalmaz imiş [çünki] bu ṣoḥbet bākī
Mey-i gül-gūn içelim var ola[196] bāḳī

2 Ḫ̆ābda almış idim būs-i leb-i cānānı
Cān dimāġında daḫı şimdi o leẕẕet bāḳī

[196] var ola:bāde-i cennet BD G.525

3 Beni öldürdi firāḳuñ meded ey dost yetiş
Hele bir pāre daḫı tende ḥarāret bāḳī

4 Aġlamazam[197] bu ḳadar zār u zebūn olduġuma
Ḳılsa bir yāre ġamuñ çekmege ṭāḳat bāḳī

5 Bāḳī ölsün yoluñda pādişāhım sen ṣāġ ol
Baḫt pāyende Ḫüdā yār saʿādet bāḳī

G.62[198]

[33b] [NECĀTĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Sāḳiyā çünki degil kimseye furṣat bāḳī
Gel ṣabūḥı idelim var ola elbet bāḳī

2 Furṣat el virmiş iken bezm-i ḥayātı ḫoş gör
Dimedin cān-ı ʿazīziñ saña ṣoḥbet bāḳī

3 Ger vefā itmez iseñ ʿahde cefākār olasın
Ger devā itmez iseñ derdime ʿillet bāḳī

4 Baña yazıḳ disene saña ne var ey ṣofī
Kūy -ı yār olmaz ise gūşe-i cennet bāḳī

5 Salṭānat virdi Necāṭī'ye hümāyūn lütfuñ[199]
Bāreke'l-lahū begim sāye-i devlet bāḳī

[34a] G.63

[MAHLASSIZ]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Nigārımdan iderim dād u feryād
Ki itmez bu dil-i ġamgīni şād

[197] Aġlamazam :ağlamazdum BD G.525
[198] Divāndaki 5,6,7 ve 8. beyitler mecmuada eksik.
[199] lütfuñ : zülfüñ NCD G.604

2 Vefā ʿ ilmiñi ögrendi ḳaldı
Velī oldı cefā fenninde üstād

3 Göñül zülfine dolaşduñ fiġān it
Ki mürġ eyler duzaġa düşse feryād

4 Küçülür yād olana ol gül-endām
Dırīġā āşināsın eylemez yād

5 Daḫı bir serv-ḳadde bende olmaz
Eger ʿ ömri olursa bunda azād

G.64

[34b] [NAẒMĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Bizi bir būseyle itmedüñ yād
Senüñ şīrīn-lebüñden dād u feryād[200]

2 İden ādemlerüñ ʿ aḳlını[201] yaġma
Gözüñ merdümleridür ey perī-zād

3 ʿ İzār u zülf ü laʿ lüñ gören olur
Miṣāl-i Vāmıḳ u Mecnūn u Ferhād

4 Esirge hey güzeller şādı luṭf it
Niçe bir ʿ āşıḳa bu ẓulm-i bī-dād

5 Dil-i ġam-gīne raḥm eyle ey dost
Kerem ḳıl eyleme düşmanlarım şād

[200] dād u feryād : Hüsrevā dād NZD G.1269
[201] ʿ aḳlını : göñlini NZD G.1269

6 Belā bezminde bilmez n’eydügin āh
Elinden ol nigāruñ dād u feryād[202]

7 Bu Naẓmī bendeñi bend-i belādan
Ḳuluñam ey būy-ı serv[203] eyle āzād

[35a] G. 65

[MAHLASSIZ]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Eyyām-ı bahār oldı ṣafā günleri geldi
Yār eyledügi ʿahde vefā günleri geldi

2 Cānā ne ṣafādur ki yine Kaʿbe-i kūyuñ
ʿĀşıḳa ḥicāz oldı nevā günleri geldi

3 Ḫavf eyleme ʿadūdan yüri var yāriñe yalvar
Būseyle kenār iste recā günleri geldi

4 Luṭf eyler ise ol şeh iḳlīm-i melāḥat
ʿĀşıḳlarına ʿafv u aṭā günleri geldi

5 Her gūşede bir güne tef ü ney ü terennüm
Degildür ṣabā ānı ḥevā günleri geldi

G.66

[35b] [ĀHĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ṭaġlar çün nālemi gūş etdi feryād eyledi
Didiler kim dehr bir Ferhād bünyād eyledi

[202] Belā bezminde bilmez neydügin āh /Elinden ol nigāruñ dād u feryād: Benüm bezm-i gamuñda neydigüm āh/ Bilür bilmezlenürsin dād u feryād NZD G.1269

[203] ey būy-ı serv:hāy efendi NZD G.1269

2 Bir perī-taṣvīrdür dīvāne naḳş iden beni
Baña naḳş ol melek yüzlü perī-zād eyledi

3 Çāh-ı ġam maḥbūsıyam ol şeh ḫalāṣ idüp beni
Bir levendi sin[204] bugün zindāndan āzād eyledi

4 Gönlümi yıḳdıñ bugün yapsañ n'ola kim bir zemān
Yıḳdı bir şeh Kaʿbe-i tekrār bünyād eyledi

5 Adına düşmezdi gerçi ḳaddimiz dal eyledi
Ol elif-ḳāmet bugün Āhī ʿaceb ad eyledi

F.24

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bāġ-ı ḳadriñ ola mānend-i cihān-i cāvīd
ʿÖmriñi devlet gibi eyleye Allah mezīd

G.67[205]

[36a] [YAḤYĀ]

müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

1 Döndi murād üzre felek devrān bizimdür bu gice
Sāḳī ṭolandır sāġarı devrān bizimdür bu gice

2 Bezmi şarāb itmek gerek refʿ-i ḥicāb itmek gerek
Cānı kebāb itmek gerek mihmān bizimdür bu gice

3 Geldüñ dil-i mahzun ile çeşmim pür itdiñ ḫūn ile
Cām-ı mey-i gül-gūn ile meydān bizimdür bu gice

4 Bī-nişā hūy-ı hāy-ı ḳuy müddeʿī ġavġā-yı ḳuy
Zāhid yüri daʿvā-yı ḳuy-ı bürhān bizimdür bu gice

[204] sin:san AD G.123
[205] Bu gazel Taşlıcalı Yahya ve Şeyhülislam Yahya divanlarında bulunamadı.

5 Yaḫyā ne ḫoşdur bezmimiz gülzāre geldik ṣanki biz
Bülbülleri söyletmezin efġān bizimdür bu gice

[36b] G.68

[CEVRĪ]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Şemʿ-i bezm eyleyüp ol māh-ı liḳāyı bu gice
Şevḳ ile nūş idelim cām-ı ṣafāyı bu gice

2 Tāb-ı mey āyīne-i sāġara pertev ṣalsun
Çarḫ farḳ eylemesün māh u sehbayı[206]bu gice

3 Cemʿ idüp bir yere ḫūbān-ı Süreyyā gibi hep
Kevkebe başdıralım çarḫ-ı dütāyı bu gice

4 Şuʿle cām-ı ṣafā bezmimizi rūşen ider
Māhdan istemeziz nūr-ı żiyāyı bu gice

5 Yeter itdi ġam-ı hicrān ile rūzın şeb-i tār
Cevrīye itmesün ol māh cefāyı bu gice

[37a] G.69

[ẒĀTĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Seni ḫüsnüñden āgāh itdi āhım
Beni odlara yaḳdı āh şāhım

2 Günāh itdüm yanıñda būse añdım
Keremler eyle bağışla günāhım

3 Eyā meh oldı sāḳ-ı ʿarş ḫalḫāl
Ḳapuñda ḫalḳa-i dūd-ı siyāhım

[206] sehbayı: Sühāyı CD G.216

4 Yüregi ḳopuban aġzına geldi
İşitdi ṣubh āh-ı ṣubḥgāhım

5 Senüñ bendiñ çeker[207] ḳapuñda Ẕātī
ʿAceb sulṭān işidür[208] padişahım

G.70

[37b] [BĀḴĪ]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Rūşen ola tā işigiñe varmaġa rāhım
Yil mumlarını yaḳdı gice şuʿle-i āhım

2 Hem-reng-i peleng itdi beni kūh-ı belāda
Cisminde ser-ā-pā görmen daġ-ı siyahım

3 Luṭf eyle iñen ḳullarıña cevri çoḳ itme
Āh eylemesün kimse[ye] ẓulm eyleme şāhım

4 Dildür saña ʿarż itmege aḫvālimi gūyā
Ḳabrimde ḫāk üzere biten tāze giyāhım

5 Bāḳī dilemez denī salṭanatın bu dil-i maḫzūn[209]
Yār işiginüñ ḫidmetidür devlet-i ḫᵛāhım [210]

F.25

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Viṣāliñ şerbeti maḥż-ı şifādır
Lebiñden būse bu derde devadır

[207] bendiñ çeker: bendeñ geçer ZD G.946
[208] işidür: kişidür ZD G.946
[209] denī salṭanatın bu dil-i maḫzūn: dehr-i deni salṭanatın dil BD G.321
[210] devlet-i ḫᵛāhım : devlet ü cāhum BD G.321

G.71[211]

[38a] [FŪŻŪLĪ]

müstefʿilün feʿūlün müstefʿilün feʿūlün

1 Zülfi gibi ayaġın ḳoymaz öpem nigārım
Yoḳdur anıñ yanında bir ḳılca ʿitibārım

2 İnṣāf ḫoşdur ey ʿışḳ ancaḳ beni zebūn it
Ha böyle miḥnetle geçsün mi rūzigārım

3 Bildi tamam-ı ʿālem kim mest-i derd-i ʿışḳam
Yā Rab henüz ḫālimi bilmez mi ol nigārım[212]

4 Vaṣlıñda ayru n'ola ḳanım dökülse gül gül
Ben gül-büni bulayım[213] bu faṣıldur bahārım

5 Taṣvīr ide vücudum yazmış elimde ṣāġar
Defʿ[214] olmaġa bu sūret yoḳ elde iḫtiyārım

6 Rüsvālarında ol meh ṣanmaz[215] beni Fūżūlī
Dīvāne olmayam mı dünyāda yoḳ mu ʿārım

[38b] G.72

[BĀḲĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṣafā gülzārıdur sīnem gül-i bī-ḫārdur dāġım
Maḥabbet gülşeninde açılan gül-nārdur dāġım

2 Der-i ümmīdi ḳıldım beste ḫūbānıñ vefāsında
Görinür sīnede yir yir ser-i mismārdur dāġım

---

[211] Divandaki 6. beyit mecmuada eksik.
[212] ol nigārım : ola yārim FZD G.192
[213] bulayım : hazanem FZD G.192
[214] Defʿ : Refʿ FZD G.192
[215] ṣanmaz : saymaz FZD G.192

3 Beni müflis ṣanur gerçi görenler rūy-ı zerdümden
Velī aġ akçadur ekşim ḳızıl dīnārdur dāġım

4 Şarāb[216]-ı nār-ı ḫırmen-sūz-ı ġamda sīne yanmışdur
Nişān-ı āteş-i endūh-ı ʿışḳ-ı yārdur dāġım

5 Kızardı göz gibi nār-ı ġam-i fürḳatde ey Bāḳī
Derūn-ı ḥālin aġlar dīde-i ḫūnbārdur dāġım

F.26

SĀMīʿ

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Tā sarmayınca sīne-i mecrūḥına seni
Sāmīʿ-i ḫaste ḫāṭıra gelmez şifā-yı ṣadr

[39a] G.75

[ʿAVNĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Teʾehhül ḳaṣdın itdüm dirīġā telḫ-kām oldum
Ṭaḳıldı boynuma ṭoz ṭorbası rüsvā-yı ʿām oldum

2 Teʾehhül nışfu dīn olduġına ḳıldım heves ammā
Zebūn oldum zen-i dehen daḫı şimdi tamām oldum

3 Tecerrüd ʿāleminde başıma āzāde iken şimdi
Hevā-yı germe uydum esīr-i bend u bāġ oldum

4 Ḳanı ol zevḳ u şevḳ u ṣoḥbet-i yārānı terk itdüm
Dirīġā bir mülevveṯ ām bitti muhmel cüdām oldum

5 Cenābetden ḳaçup ġamlar çekerdim iḫtilām olsam
Cünübler zümresinde ʿAvniyā şimdi imām oldum

[216]Şarāb : Şirār BD G.335

F.27

NĀDİRĪ

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Cūy-ı ṭabʿa ḳıl terāzū ḫāmeñi ey Nādirī

Ġarḳa-i naẓma zülāl-i çeşme-i ḥayvān çıḳār

[39b] G.74

[BĀḲĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Zevraḳ-ı ṣahbā-yı sāḳī ṣundı çün nūş eyledi

İrdi bir ḥālet ki deryālar gibi cūş eyledim

2 ʿİşret-i bezm-i viṣāl-i yār geldi yādıma

Ġussā-i dehri ġam-ı devri ferāmuş eyledim

3 Terk idüp tāc-ı ḳabāyı şevḳ-i şemʿ-i ḥüsnüñe

Kendümi pervāne āsā bir nemed-pūş eyledim

4 Fürḳatiñde bāġa vardum ḥasret-i bālāñ ile

Ḳalmadı ṣabrım görüp servi dir[217]-āġūş eyledim

5 Nāleler ḳıldum ser-i kūyunda yārıñ Bāḳīyā

Bülbülān-ı gülistān-ı dehri ḫāmūş eyledim

F.28

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Lāʿliñi Ḫıżr ḳoyup āb-ı ḥayāt içdigiçün

Utanur ḫalḳa görünmez o ḥicāb ile yürür

[217] dir:der BD G.324

[40a] G.77

[TAŞLICALI YAḤYĀ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Gün gibi mihr ü maḥabbet ʿāleme yayılmasa
Sevdügimi sevdügimden ġayrı kimse bilmese

2 Ben gedādan ʿār ider çün ol şehi ʿālī-cenāb
Ṣoḥbetinden kāşki adım daḫı añılmasa

3 Çoḳdan ol şāh-ı cihāna ʿarż iderdim ḥālimi
Baḳıcaḳ ṣabrım gibi ʿaḳlım eger dağılmasa

4 Bir gice tebdīl ṣūret eyleyüp virdim selā
Hirgiz olmazdı selāmımı eger yañılmasa

5 ʿAşḳım ey Yaḥyā benim olmazdı ḫalḳa dāstān
Ol ṣaçı leylī beni Mecnūn u şeydā ḳılmasa

F.29

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Leb-i şīrinleriñ ʿaşḳıyla Ferhādı benem aşrıñ
Yanımda cemʿ olan seng-i melāmet bī-sütūnundur

[40b] G.76

[BĀḲĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Açılsa ġonca mānend-i leb-i laʿl-i nigār olsa
Ṣaçılsa ḫurde-i pīrūze ṣaḥrā sebzezār olsa

2 Getürsem pendini bir bir yirine vāʿiẓ-i şehriñ
Bahār olsa nigār olsa şarāb-ı ḫoş-güvār olsa

3 Elinden sāḳī-i dehrüñ ne ḳanlar yutduġım görseñ
Açılsa ġoncaveş[218] dāġ-ı nihānım āşikār olsa

4 N'olur bī-raḥm u sengīn-dil cefā-ḫūnrīz ser-keşden[219]
Göñüller alsa şūḫ olsa dil-ber şīvekār olsa

5 Piyāle dönse ey Bāḳī yine gül devrini görsek
Kenār-ı cüdā ʿ ıyş[220] itdükçe dil-ber der-kenār olsa

F.30

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Añup tenhālıġı ḫāk içre nefret ḳılma ölmekden
Ṭarīk-i insi ṭut kim her avuç ṭoprāḳ bir ādemdür

G.77

[41a] [ʿ ĀRİFĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Āh kim bir dil-ber-i zībāya düşdi göñlümüz
Yine bir şūḫ-ı cihān-arāya düşdi göñlümüz

2 Yollarında sāyeveş pāy-māl olursam ġam degil
Bir ḳıyāmet ḳāmet-i bālāya düşdi göñlümüz

3 Gāh ser-gerdān u geh ḥayrān olup Mecnūn gibi
Bir gözi āhū içün ṣaḥrāya düşdi göñlümüz

4 Ḥubābıdur felek deryā-yı aʿẓam ḳatresi
ʿ Aşḳ dirler bir ʿ aceb deryāya düşdi göñlümüz

5 Ṣubḥ olunca jāleveş her gice aġlarsam n'ola
ʿ Ārifī bir ġonca-i raʿnāya düşdi gönlümüz

[218] ġoncaveş : lāleveş BD G.452
[219] cefā-ḫūnrīz ser-keşden : cefā-hu tünd ü ser-keşden BD G.452
[220] ʿ ıyş : ʿ ayş BD G.452

F.31

NĀẔİK

mefʿūlü fāʿilatü mefāʿilü fāʿilün

ʿAşḳ ile cām-ı çeşmim üstādı ḫüsn-i devlet

Bir ṣanʿat eylemiş ki hevādan pür- āb olur

G.78

[41b] [NAẔMĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Derd-i ʿaşḳa mübtelādur gönlümüz

Hey bize özge belādur gönlümüz

2 Her hümānuñ yeltenirsin ṣaydına[221] āh

Ḥaḳ bu kim ehl-i hevādur gönlümüz

3 ʿĀşıḳuz dīdāra biz ṣāfī bezm[222]

Ṣū gibi ḫoş pür-ṣafādur gönlümüz

4 Fikr ü fāsidden beri olmaḳ gerek

Çün bizim beyt-i Ḫudādur gönlümüz

5 Ḥaḳ bu kim Naẓmī güzeller sevmede

Ṣıdḳıladur bī-riyādur gönlümüz

F.32

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Ne maġrūr ol ne nevmīd ol ki ʿālem ber-ḳarār olmaz

Ne ṭoġar kim bilür her şeb […] ḫāmildir

[221] yeltenirsin ṣaydına : yiltenür ʿaşḳına NZD G.2633

[222] bezm : bizüm NZD G.2633

[42a] G.79

[ḪAṬĀYĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Bugün seyrān güni meydān benimdür
Ḥaḳḳa teslīm olan ḳurbān benimdür

2 Ya ben Manṣūr gibi geldim dārıma
Bu ḫalḳ ne o şer seyrān benimdür

3 Buyuruñ cellādıñıza emir Ḫüdānuñ
Nā-ḥaḳ yire dökilen ḳanlar benimdür

4 Bunda ṣorulmazsa benim günāhım
Yarın maḥşer güni dīvān benimdür

5 Ḫaṭāyīyem bugün meydān içinde
ʿĀşıḳa cevr olursa sulṭān benimdür

F.33

CEVRĪ

feʿilātün feʿilātün feʿilātün faʿlün

Yār ḫaṭṭını tırāş eyler anuñçün durmaz
Ḳaṭṭi nāzik geçinür üstüne ḳıl ḳondurmaz

[42b] G.80

[BĀḲĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ṣanma iḳlīm-i tene ḥākim olan cānumdur
Sīnede tīr-i ġam-ı ġamze-i cānānumdur

2 Ḫˇāb-ı ġafletde yātur baḫt-ı siyāhım ammā
Giceler ʿālemi bī-dār iden efġānumdur

3 Görinen encüm-i eflāk degildür ey meh
Dūd-ı āh-ı şerer-alūde-dil[223] ü cānumdur

4 Ney-şeker vaṣf-ı lebüñ yazduġım işitdi meger
Ki kemer-beste-i gülüñ [224]şeker-efşānumdur

5 Ẓāhirā gerçi gedā-sūretem ammā Bāḳī
Maḫzen-i genc-i maʿānī dil-i virānumdur

F.34

LĀṬĪF

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çünki dūr oldıñ cemāl-i bā-kemāliñden seni
Ḳāʾilüz mektūb-ı merġūbıñ ola eğlencemiz

[43a] G.81

[ĀRİFĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ġubār-ālūde resūl-i baḫtiyārız biz
Ġulām-ı āl u aṣḥab-ı güzīn-i aṣfiyāyız biz

2 Tecerrüd ʿāleminde ḳayd-ı ʿālemden müberrāyın
Vücūd-ı ḳaba yalın ayaḳ başı ḳabayız biz

3 Anıñçün ḳılmışuz dünyāda biz dünyāya istiʿnā
Ḳanāʿat gücüni bulduḳ bugün ehl-i ġınāyız biz

4 Necef sultānına cān u dil ile olmuşuz bende
Ṣafā-yı ḫāṭır ile ʿabd u şāh-ı belāyız biz

5 Ṭaleb eyler şehādet ʿĀrifī sizden bu iḳrāra
Şehīd-i Kerbelā'nuñ āsitānında gedāyız biz

[223] alūde-dil : ālūd-ı dil BD G.118
[224] beste-i gülün : beste-i kilk-i BD G.118

F.35

FAŻLĪ

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Dökme ḳanın ehl-iʿaşḳıñ ẓulm ile nā-ḥaḳ yere
Çün bilürsin pādişāhım yerde ḳalmaz ḳanımız

[43b] G.82

[ḤAMĪDĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bugün mihr-i muḥabbetle o şāha āşināyız biz
Egerçi ṣīfata baḳsañ şāh u kemter gedāyız biz

2 Olupdur sīnemiz ḥāl-i ġubār-ı māsivādan pāk
Ki maʿnī baḥrine dalmış muʿammā dil-gūşāyız biz

3 Ezelden ʿabidiz aliʿabānuñ ḥamdına kim
Ḥüseynüñ ʿaşḳına düşmiş şehīd-i Kerbelāyız biz

4 Söz añlar ehl-i maʿnīden degil eşʿārımız geri
Ferāġat küncini mesken tutup ṣāḥib ṣafāyız biz

5 Ḥamīdī ḥamd ider bi'llāhi dili sırça-serālarda
Ḥarirī bāġ-ı gülşende siḥr-i bülbül-guşāyız biz

F.36

Ṣūret-i dīvāre izdirir mihnet-i ʿaşḳıñ beni
Ġayrısına […] biz künc-i mihnet bekleriz

[44a] G.83 [225]

[MURĀDĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Āh kim gönlüm diler seyr ide cānān illerin
Laʿl-i nābı şevḳine görsem Bedeḫşān illerin

2 Döne döne hū deyü girsem semāʿa şevk ile
Ḳaṣd-ı Mevlānā ḳılup görsem Ḳaraman illerin

3 Surḫ-i serler başını ḫāke berāber eyleyüp
Sürme deyü gezdirüp görsem Ṣıfānān illerin

4 Ḳabża-i tesḫīr çekse luṭf idüp moñlā bizi
Seyr idüp Aʿcāmı görsem ol Ḫorasān illerin

5 Ey Murādī muʿcizāt-ı Aḥmed ola reh-nümun
Çār-ı yār ʿaşḳına alsaḳ cümle Īrān illerin

F.37

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çeng u neysiz olma bir dem ey esīr-i derd u ġam
Sāzdır her çāresiz miskīn bu derde çāre-saz

[44b] G.84

[MAHLASSIZ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḫoş bilür şūrīde gönlüm kūy-ı cānān illerin
ʿAndelībe yaraşur bilmek gülistān illerin

2 Bülbül-i sultān-ı ʿaşḳa ser verā taʿẓīm içün
Ṣaf dutup gül ʿaskerī zeyn itdi bostān illerin

[225] Divanda bulunamadı.

3 Bezm-i ʿaşḳ-ı yārda ʿuşşāḳ-ı ġamgīn iñleşür
Nāye taʿlīm itdiler feryād u efġān yolların

4 Şīve-i reftārın ben bilürem ey bāġbān
Baña ögretme yüri serv-i ḫırāmān yolların

5 Şiʿr-i-ter eṭvārına ḳaṣd itme ey meh-i nūrsūz
Bī-delīl itme temennā āb-ı ḥayvān yolların

F.38

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Gevher-i pāk gerekdir ki ola ḳābil-i feyż
Yoḫsa her señg-i ḫazef laʿl-i Bedeḫşān olmaz

[45a] G.85

[BĀḲĪ]

müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün

1 Müşkil imiş ki dil-rübā ṭıfl ola nev-cüvān[226] ola
ʿĀşıḳ-ı zār mübtelā pīr ola nā-tuvān[227] ola

2 Gūş dutup münāfıḳa cevr-i ḳoyār-ı ṣādıḳa
Dil-ber oldur ki ʿāşıḳa müşfiḳ mihribān ola

3 Yaşıma baḳmaz ol peri bilmedi ḳadr-i cevheri[228]
Ṭālib ola bu demleri bulmaya bir zaman ola[229]

4 Ḥayl-i şerār[230]-ı nār-ı dil cünd-i nücūma muttaṣıl
Böyle ḳalursa şöyle bil gökde niçe ḳıran ola

[226] nev-cüvān :dil-sitān BD G.404
[227] nā-tuvān: nā-tevān BD G.404
[228] cevheri : gevheri BD G.404
[229] 2. ve 3. beyitler divanda tam ters şekilde BD G.404
[230] şerār : şirār BD G.404

5 Sāḳī Bāḳīyā feraḥ vir ki fenā bula ṭarḥ[231]
Şol meyi ṣun ki bir ḳadeḥ pīr içe nev-cevān ola

F.39

FERD-İ DİLGĪR

Ṭutalım ṣayd […] elden şikār ammā
Kemīngāh-ı belā u […] olmaġa […]

[45b] G.86

[EMRĪ]

müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün

1 Lāyıḳ odur ki dil-rübā yār ola mihribān ola
ʿĀşıḳ odur ki dāimā zār ola nā-tüvān ola

2 Cānımı eyledim fedā bilmedi ḳadrini dilā
Ben ḳulıñı o bī-vefā bulmaya bir zāman ola

3 Ol meh-i tābedārımız ḳılsa ziyāde zārımız
Çarḫa çıkup şerārımız belki niçe ḳıran ola

4 ʿĀşıḳ odur cünūn olup derd-i dili füzūn olan olur
Hicr ile baġrı ḫūn olup güzelleri ḫūn-feşān ola

5 Çünki bu bezm-i bī-vefā ʿāḳıbeti bulur fenā
Ol meyi gör ki Emriyā teşnesi cāvüdān ola

[46a] G.87

[ʿAṬŪFĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḳāmeti mevzūn nihāle māʾiliz
Ṭoġrusı ḥüsn-i cemāle māʾiliz

[231] tarḥ : terāḥ BD G.404

2 Geh miyānın geh lebin vaṣf eyleriz
İnce vü nāzük ḫayāle māʾiliz

3 Al meyle yāri müseḫḫar eyleriz
Biz ezelden böyle āle māʾiliz

4 Bezmde āb-ı ḥarāma teşneyiz
Naẓmda sihr-i ḥelāle māʾiliz

5 Māżī vü müstakbeli terk eylemiş
Ey ʿAṭūfī ehl-i ḥāle māʾiliz

[46b] G.88[232]

[ṢUNʿĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Derlerse ol ḫadd-i āle māʾiliz
Düşse gül-berg üzre jāle māʾiliz

2 Baḳmazız ḫurşīd-i ʿālem taba biz
Şimdi seyr-i ḳaşı hilāle māʾiliz

3 Gitmedi ḫālüñ ḫayāli dīdeden
Nāfe-i müşg-i ġazāle māʾiliz

4 Yāre çekdim naʿl kesdim sīneye
Bir elif ḳadarlığı ele māʾiliz

5 Ḫaste-yüz şāfī cevābuñ isteriz
Teşne-yüz āb-ı zülāle māʾiliz

6 Ṣunʿīyā naẓm içre bāḳī-pīrūz
Bir ẓahīr olsa kemāle māʾiliz

[232]Divanda bulunamadı.

[47a] G.89

[BĀḲĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Yār olup aġyār ile ādem[233]begenmez ol perī
Kendüye hem-rāz idinmiş[234] yaʿnī bizden yeğleri

2 İtleriñden ġayrı görmez raḳibüñ gözleri
Böyle ḫod-bīn eyleyen ānı sensin ey perī

3 Şām-ı ġamda meskenim bir künc-i ẓulmetdür velī
Şuʿle-i āhım yaḳar her ṣubḥ şemʿ-i ḫāveri

4 Bezm-i meyde būse-i laʿl-i nigāra ḳaṣd ider
Gögsünde olursa n'ola cām-ı mey-i sürāḥi[235]

5 Almaz oldum Bāḳīyā küḥl-i cilāyı ʿaynıma
Tūtiyā-yı çeşm idelden ḫāk-i pāy-ı dil-beri

[47b] G.90

[ŞERĪF]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Eger ʿavn-i Ḫüdā yāri ḳılup virirse ol yāri
Baña bu intiẓāruñ derdini çekdürmesün bāri

2 Olaldan kākül-i yār ile hem-ser başdan aşmışdur
Ṣarılup mı tekellif her zamānda ḳarşumda destārı

3 Ṣaḳınur bed-nigehden ṭurma […] üstüne
O şāhıñ perçem-i müşgīni olmışdur ḳafādārı

[233] aġyār ile ādem: aġyāra ādemler BD G.515
[234] idinmiş: idindi BD G.515
[235] Gögsünde olursa n'ola cām-ı mey-i sürāḥi : Gögsine ursa n'ola cāmuñ surāhī hançeri BD G.515

4 Neden gün gibi hercāyiligiñden bu şikāyetler
Dilā kim dirdi şu ol māh gibi cefākārı

5 Buluşdurmaz beni kūyuna varsam ey Şerīf ammā
Bulur buluşdurur her ḳande ise yār aġyārı

[58a] G.91

[REVĀNĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ṭañ degildür olmasa meclisde cānān her gice
Ey göñül aḫşāmlamaz çün māh-ı tābān her gice

2 Nice gün ṭoġmaya çarḫuñ başına her ṣubḥ u şām[236]
Meh gibi dil-ber yatur ḳoynunda ʿüryān her gice

3 Ḥasret ü zülfü zeneḫdānıñla ey Yūsuf-cemāl
Çaġrışup feryād iderler ehl-i zindān her gice

4 Ṣubḥ olunca meclisde[237] yanuben yaḳılmaġa
Mumdārı ey māh-ı rū şemʿ-i şebistān her gice

5 Hicrüñ olmışdur Revānī dil-rübālar meskeni
Eksik itmez[238] tekyede elbetde mihmān her gice

[48b] G.92

[GÜNĀHĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Āh kim ben ḫaste-dil derde giriftāram bugün
Ḥaḳ bilür kim ölmekden özge yoḳdur çārem bugün

[236] ṣubḥ u şām: ṣubh kim RD G.345
[237] meclisde: meclisüñde (beyitin başında) RD G.345
[238] itmez: olmaz RD G.345

2 Kār u bārın cümle terk itdim cihān bāzārınuñ
Oñmadıḳ yer nekbeti āvāre bī-kāram bugün

3 Reh-i ʿaşḳ içre çu terk itdim muradım göñül
ʿAzm-i kūy-ı yār mümkindür sebeb-gubāram bugün

4 Cümle ʿālem ḫalḳı ger düşman olursa ġam değil
Ben ki kūyuñ itleriyle dostam yārānam bugün

5 Şīşe-i ġamdan Günāhī bulmadım her giz küşād
Mihnet ü ġam ṭāsı içre ḥāṣıl-ı zāram bugün

[49a] G.93

[NEFʿī]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bildürdim derdimi bir āh ile cānāna hep
Ḳorkaram sūz-ı derūnımda felekler yana hep

2 Gün gibi bilmem kimüñ ġam-ḫānesin pür şevḳ ider
Ḫalḳ-ı ʿālem mübtelā bir āfet-i devrāna hep

3 Dane virmez ḫırmeninden merdüm-i dānāya çarḫ
Bezl ider varını ammā bulsa biz nādāna hep

4 Ceng iderler sīnede[239] her şeb ḫayāl-i yār içün
Girseler müjgānlarım n'ola boyınca ḳana hep

5 Olmaz ey Nefʿī benimle bu vādīde hemʿinān
Gelsün esb-i ṭabʿına maġrūr olan meydāna hep

[239]sīnede : dīdede ND G.16

[49b] G.94[240]

[BĀḴĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Şöyle olmış ʿışḳ-ı yārdan mest ü medhūş[241] ḫarāb
Kendüsin dīvārdan dīvāra urmış āfitāb

2 Ṭoḳıdur[242] ol bāde-i gül-gūna çeşm-i rūzigār
Ṣāġar üzere ṣanmañuz peydā olur yir yir ʿitāb[243]

3 Şaḥne-i devrān n'ola çekse çevirse dem-be-dem
İki ḳanludur añılmış bāde-i nāb u kebāb

4 Derd-i ʿışḳıñ ʿāşıḳ-ı miskīni āḫir öldürür
Mestligi[244] pāyāne irse[245] irişür elbette ḫˇāb

5 Bāḳīyā senden ferāġat virdi ey gerdūn-ı dūn
Südde-i devlet meʾāb u pādişāh-ı kāmiyāb[246]

F.40

FERD-İ YĀDİGĀR

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Verd-i ruḫıñda ḫaṭṭ-ı siyeh ḳoma kim şehā
Lāyıḳ degil ki Rūmī başa bir alay Ḥabeş

[50a] G.95

[ḤADĪDĪ]

müstefʿilün feʿūlün müstefʿilün feʿūlün

1 Nāṣiḥ sözi ḥabībim ṭatsız rivāyet ancaḳ
Sükker-i lebüñ ḥadīṣi şīrīn ḥikāyet ancaḳ

[240]Divandaki 2. beyit mecmuada eksik.
[241] ʿışḳ-ı yārdan mest ü medhūş: cām-ı ʿaşḳ-ı yārdan mest ü BD G.20
[242]Ṭoḳıdur : Tokınupdur BD G.20
[243] ʿitāb : habāb BD G.20
[244] Mestligi : Mestlik BD G.20
[245] irse :yitse BD G.20
[246] kāmiyāb : kām-yāb BD G.20

2 Mescīde girmiş itiñ ḳapuñda ḥürmeti yoḳ
Fehm itmek raḳībüñ ḳattı safāḥat ancaḳ

3 Ḳanġı birin diyeyin cānımı yaḳdı ʿaşḳuñ
Ḳadd-i rūḫuñ ḳıyāmet çeşmüñ ḫod-āfet ancaḳ

4 ʿAyn-ı ʿaynuñ cānı bīmār ider diyenler
ʿAynı ʿaynuñ cāna ʿayn-ı ʿināyet ancaḳ

5 Şiʿriñi ehl-i maʿnī gūş eyleyüp Ḥadīdī
Bī-iḫtiyār ider şiʿre nihāyet ancak

[50b] G.96[247]

[ŞEHRĪ]

müstefʿilün feʿūlün müstefʿilün feʿūlün

1 Ol mihr-i māh-ı rūyum bir serv-i ḳāmet ancaḳ
Yoḳ yoḳ ne ḳāmet olsun ol serv-i ḳāmet [ancaḳ]

2 Ġamzem gele gözleriñe her kim naẓar ḳıla dir
Ol fitne-i zamāna bu cāna āfet ancaḳ

3 Cān oldı ḫaṭṭ-ı laʿliñ tefsīri içre ʿāciz
Sırr-nihān vardur bir müşkül it ancaḳ

4 Āb-ı ʿiẕāruñ üzre bāde ṣaldı zülfüñ
Uṣlanmadı ayaġı ḫayli kerāmet ancaḳ

5 Sīnemde ġamzen oḳı Şehrī saʿādet oldı
Cānıma ḫışm-ı çeşmüñ ʿayn-i ʿināyet ancak

[247] Divanda bulunamadı.
Vezin kusuru.

[51a] G.97

[VECHĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Döymez cānım cevrine ol benim cānānenüñ
Āşināsısın ḥabībim gördügüñ bīgānenüñ

2 ʿĪş [u] nūş eylemege vardı yār bayrām irtesi
Açılup şād oldı ṭoġdı çün güni mey-ḫānenüñ

3 Dün gice mey meclisinde öpdügiyçün laʿliñi
Ḳanını içsem gerekdür ben bugün peymānenüñ

4 Al giyüben al idersiñ dostum ʿāşıḳlara
Böyle mi olur şīvesi her şāhid-i kāşānenüñ

5 Raḥm idüp yap Vechī'niñ göñli evin didim didi
Kimse maʿmūr olduġını bilmez ol vīrānenüñ

[51b] G.98[248]

[ẒĀTĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Didüm ey meh beni hecriñde çoḳ aġlatdı felek
Didi nāz ile geçen yaġmura ṭutma kepenk

2 Seni sevdigi günāh ise ṣuçın bağışla
Ḳıyma miskīne meded Hāy meded Ḥāy dilek

3 Görmeyen tāze nihānı gül-i nesrīnler ile
Görsün ol şūḫı ḳaçan kim gire altunlı tebenk

4 Ḳanıma ġamzeleriñ yoḳ yere etmek ṭoġrar
Yoḳdur arada meger anıñla ḥaḳḳ-ı nemek

[248] Divanda bulunamadı.

5 Gel beñim cān vireyim bu saña didigimçün
Baña ol ġonca-dehen gitdi Ẕātī sögerek

[52a] G.99
[VEFĀÎ]
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bir naẓarda ʿaḳl u ṣabrım aldı gitdi ol melek
Aġla ey dīde ki gitdi cümle elden mā-melek

2 Zaḫm-ı āteş-bār-ı cismim dāġ-ı miḥnet ṣanmañuz
Pādişāh-ı ʿışḳ giydirdi bir altunlı benek

3 Bunca demdür tīriñi ḫūn-ı cigerde beslerim
Şimdi ḳaṣd-ı cān ider anda ḳanı ḥaḳḳ-ı nemek

4 Āhım işitmiş işiginde gice raḥm eylemiş
Ḥamdü'lillāh kim bugün oldı hevādārım felek

5 Kūşe-i ġamda Vefāī bendeñi tenhā ḳoma
Yoluña cānım fidā olsun begim gel gitme tek

[52b] G.100[249]
[ʿĀlī]
mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Āyīne-iʿālemde göñül rūy-ı ṣafā yoḳ
Mihrinde kerem yüzleri māhında vefā yoḳ

2 Bir āyīnedür seniñ ḥavādiṯle şikeşte
Baḳdıḳça anuñ raḫnesi çün yoḳ şekl-i bekā yoḳ

3 Ey şāh-ı kerem söyleye lāyıḳ mıdur andan
Devriñde senüñ çekmedügüm cevr ü cefā yoḳ

[249] Divandaki 5.ve 6. beyitler mecmuada eksik.

5 Var yoḳ yire çignetme bizi ḫayl-i belāya
Ey şūḫ-ı cefā-pīşe bu evżāʿa rıżā yoḳ

5 ʿĀlī bu zeminde daḫı dinmezse ġazeller
Bildim ki bu yirde şuʿarā yoḳ fuṣaḥā[250] yoḳ

[53a] G.101[251]

[SÜHEYLĪ]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ol şūḫ-ı cefā-pīşede āyīn-i vefā yoḳ
Mirāt-ı derūnımda disem n'ola ṣafā yoḳ

2 Ḳaddim bükilüp derd ile yāy olsa ʿaceb mi
Yoluñda senüñ çekmedügim derd ü belā yoḳ

3 Āhū-yı Ḫoten didüm ise çeşmiñe ey yār
Çīn itme ḳaşıñ baña ne var bunda ḫaṭā yoḳ

4 Vezn itdi terāzū-yı ḫayālimde seni dil
Bildim saña ey Yūsuf-ı gül-çehre bahā yoḳ

5 Bir tāze ġazel söyle Süheylī bu zeminde
ʿĀlī dimeye tā bu zamānda şuʿarā yoḳ

[53b] G.102[252]

[MUḪLİṢ-İ ṢĀFĪ]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Kim bilür atmayalardı ḳatı yabana beni
Ṭaş ṭoġuraydı ṭoġurmaḳdan ise ana beni

[250] şuʿarā yoḳ fuṣaḥā : büleġā yoḳ şuʿarā GAD G.668
[251] Divanda bulunamadı.
[252] Gazelin ilk beyiti ve ikinci beyitin ilk mısraı Mustafa Sıdḳi Efendi Divanı'nda geçmektedir. Sezen,Gülşen(2010), *Mustafa Sıdḳi Efendi Divanı*, Transkripsiyonlu Metin-Edebî İnceleme, İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans tezi.

2 Bilmezin Ḫażret-i *lā-yüsʾel u ʿammā yefʿal*[253]
Ne içün ḳoydı ola ḫilḳat-i insāne beni

3 Ḳāil idim ki yatam çāh-ı ʿademde niçe yıl
Mālik itmekden ise Yūsuf Kenʿān'a beni

4 Yalıñız bu ne belādur ki ṣafā-yı ṭabʿım
Bāʿiṣ̱ü ḥıḳd u ḥased eyleye yārāna beni

5 Ḳomasa Muḫliṣ-i Ṣāfī gibi alçaḳda ne var
Bāri fi'l-cümle ḳarīn eylese aḳrāna beni

[54a] G.103

[MUḪLİṢ-İ ṢĀFĪ]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Bildi bir dürr idügiñ atmadı yabana seni
Ṭoğduġuñ gibi ṣarup ṣarmaladı ana seni

2 Ḳo bu bilmezligi kim kendüyi bildirmekçün
Ḳoydı Ḫallāḳ-ı ezel hayāt-ı insāna seni

3 Rahm-i māder gibi zindāna giriftār olduñ
Mālik idince Ḫüdā Yusuf Kenʿān'a seni

4 Sükker-i şiʿirdür āvīz-i ṣafā-yı ṭabʿuñ
Dilledirse n'ola ṭūṭī gibi yārāna seni

5 Muḫliṣ-i Ṣāfī iseñ ġıll u ġışı terk eyle
İrgüre himmet-i ʿālī daḫı aḳrāna seni

[253] Kuran, Enbiyā 21/23: "O, yaptığından dolayı sorgulanamaz fakat onlar sorgulanırlar."

[54b] G.104[254]

[FİĠĀNĪ]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ḳoma elden ḳadeḥi yār-ı vefādār olıcaḳ
Kişiye ḫoş-dem imiş hem-dem-i dildār olıcaḳ

2 Ḥabs idermiş zenaḫuñ zülfüñe ber-dār olanı
Ne ḳılısar ʿacebā ben daḫı ber-dār olıcaḳ

3 Her ne cevriñ var ise baña dirīġ eylemedüñ
Dostım sencileyin olsa baña yār olıcaḳ

4 Dir imişsin ki Fiġānī'yi bugün öldürürem
Ne tekellüf ṣanemā ḫidmeti yārān olıcaḳ

5 Ḳademüñ ḫākine yüz sürdügimi didi gören
Dünyede buncılayın[255] olsa hevādār olıcaḳ

[55a] G.105

[BĀḲĪ]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Seyr-i gülşenden ne ḥāṣıl bile yār olmayıcaḳ
Şāh-ı gülden ne biter tāze bahār olmayıcaḳ

2 Ṣūret-i sebz-i çemen[256] ʿālemi ṭutdı gerçi
Muṭribā n'eyleyelüm naḳş-ı nigār olmayıcaḳ

3 Menzil-i bāġ-ı behişt eyleseñ ārām itmez[257]
Cānda ṣabr u dil-i şeydāda ḳarār olmayıcaḳ

[254] Divandaki son iki beyit mecmuada yer değiştirmiş. FGD G.41
[255] buncılayın : bencileyin FGD G.41
[256] Ṣūret-i sebz-i çemen : Ṣavt-ı mürgān-ı çemen BD G.240
[257] ārām itmez :itmez ārām BD G.240

4 Her ġazāliñ takāpū itmede ardınca göñül
Şāhlar eglenemez ṣayd u şikār olmayıcaḳ

5 Bāḳīyā şāhid-i maḳṣūda olur çehre-nümā
Ṣāf u pāk āyīne-i dilde ġubār olmayıcaḳ

[55b] G.106

[ṢĀDIḴĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bilmezem n'oldı ṣuçım ol yār-ı cānım söylemez
Dünyayı başdan başa dutdı fiġānım söylemez

2 Luṭf idüp dildāra söyleñ ne günāh itdim aña
Kim lebi Kevṯer lebi şīrīn zebānım söylemez

3 Dāʾimā aġyār ile hem-dem olup güftār ider
Bülbül-i şeydā isem ġoncā-dehānım söylemez

4 Elbir idüp cümle ʿālem söyledi söyleş diyü
Yek cevāb itmez baña şāh-ı cihānım söylemez

5 Ölmez isem bu cihānda söyleşem ol yār ile
Ṣādıḳī dil-ḫasteyem rūḥ-ı revānım söylemez

[56a] G.107

[ẒĀTĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Āh kim ben bendeye şāh-ı cihānım söylemez
Duṭdı milk-i ʿālemi āh-ı fiġānım söylemez

2 Acı acı dil virür[258] şāyed günāhım var ola
Ṭaṭlu ṭatlu ṭūṭī-i sükker[259]-zebānım söylemez

[258] virür : virüñ ZD G.524

3 Söyleşür dāʾīm raḳībi zāġ ile ammā bana
Bülbül-i gūyā gibi ġonca-dehānım söylemez

4 Söyledi aña bütün ʿālem yazıḳ söyleş diyü
Yarım ağız āh kim ol yār-ı cānım söylemez

5 Bu cihānda ṣaġ olursam söyleşem anıñla ben
Ẕāṭiyā ben bendeye[260] rūḥ-ı revānım söylemez

[56b] G.108

[BĀḲĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Gül gibi olmak dilersen şād u ḫürrem ey gönül
Lāleveş elden düşürme cāmı bir dem ey gönül

2 Devr elinden kāse kāse yutduġım ḳanlardur ol
Ḳaṭre ḳaṭre ṭamlayan gözden dem-ā-dem ey gönül

3 Devlet-i dünyā içün hergiz ne ġamgīn ol ne şād
Ber-ḳarār olmaz bilürsin ḥāl-i ʿālem ey gönül

4 Gülşen-i kūyında meʾvā bulsa bir ḥūrīveşiñ
İḫtiyār eyler mi bāġ-ı ḫuld-i ādem ey gönül

5 Devr ider Bāḳī-ṣıfat gerdūn[261] o māhıñ menzilin
ʿIşḳ ser-gerdānıdur Allāhu aʿlem ey gönül

---

[259] sükker: şeker ZD G.524
[260] bendeye : ḫastaya ZD G.524
[261] gerdūn : hurşid BD G.300

[57a] G.109

[ḤAYRETĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Aldanup her dil-bere dolaşma[262] zinhar ey gönül
Kim bulmaz istersen dünyāda[263] bir yār ey gönül

2 Ḥilʿat-i ḥüsnin görüp aldanma her meh-pāreye[264]
Ḥīlelenmişdür[265] ṣaḳın olma ḫarīdār ey gönül

3 Naḳd-i cān ḫarc[266] eyleseñ bir pula almaz[267] ḫūblar
Eylemez bunlar iñen bizimle bāzār ey gönül

4 Görmedüm bir pāk-dāmen serv-i ser-keş dünyede
Bulamadum bilinmedi[268] bir verd-i bī-ḫār ey gönül

5 Şimdiki dil-berlere ʿarż-ı ṣadāḳat eylesen
Ḥayretīveş sen de olursıñ günahkār ey gönül

[57b] G.110[269]

[FAṢĪḤĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bī-ḳarār oldı göñül ey mūnis-i cānım meded
Ḥasret-i ʿaşḳuñ beni yandırdı sulṭānım meded

2 Ṣabrı arāmım dükendi iḫtiyārım ḳalmadı
Ey melek geçdi felekde āh u efġānım meded

3 ʿĀşıḳam zārem ġaribem nā-murādam ʿācizem
Derdime bir çāre eyle şāh-ı ḫūbānım meded

---

[262] dolaşma : dil virme HD G.248
[263] dünyāda : dünyāyı HD G.248
[264] meh-pāreye : meh-pārenüñ HD G.248
[265] Ḥīlelenmişdür : Ḳullanılmışdur HD G.248
[266] ḫarc : ṣarf HD G.248
[267] almaz : saymaz HD G.248
[268] bilinmedi : yıylanmaduḳ HD G.248
[269] Divanda bulunamadı.

4 Ḥālime raḥm eyle ey yolında ḳurbān olduġım
İştiyāḳım vaṣlıña ey māh-ı tābānım meded

5 Āb-ı ḥayvāndur lebüñ itme Faṣīḥī de dırīġ
Teşnedür ġāyet fidā olsun saña cānım meded

[58a] G.113[270]

[NECĀTĪ]

mef'ūlü fāilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Yıllarla yıldım olmadı[271] sen māhdan meded
Gören didi ki hey yazıḳ Allāh'da[n] meded

2 Müşkil olurmış o ki içinde yalā vire[272]
Yandım yaḳıldım āh ciger-kāhdan meded

3 Ġam leşkeri içerde[273] şebḫūn ider dile
Sulṭānım Allah āh-ı sehergāhdan meded

4 Rūm illerinde gibi hem ölür[274]hem öldürür
Yollar başıcı kākül-i güm-rāhdan meded

5 Kendümi[275] gördi cennet-i kūyında señ raḳīb
Şeyṭān gibi sürülmedi dergāhdan meded

6 Miskīn Necātī ḫaṭṭ-ı ḫoş-bū türāb ider
Ey zülfi ḳara irmez ise şāhdan meded

[270] Divandaki 2. beyit mecmuada eksik. NCD G.52
[271] yıldım olmadı : yeldüm irmedi NCD G.52
[272] yala vire : belā tura NCD G.52
[273] içerde : irişdi NCD G.52
[274] ölür : alur NCD G.52
[275] Kendümi : Kendüyi NCD G.52

[58b] G.112

[NAẒMĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Ol dil-ber bir ḳıyāmet dil-ber ancaḳ
Yüzi cennet ṭuṭaġı kevṯer ancaḳ

2 Olur cān-baḫş her sözde dem-ā-dem
O bir dil-ber ʿĪsī-baḳışlu[276] dil-ber ancak

3 Meh-i bedr alnı ve ḳaşı meh-i nev
Ruḫı[277] bir āfitāb-ı envār ancaḳ

4 Güzellikde naẓīr olmaz aña hīç
Güzellik milkine[278] ol server ancaḳ

5 Niṯār it aña cān naḳdini Naẓmī
Ki ol biñ cān deger bir cevher ancak

F.41

NĀZİK

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ġam degil bī-ḫayāl olursa ṣafḥa-i ḥüsniñde ḫaṭṭ
Resmdir ʿāriflere nāme yazarlar bī-nuḳaṭ

[59a] F.113

[ŞEMSĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Var ise ol güzeliñ hem-demi aġyār ancaḳ
Raḥmı yoḳ ʿāşıḳına ḫayli sitemkār ancaḳ

[276] dil-ber ʿĪsī-baḳışlu : īsī nefesli NZD G.3371
[277] Ruḫı : Daḫı NZD G.3371
[278] milkine : mülküne NZD G.3371

2 Ṭolaşur mihr ü felek görmege ey meh yüzü
O daḫı bencileyin ʿāşıḳ-ı dīdār ancaḳ

3 Yañılup şiʿre ṣaḳın ḳoyma meded aġyārı
Ṣıġmaz ol beyt-i dile biri anuñ dār ancaḳ

4 Esb-i nāzına ḳaçan beni görenler diyeler
Ḫūblar ḫayline ser-defter serdār ancaḳ

5 Ḳapusında ḳulıyam kendüsi istiġnāda
Şemsiyā ol didigüñ var ise ḥünkār ancak

[59b] G.114
[ʿĀLī]
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Söylesem söyleme dir yār baña n'eyleyeyin
Aña ʿarż itmeyeyin ḥālimi ya n'eyleyeyin

2 Ney gibi iñleme āh eyleme dirler ammā
Ney gibi iñlemeyin[279]ben ʿacebā n'eyleyeyin

3 Günde biñ derde düşen ḫasteye dermān nice olur
Bilmezem ey dil-i bī-çāre saña ben n'eyleyeyin

4 Baña dirler iñen açılma hevāyiligi ko
Güller açıldı eser bād-ı ṣabā ben n'eyleyeyin

5 Ḥamdü'lillāhi kime incinse dirmiş[280] hele yār
Seni ʿĀlī gibi rüsvāyı cihān [n']eyleyeyin

[279] iñlemeyin : egleneyin GAD G.1162
[280] dirmiş : dir olmış GAD G.1162

[60a] G.115

[CÜNŪNĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Cānıma cevr eyleme rūḥ-ı revānım söyle yā
Aġzıma gelmiş durur çıḳmaġa cānım söyle yā

2 Tīşe-i cevr ile kesdüñ başımı Ferhādveş
Ola kim dir göresin şīrīn zebanım söyle yā

3 ʿĀşıḳıña söylemez olalı ey gül yüzlü yār
Ḥārdur bülbül gibi dāʾim mekānım söyle yā

4 Ṣabr iderdim gözlerimiñ yaşına ammā nidem
ʿĀleme fāş eyler esrār-ı nihānım söyle yā

5 Bu Cünūnī ʿāşıḳ-ı dil-ḫasteye cāndur sözüñ
Söyle yā ol derdmende nev-cüvānım söyle yā

[60b] G.116

[SELEFĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Şol zamān kim ʿālem-i aḥyāda ben nihān idim
ʿĀlem-i ervāḫda cānā saña ḥayrān idim

2 Olmadın ʿālemde daḫı gerdiş gerdūn-ı dūn
Ey ḳamer ṭalʿat reh-i ʿaşḳıñda ser-gerdān idim

3 Tekye-i dünyāda ādem daḫı başmadın ḳadem
Ḫānkāh-ı ʿaşḳuñ içre dostum mihmān idim

4 Fānī oldum ki gedā-yı kūyuñ idim dostum
Kimseye baş egmez idim başıma sulṭān idim

5 Daḫı teʾṣīr itmedin erbāb-ı şevḳe nār-ı şevḳ
Ey Selefī bezm-i ġamda şemʿ veş sūzān idim

[61a] G.117[281]

[ʿUBEYDĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Şol zamān kim ḫāne-i dilde ġamuñ mihmān idi
Eşk-i ḫūninim şarāb u yüregim giryān idi

2 Ḳubbe-i çarḫuñ daḫı ḳandīl mihrī yānmadın
Burc-ı dilde söz-i ʿaşḳuñ gün gibi raḫşān idi

3 Künc-i ʿaşḳda yār ile göñlüm ezel maʿmūr iken
ʿArṣa-i ʿālem daḫı bir menzil-i vīrān idi

4 Bilmez iken kimse ʿālemde meyüñ keyfiyyetin
Lāleveş dil-i bezm-i ʿaşḳ içre ḳadeḥ gerdān idi

5 Bāġ-ı ʿālem ey ʿUbeydī daḫı peydā olmadın
Gülşen-i ʿaşḳ içre dil bülbül-i nālān idi

[61b] G.118

[İSḤAḲ ÇELEBİ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Dil-rübālar çoḳ velī hergiz naẓīr olmaz saña
Hey dirsin pādişāhım kim esīr olmaz saña

2 Sen ki ḥüsn iḳlīminiñ şimdi begim sulṭānısın
Göñlümüñ taḫtı gibi ʿālī serīr olmaz saña

3 Ey göñül gül n'eylerseñ eyle ḳoma elden dāmeni
Ger bilürsen andan özge destgīr olmaz saña

[281] Divanda bulunamadı.

4 ʿAḳla uyma ey göñül[282] ʿāşıḳsın tedbīri ḳo
ʿAşḳ milki pādişāhısın naẓīr[283] olmaz saña

5 Görünce[284][bī-] miṣl ü bī-hemtāya virmiş göñlini
Āferin İsḥāḳ va'llahi naẓīr olmaz saña

[62a] G.119

[NECĀTĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 ʿĀḳıbet cevr ile cān almaḳ olupdur ḫū saña
Yüri terk itdim seni şimden girü yā hū saña[285]

2 Sile[286] virüp ʿālemi aḳ[ıt]ma her dem yaşımı
Dostum ḫayr eylemez āḫır bu ḳanlu ṣu saña

3 Çünki alduñ būy-ı zülfiñ itme[287] vaṣlından ümīd
Yüri ey bād-ı ṣabā yeter ölince[288] bu saña

4 Ḳaşlaruñ fikri ile döndi hilāle ḳāmetim
Gerçi ʿālem ḳılca ḳaldı ey kemān-ebrū saña[289]

5 Ol gözi mestāneye uyduñ Necātī yüri var
Giceler tā ṣubḥa dek olsun ḥarām uyḫu saña

[62b] G.120[290]

[RAḤMĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bir ayaḳ teklīf iderse ol elif-ḳāmet baña
Bezm-i devrān içre sāḳī el vire devlet bana

[282] ey gönül : vaz gel İÇD G.4
[283] naẓīr : vezīr İÇD G.4
[284] Görünce : Gör nice İÇD G.4
[285] Yüri terk itdim seni şimden girü yā hū saña : Ben de geçdüm cān ü dilden ey ṣānem yāhu sān NCD G.10
[286] Sile : Seyle NCD G.10
[287] itme : tutma NCD G.10
[288] yeter ölince : ölince yeter NCD G.10
[289] Gerçi ʿālem ḳılca ḳaldı ey kemān-ebrū saña : Gerçi cānum ḳılca gelmez ey hilāl-ebrū saña NCD G.10
[290] Divandaki 2. 3. ve 4.beyitler mecmuada yer değiştirmiş.

2 ʿIyş ider ādem ṣanup her dem[291] raḳīb-i dīv ile
Gerçi ay olur görünmez o perī-behcet bańa

3 Ger görürse ehl-i diller ḥālime ḥayrān ola
Dil-berā esrār-ı ʿaşḳuñ virdi bir ḥālet bańa

4 Ṭabl-ıʿaşḳı niçe yıl Ferhād çāldı gerçi kim
Mehter-i ʿaşḳım dögüpdür[292] şimdilik nevbet bana

5 Añıcaḳ kūyum itidir dirmiş dil-ber müdām
Raḥmiyā yiter cihān içre[293] bu devlet[294] bańa

[63a] G.121

[ẒĀTĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Didi ölme ṣabr ḳıl bir gün vefā idem sańā
Ṣabr iderdim eylese ʿömr-i ʿazīzim ger vefā

2 Ḳalmadı bād-ı ṣabāyı görecek gözüm benim
Virmeyelden tūtīyā-yı ḫāk-i pāyıñdan bańa

3 Ḳanda ḳaldı cūylar gözüm yeñer deryāları
Mevc-i cūy-ı ʿaşḳa[295] ʿaynım olaldan āşinā

4 Dest-i mālim gevher-i eşkiñle pür ḳıldım bugün
Gönderem dirdim sańa ṣıḳmış raḳīb-i bed-liḳā

5 Görmedi bir kimseden ol gözlerinden gördügin
Bula Ẓātī gözlerinden her dem aġlarsa aña

[291] dem : gün RHD G.5
[292] dögüpdür : degüpdür RHD G.5
[293] içre : içinde RHD G.5
[294] devlet : ʿizzet RHD G.5
[295] cūy-ı ʿaşḳa : baḥr-i ʿaşḳuña ZD G.9

[63b] G.122

[BEHİŞTĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Mübtelā-yı derd ü ġam bulsam melālim söylerem
Ehl-i ḥāle rāst gelsem ḥasb-i ḥālim söylerem

2 Ḳanda bir dīvāne bulsam eylerem ʿarż-ı cünūn
Hem-demim ehl-i kemāl olsa kemālim söylerem

3 Ger şikār aḥvālin aña[296] cemʿ olup ṣayyādlar
Ṣayda ḳābil olmayan vaḥşi ġazālim söylerem

4 İtmesün mi ol güneş yüzlü[297] felekde ʿār kim
Bulduġum yerde hemān başlar zevālim söylerem

5 Ey Behiştī bahardār[298] olsun deyü erbāb-ı ʿaşḳ
Ḳıṣṣa-ḫᵛān olup raḳīb ile cidālim[299] söylerem

[64a] G.123

[BĀḲĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Tesellī virmez ey dil derdiñ ol cānāne söylersin
Açılmaz saña gūyā ġonca-i ḫandāne söylersin

2 Varup Mecnūn gibi āhun kemendin ṣalma ṣaḥrāya
Ol āhū saña ṣayd olmaz ʿaceb[300] yabane söylersin

3 Ḳoyup tesbīḥ-i mercānı seni kim diñler ey vāʿiẓ
Mufaṣṣal ḳıṣṣa başlarsın ġarib efsāne söylersin

---

[296] aña : añsa BHD G.342
[297] yüzlü : benden BHD G.342
[298] bahardār :hissedār BHD G.342
[299] cidālim : ḳıṭākum BHD G.342
[300] ʿaceb : abeş BD G.361

4 Anuñ'çün ġonca-i gül rāzın açmaz saña ey bülbül
Hezārān hem-zebānuñ var çıḳar yārāne söylersin

5 Yanup yaḳulmaḳ ister kimse yoḳ yanınca ey Bāḳī
Ḥadīṯ-i ʿaşḳ-ı ʿālem-sūz-ı yāni ne söylersin

[64b] G.124

[FEVRĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳaçan kim cūş idüp ʿāşıḳ derūn-ı dilden āh eyler
Bu dehr-i miḥnet- ābādıñ yaḳar çarḫın tebāh eyler

2 Ne keyfiyyet olur keyfiyyet-i cām-ı muḥabbet kim
Şehinşāhı gedā eyler gedāyı pādişāh eyler

3 Ne ḥāletdür ki ehl-i ʿaşḳa dil-ber nāz u şīveyle
Vedāʿ itmiş giderken döner ardına nigāh eyler

4 Ḳanı çeşmim gibi ṣāḥib-naẓar ehl-i baṣīret kim
Mekānın künç-i ʿuzlet cāmesin şāl-ı siyāh eyler

5 Ġam-ı ḫaṭṭ-ı lebüñle Fevrī şol deñlü zebūn oldı
Ḥayātında ecel daḫı gelürse iştibāḥ eyler

[65a] G.125

[VİṢĀLĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Sebeb ne bilsem ol māhım baña buñca cefā eyler
Var ise ol iki yüzlü arada bir fesād eyler

2 Yeter cevr eyledüñ cānā vefā ḳıl ben ġaribiñe
Ki zīrā çeşm-i seḥḥāruñ beni her-dem helāk eyler

3 Raḳīb-i kelb-i aġyārı ḳatı hem-dem idinmişsin
Revā mıdır benim şāhım melek şeyṭānı yār eyler

4 Yine siḥr idüp ol cādu seni kendüye yār itmiş
Ṣaḳın şāhım münāfıḳdır saña şāyed ziyān eyler

5 Viṣālī bendenüñ şāha günāhı budur
Yanıñda geçüben ki geh yüzüñe ḳarşu āh eyler

[65b] G.126

[VAṢFĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Yine ey āhū-yı vaḥşī kime yār olmışsın
Kimüñ aġına düşüp kime şikār olmışsın

2 Ḫārlar dāmeniñe gül gibi dest olmışlar
Gül idüñ sen yine bülbül gibi zār olmışsın

3 Gül gibi dāmeniñüñ her ṭarafı çāk olmış
Bildim ey ġonca-dehen hem-dem-i ḫār olmışsın

4 Ben belā baḥri miyānında idim ṣubḥa degin
Sen varup bir iki nādāna kenār olmışsın

5 Yāruñ aġyār ile yār olmış anuñçün Vaṣfī
Eşk-i çeşmim gibi bī-ṣabr u ḳarār olmışsın

[66a] G.127

[İSḤĀḲ ÇELEBİ]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Perī-ṣūret melek sīmā imişsin
Güzeller içre müsteṯnā imişsin

2 Behey āfet nedir bu ḳadd ü ḳāmet
İñen bī-meṣel[301] bī-hemtā olmışsın

3 Göz ucıyla naẓar yoḳ ben[302] faḳīre
Be-ġāyet ḥüsnüñe ġarrā[303] imişsin

4 Baña sögdüklerüñ hep ṭaṭlu geldi
Begim sen sükker-i ḥelvā imişsin

5 O gül-i ruḫsārı ḫoş vaṣf itdiñ İsḥaḳ
Be sen ḫod bülbül-i gūyā imişsin

[66b] G.128

[BĀḲĪ]

fe ʾilātün fe ʾilātün fe ʾilātün fe ʾilün

1 Sīneye çekmeye bir serv-i dil-ārām olsa
Ser-keş olmasa iñen ʿāşıḳına rām olsa

2 Biz daḫı ḳāiliz inṣāfa dilā būse kenār
Her gün olmaz ise bāri her aḫşām olsa

3 Mevsim-i gülde ne olur medrese ve mescidde[304]
Leb-i cūy u leb-i cānān u leb-i cām olsa

4 Künc-i mey-ḫāne ile gülşen-i meclis[305] birdür
Sāḳī-i lāle-ʿizār u mey-i gül-fām olsa

5 Terk iderdi mey ü maḥbūb hevāsın Bāḳī
Cānda ṣabr u dil-i āvārede ārām olsa

[301] meṣel : miṣl İÇD G.214
[302] ben : biz İÇD G.214
[303] ḥüsnüñe ġarrā : dil-ber-i raʿnā İÇD G.214
[304] mescidde : mescidden BD G.435
[305] gülşen-i meclis : gūşe-i gülşen BD G.435

[67a] G.129

[İSḤAḲ ÇELEBİ]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Kişinüñ bir vefā ehli mülāyim dil-beri olsa
Belā vü derd ü ḥasretden bu ġamgīn dil-berī olsa

2 Seher vaḳtinde rindāne Vefā ḥammāmına düşsek
Hemān tenhāca ḥalvetde ben olsam ol perī olsa

3 Metāʿ-ı vaṣl-ı dil-dāra ḫarīdār olmaġa n'eydi
Kişinüñ mey gibi elde muḳavvem[306] cevheri olsa

4 Hevāya düşdi dil ṭıflı kesilmez zülf-i dil-berden
Anı naḳd eylemek yegdür hemān bir müşterī olsa

5 Lebüñden būse olduḳca ḳo sögsün aġzıña İsḥaḳ
Ki senbūse leẕīẕ olur be-ġāyet sükkeri olsa

[67b] G.130[307]

[İSḤAḲ ÇELEBİ]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Olup dil-ber-i nigārun mübtelāsı
Yolunda ölmedi[308] derd ü belāsı

2 ʿAcebdür mülk-i istiġnāsı ʿaşḳıñ
Baş egmez degme sulṭāna gedāsı

3 Şu kim cān naḳdi ile vaṣf-ı[309] yāra
Ḫarīdār olmaya[310] bir pul bahāsı

[306] muḳavvem : mukavvim İÇD G.230
[307] Divandaki 3. ve 4. beyitler mecmuada yer değiştirmiş.
[308] ölmedi : ölmedür İÇD G.305
[309] vaṣf-ı : vasl-ı İÇD G.305
[310] olmaya : olmadı İÇD G.305

4 Göñül şol[311] bī-vefāya ḳarşu her dem
İñen āh itme götürmez hevāsı

5 Nezāketle seni tenhāda İsḥāḳ
Ne varmış öpmede hey ḳuculası

[68a] G.131[312]

[BĀḲĪ]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ḫoş geldi baña mey-gedeniñ āb-ı hevāsı
Va'llāhi güzel yerde yapılmış yıḳılası

2 Menʿ eyler imiş mesʾele-i ʿaşḳı müderris
Ey ḫoca[313] anuñ var ise yaḳlaşdı ḳażāsı

3 Gitmez o mehüñ rā gibi ḫançer kemerinden
Üftādelerin öldürür āh işte burası

4 Diḳḳatler ile seyr ide yāri ser-ā-pā
Görmez mi idük biz de eger olsa vefāsı

5 Dünyā deger ol māh-ı likā şūḫ-ı dil-ārā[314]
Yūsuf'da daḫı yoḳdur anuñ ḥüsn ü bahāsı

6 Meddāh olalı çeşm-i ġazālānıña[315] Bāḳī
Ögrendi ġazel ṭarzını Rūm'uñ şuʿarāsı

[311] şol : ol İÇD G.305
[312] Divandaki 4.beyit mecmuada eksik.
[313] ḫoca : ḫˇāce BD G.508
[314] şūḫ-ı dil-ārā : dil-ber-i ġarrā BD G.508
[315] ġazālānıña : ġazālāneñne BD G.508

[68b] G.132

[ṢABĀYĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Dil-berā ḳanı benimle ʿahd ü peymānuñ senüñ
Āh eger peymāneye[316] beñzerse peymānuñ senüñ

2 Ḳāmetüñ gibi ṣanurdım ʿahdiñi ṭoġrı[317] velī
Egri imiş ḳaşlarıñ mānendi peymānuñ senüñ

3 İnanurdım işidüp imānıñı peymāneniñ[318]
Ṭāġa ṭaşa düşmene uġrasun imānuñ [senüñ][319]

4 Ḥaḳ seni bir dil-ber-i hercāyiye itsün[320] esīr
Tā belāsın ne çeker ʿuşşāḳ-ı sūzānuñ senüñ

5 Çarḫ-ı ḥüsnüñ mihrin[321] āh-ı Ṣabāyi'den ṣaḳın
Tā hilal olmaya māh-ı bedr-i tābānuñ senüñ

[69a] G.133

[ẒĀTĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Künc-i ḥasret olmasun yā Rab duraġı kimsenüñ
Şuʿle-i āh olmasun hergiz çerāġı kimsenüñ

2 Vāy eger böyle yaḳarsa nār-ı dūzāḫ ʿāṣīyi
Nār-ı fürḳat yaḳmasun baġrında dāġı kimsenüñ

3 Ben gözümle[322] gördügüm ben nāleden işitdügüm
Görmedi işitmedi gözi ḳulaġı kimsenüñ

---

[316]peymāneye : peymāneñe SD G.74
[317]ṣanūrdım ʿahdiñi ṭoġrı : sözüñi ṭoġrı ṣanurdum SD G.74
[318]peymāneniñ : peymānuñı SD G.74
[319] Mecmuada mevcut değil. SD G.74
[320] itsün : ḳıla SD G.74
[321] mihrin :mihrisin SD G.74
[322]gözümle :gözümden ZD G.703

4 Yañılup öpsem didi sāḳī şaşırdı deli mi[323]
Şaşmasun bu devirde hergiz[324] ayāġı kimsenüñ

5 ʿAşḳdan ḥaḳ gönlümüz bir laḫẓa ḫālī itmesün
Ẕātiyā āteşsiz olmasun ocaġı kimsenüñ

[69b] G.134

[ẔĀTĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Yüzüme bir ṭabanca urdı ol şāh
Nişānını görenler didi Allāh

2 Dirīġā öldürür ḫışm ile ḫalḳı
Beni öldür disem ḫışm eyler ol māh

3 Cihānuñ cümle āhın ben iderdim
Ben ölürsem ider cümle cihān āh

4 Görünmezsin deyü aġlarsın ey göz
Saña bir gün görünse bāri ol māh

5 Tereḥḥum ide şāyed varı varı
Der-i dil-dāra var Ẕātī her gāh

[70a] G.135

[UṢŪLĪ]

fāʿilātün fāʾilātün fāʾilātün fāʾilün

1. Fürḳat eyyāmında bārī yāri görsem gāh gāh
Şol göñül eglencesi dil-dārı görsem gāh gāh

2 Mümkin olmaz kim ayaġı tozına yüzüm sürem
Bārī şol seyr itdügi yolları görsem gāh gāh

[323] deli mi :ayaġum ZD G.703
[324] hergiz : yā Rab ZD G.729

3 Şol ḳara baḫtım gibi uyḫuya varsa gözlerim
Ṭalʿat-ı yāri düşmeden bārī görsem gāh gāh

4 Leşker-i ġamdan şikāyet eylemezem kimseye
Eglenürdi bu göñül gülzārı görsem gāh gāh

5 Ġamzesi bir tīr-i cāna ṣatar imiş kemterin
Ey Uṣūlī bāri şol bāzārı görsem gāh gāḫ

[70b] G.136
[ʿĀLī]
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Gün yüzüñ eylemesün ḳaḫpe felek zerd ṣaḳın
Aç gözüñ er gibi dirin[325] bire nā-merd saḳın

2 Eyle vaḥdet yaḳasından iki ʿālem seyrin
Duymasun ʿālemiñi dünyāda bir ferd ṣaḳın

3 Kim bilür sen daḫı bir āfete bīmār olasın
Ey ṭabīb-i dil ü cān müşkül olur derd ṣaḳın

4 Pāy-ı būsuñ hevesiyle hele ben ḫāk oldum
Ḳonmasun ḫāṭırıñ āyīnesine gerd ṣaḳın

5 Başın urmaya ḳovmış maʿreke-i ʿaşḳıñda
Hele ʿĀlī ḳuluñ incitme cüvān-mert ṣaḳın

[71a] G.137
[NĀLĪ]
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Alma dil bülbülinüñ āhını ey verd ṣaḳın
Ḳılmasun bād-ı ḫazān gül-ruḫıñı zerd ṣaḳın

[325] dirin : depren GAD G.1094

2 ʿĀrıżıñda ḫaṭṭıñı ḳoma tırāş eyle meded
Ḳonmasun āyine-i ruḫsārıña gerd ṣaḳın

3 Müzd olur göñlü ḳatıʿāşıḳıñ ey nāzük ten
Seng-dil olma iken söyleme gel serd ṣaḳın

4 Ḫançeriñ sīneñe çek ʿāşıḳsañ merdāne
Alamaz rā gibi ṣadre ānı her merd ṣaḳın

5 O ṭabīb dil eger itmez ise cāna şifā
Nāliyā ġāyet eyle müşkil olur derd ṣaḳın

F.42

FERD-İ MUŞANNAʿ

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Naḳd-i ʿömr-i ẕāhidāndır tevbe azmi şu telef
Ḳul lehüm an yentehū yaġfir lehüm mā ḳad selef[326]

[71b] G.138

[MAHLASSIZ]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Merḥabā rūḥ-ı revānım nicesin ḫoşça mısın
Ḫayra muḳdim dil ü cānım nicesin ḫoşça mısın

2 Bize fürḳat neler itdügini bir bir bulasın
Hele sen cān ü cihānım nicesin ḫoşça mısın

3 Ḳorḳaram sūz-ı dilimden saña şerḥ eylemege
Ṭutuşur vird u zebānım nicesin ḫoşça mısın

[326] Kuran, Enfāl, 8/38: " İnkâr edenlere söyle, eğer yaptıklarına son verirlerse geçmiş günahları bağışlanacaktır. Yaptıklarına devam ederlerse, daha öncekilere geçmişte ne yapıldığı bellidir."

4 Vaʿde-i vaṣla vefā eylemedeñ böyle mi olur
Anda ey ḳavl-i yalanım nicesin ḫoşça mısın

5 Gözlerim gün yüzüñi ṣubḥ-dem-i ṣādıḳda
Anda ey genc-i nihānım nicesin ḫoşça mısın

[72a] G.139

[ẔĀTĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Nigāra hem-demi aġyār imişsin
Dirīġā bir gül-i pür-ḫār imişsin

2 Seni ġāyet vefāsız dirler idi
Begim didiklerince var imişsin

3 Baña diller virirsin acı acı
Behey ẓālim ne ṭatlu yār imişsin

4 Raḳībüñ ṣoḥbetine cā[n] virirsin
Muḥibbüñden velī bī-zār imişsin

5 İdersin her vefāsız yāre meyli
Behey Ẕātī ʿaceb bī-ʿār imişssin

[72b] G.140

[ṢENĀʿĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḥālimi ʿarż itmege söylersem ol yār incinür
Söylemezsem söylemez dir yine tekrār incinür

2 Bī-ḥużūr olur aña āzāde dirsem eger
Ḳuluñam dirsem ider inkār fi'l-ḥāl incinür

3 Şāẕımān olsam eger ʿāşıḳ degil dir ṭaʿn ider
Aġlayup derd ile itsem nāle u zār incinür

4 Bī-vefādır dirsem biñ dürlü ḫışm eyler bana
Yalvarup dirsem eger yār u vefādār incinür

5 Ey Ṣenāī bilmezem kim neyleyim şemden girü
Her ne idersem baña ol māh-ı tābān incinür

[73a] G.141

[BĀḲĪ]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Yārdan cevr-i cefā luṭf u kerem gibi gelür
Ġayrıdan mihr ü vefā derd-i elem gibi gelür

2 Fürḳat-i yār ḳatı zār u zebūn itdi beni
Döymesem miḥnet-i hicrāna ölüm gibi gelür

3 İndirüp[327] leşker-i ʿuşşāḳını ol şāh-ı cihān
Nāz ile ṣalını ṣalını ʿālem gibi gelür

4 Dil-i pür-ḫūñ elem-i hicrin ile[328] cūş ideli
Çeşme-i çeşmi gibi[329] ṣuları dem gibi gelür

5 Bāḳīyā ḳanġı göñül mülkine gelse şeh-i ʿaşḳ
Bile endūh-ı belā ḫayl ü ḫışm gibi gelür

[73b] G.142

[ẔĀTĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḳanı ol günler ki bir serv-i bülendim var idi
Sünbülinden her gice boynumda bendim var idi

[327] İndirüp : Uydurup BD G.146
[328] hicriñ-ile :ʿaşḳın ile BD G.146
[329] Çeşme-i çeşmi gibi : akan suları BD G.146

2 Medḥ iderdim ḥüsn-i mirʾātına ḳarşu leblerin
Ṭūṭi-i gūyā gibi aġzımda ḳandım var idi

3 Cüst-ü [cū] ḳılurdı[330] kūyın görmesem bir dem nūr ben[331]
ʿAşḳ[332] dirler adına çāpük levendim var idi

4 Ḥˇāce-i hicrāna ṣatdı āh kim ben bendeyi
Bir ḳıyāmet serv-ḳad maḥbūb efendim var idi

5 Ey ṭabīb-i cān u dil bir gün ola kim añasın[333]
Ẕātī dirler[334] adına bir derdmendim var idi

F.43

FERD-İ PĀK

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ḳadd-i yāre kimisi ʿarʿar dimiş kimisi elif
Cümleniñ maḳṣūdı bir illā rivāyet muḫtelif

[74a] G.143

[BĀḲĪ]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 ʿAşḳınıñ zaḥmeti ḫod cānıma raḫmetler idi
Dostum cevr ü cefālar da ne zaḥmetler idi

2 Kāşki cāh ṣaçuñ dārına ber-dār itseñ
Ḫākden refʿ idi bī-çāreye rifʿatler idi

3 Āşinā olmasun aġyār ile dirdim olduñ
Çekdigim derd ü belālar hep o ġayrılar[335] idi

[330] ḳılurdı : eylerdi ZD G.1480
[331] dem nūr ben: gün yüzün ZD G.1480
[332] ʿAşḳ : Eşk ZD G.1480
[333] añasın : diyesin ZD G.1480
[334]dirler: dirlerdi benüm ZD G.1480
[335] ġayrılar : gayretler BD G.502

4 Gelse o şūḫ cefā-pīşe dil-i vīrānı
Tīşe-i cevr ile pāre merāmetler[336] idi

5 Ben [337]Bāḳī'yi ser-ā-pā ḳılıcıñ pārelese
Söyle[338] v'allāhi begim cānına[339] minnetler idi

F.44

FERD-İ LEẔĪẔ

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Cemāliñ görmege bülbüller ʿāşıḳ
Seniñ gül-ruḫlarıña güller ʿāşıḳ

[74b] G.144

[BĀḲĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dilā bülbül ṣanurdum ben hemān gülşende dil-dāde
Belā bu güllerüñ ruḫsārına şeb-nem de üftāde

2 Nümūne ġonca-i gülşen leb-i rengīn-i şirīne
Nişāne lāle-i ṣaḥrā-i dil-i ḥūnīn Ferhād'a

3 Disem bir būse vir cānā dir iḥsān itdi mi Leylā
Cemāli bāġınuñ şeftālüsinden Ḳays-ı nā-şāda

4 İşitdük āḫiretde ḥūr u Kevṯer var imiş ammā
Naẓar olur mı ey ṣūfī mey u maḥbūba dünyāda

5 Sözüm añla[340] muġannī naġmesin gūş eyle Bāḳī
ʿĠaraż saña naṣiḥatdür ḳulaḳ tut pend-i[341] üstāda

[336] merāmetler : meremmetler BD G.502
[337]Ben Bāḳīi : Ten-i Bakiyi BD G.502
[338] Söyle : Şöyle BD G.502
[339] cānına : canıma BD G.502
[340] añla : diñle BD G.449
[341] pend-i : ḳavl-i BD G.449

F.45

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳ u maḥbūbu'l-afāḳ

Aṭālallah ʿömrü'l-ila yevmi'l- mīṣāḳ[342]

[75a] G.145[343]

[NECĀTĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Dil giriftār itme şāhum bend ile zindānda

Böyle ḳānūn eyleme bu milket-i ʿOṣmānda

2 Ben saña evvel melek didim ḫaṭāsın bilmedim

Ṣoñra bildim ki kerāmet var imiş insānda

3 Sencileyin bir cefālu dünyā duraldan beri

Bencileyin bir cefākeş gelmedi devrānda

4 Ġamzesi cān almada dem-be-dem ʿuşşāḳda

Eyle ṣanur ol meger kim cān biter bostānda

5 Ben Necāṭī ḳuluña raḥm it ki raḥmet bulasın

Raḥm idersen raḥmet iderim didi Ḥaḳ Ḳur'ānda

F.46

ḪÜDĀYĪ

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Şāh-bāz-ı çeşmiñe ṣayd olmaġa cānlar virür

Tek göñül mürġine bir kerre alur göziyle baḳ

[342] sözleşilen gün, kıyamet günü

[343] Divanda bulunamadı.

[75b] G.146

[ẔĀTĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Didüm yād it beni bir merḥabādan
Didi hergiz elim degmez cefādan

2 Yaḳam çāk eyledim ol yāre ḳarşu
Şiḳāyet itdim aña geñ yaḳadan

3 Orūc ayı gibi ḥürmetli eyle
İlahī ṣaḳla ol māhı ḳażādan

4 Getürdi būy-ı zülfin āferīn bād
Ümmīdim bu idi bād-ı ṣabādan

5 Saña el virmiş iken Ẕātī furṣat
El açup vaṣlını iste Ḫüdā'dan

F.47

YAḪYĀ

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Baña bayrām yerin añma ṣaḳın ey Yaḥyā
Bile ṣarılmaġa bir serv-i ḫırāmānım yoḳ

[76a] G.147

[ḪAYĀLĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Dil helāk oldı meded ol gözleri mekkārdan[344]
Derdime dermān erişmez ol sükker[345]-güftārdan

[344] mekkārdan : bīmārdan HYD G.379
[345] sükker : şeker HYD G.379

2 Ġam şebinde fürḳatiñle cānım alduñ ṭoymaduñ[346]
Gel beru ṣulḥ idelim bir būseyle inkārdan

3 Vaṣluñ ile cānımı elbette al dirseñ eger[347]
Kim ḳaçar ʿālemde ey meh bu aṣıl[348] bāzārdan

4 Pādişāh-ı milki[349] ḥüsnem deyü germ olma şahā
Kim vefā gelmez cihānda çarḫ-ı keç[350] reftārdan

5 Ey Ḫayālī ʿömri żāʿī itmeyem dirseñ eger
Ḫāl-i olma devr içinde bir muṣāḥib yardan

[76b] G.148[351]
[ĀḪĪ]
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Nice taḫrīr ideyin vaṣfını derd ü elemüñ
Baġrı yufḳa kāġıdıñ gözleri yaşlu ḳalemüñ

2 Nāmede nām-ı hümāyūnuñı taḥrīr ideli
Yeri baş üzredir ol nāme-i müşgīn raḳamuñ

3 Ġam-ı hicriñle neler çekdügini yazmadın[352]
Nāmenüñ ḳaddīn bükdi ṣanemā nār[353]-ı ġamuñ

4 Nāmenüñ barmaġına rīşte-i cān baġladı dil
Ki varup benden elin öpe o şāh-ı keremüñ

5 Ne bilür ḥālimi nāme ki anı şerḥ eyleye[354] Āhī
Bir elif çıkmaya ḳarnın berd olsañ[355] ḳalemüñ

---

[346] ṭoymaduñ : ṭınmadım HYD G.379
[347] elbette al dirseñ eger : istibdāl edersen n'ola kim HYD G.379
[348] aṣıl : aṣṣılı HYD G.379
[349] milki : mülkü HYD G.379
[350] keç : kej HYD G.379
[351] Divandaki 2. 3. ve 4. beyitlerin mecmuada yerleri değiştirilmiş.
[352] yazmadın : yazdum idi AD G.58
[353] nār : bār AD G.58
[354] ḥālimi nāme ki anı şerḥ eyleye : hāme ki şerh eyleye hālüm AD G.58

[77a] G.149

[ḤAYRETĪ]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Yine ey Leylī-ġırāmım beni Mecnūn itdiñ
Başdan tāzelediñ derdimi maġbūn itdüñ

2 Ey yüzi āyet-i Ḥaḳ yine efsūn itdüñ
Ān-ı vāḥidden[356] elif ḳāmetümi nūn itdüñ

3 Bir elif çekmişdim yanına bir dāġ itdüñ[357]
Yine dil derdin[358] cānā bir iken on itdüñ

4 Çünki[359] ʿaşḳıña düşen cānı ḫalāṣ eyleyemez
Kendüye[360] kendüñe ḳān itmegi ḳānūn itdüñ

5 Çün[361] vaṣlıñı nevāle idüben ġayrılara
Ḥayretī'nüñ yine besbellü[362] cigerin ḫūn itdüñ

F.48

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Emʿa-i ḥüsnü yañarımdır Ḫüdā ḥaḳḳı cünān
Nitekim nār-ı ḥacīm bir ẕerre sayd-ı nārımıñ

[77b] G.150

[MAHLASSIZ]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḥarīm-i bāġ-ı cennetden baña kūy-ı vefā yegdür
Hezārān ḥūr u ġılmāndan vefālu dil-ber yegdür

---

[355] berd olsañ : yararsañ AD G.58
[356] vāḥidden : vāḥidde HD G.223
[357] itdüñ : urduñ HD G.223
[358] derdin : derdini HD G.223
[359] Çünki : Çeng-i HD G.223
[360] Kendüye : Ne i ki HD G.223
[361] Çün : Ḫān HD G.223
[362] besbellü : başlu HD G.223

2 Güneş bālīn felek altun beneklü cāmlar olsa
Bilürseñ ḥāliñi ṣūfī bir bu riyā yegdür

3 Ne aṣṣı ʿāşıḳa iki cihānuñ bu eyvānından
Göñül bezm-i çerāġın yaḳmaġa bir meh-likā yegdür

4 Saña ḳandīl-i minberde olan nūr-ı żīyā ṣūfī
Baña cām-ı muḥabbetde olan nūr-ı ṣafā yegdür

5 Baḳarlar bezm-i vuṣlatda kişi şemʿ-i meh-rūlar
Hilāl ebrū güzellerle ıraḳdan merḥabā yegdür

F.49

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Secdegāh eylerdi kaʿbe miḥrābı gibi
Kūyıñ içinde melek görse nişānı ḳademiñ

[78a] G.151

[ʿİLMĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şarāb içmek güzel sevmek behey ṣūfī ḫoş ẓarāfetdür
Eger ol ḥāleti fehm eylemezseñ ḫoş cehāletdür

2 Muḥabbet rāhına gitmek eger isterseñ ey zāhid
Benim bildigim bu yolda günāhım bī-nihāyetdür

3 Lebüñ Nūşīrevān'ı dād iderdi Ḫüsrevā ammā
Ḳomaz bu çeşm-i cellāduñ ne ẓālimdür ne āfetdür

4 Çü geldüñ gitme cān u dil degil gitdügüñe rāżı
Beñim gelmek irādetdür velī gitmek icāzetdür

5 Cefāya ṣalma cānıñı delü olma naṣīḥat ṭut
Vefāsız yāre dil virmek behey ʿİlmī safāhatdür

F.50

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Dehenin derdime dermān didiler cānānımuñ
Bildiler derdimi yoḳdır didiler dermānıñ

[78b] G.152

[ḲANDĪ]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 ʿAcabā ḳande ki ol gözi mestān bu gice
Bizde aḫşamlamadı ol meh-i tābān bu gice

2 Ḳande reyḥānlıġı itdi ʿacabā sünbül-i yār
Ḳanġı meclisde yine ol gül-i ḫandān bu gice

3 O yalıñ yüzlü varur her yere hercāyilenür
Ḳande pār pār yanar ol şemʿ-i şebistān bu gice

4 Virmedi göñlümüzi levḥa-i ġam-ḫanemiz
ʿAcabā ḳande yiñi ol ḫaṭṭ-ı reyḥān bu gice

5 Ḥūbdur meclisimiz ṭālib olan ʿārife dīn
Ḳandī'nüñ ḥücresine cemʿ ola yārān bu gice

F.51

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

Cūş itmez idi öykünüben yaşımı deryā
Taḥrīkine uymasa eger bād-ı ṣabānıñ

[79a] G.153

[ḪAṬĀYĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ṣūretüñ gördüm nigāra mest-i ḥayrānım bugün
Şol ḳara zülfüñ gibi ġamda perīşānım bugün

2 Dünyāda her kim yüzüñ gördi bu ʿālem şāhiddür
Yüzüñi bir görmüşem ben daḫı sultānım bugün

3 Ger beni ḳulluġa maḳbūl eyle yāḫūd eyleme
Āsitānıñda senüñ ey şāh deryānam bugün

4 Āsitānuñ itlerinden bulmışam nāzlım şeref
Ey perī ʿaşḳıñda ben hicriñle sekbānam bugün

5 Der Ḫaṭāyī tā ezelden ḳulluġa ḫaṭ virmişem
Her ne kim emr eyleseñ emriñe fermānam bugün

F.52

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Beni Mecnūnveş āvāre ḳıldıñ
Ġam-ı hicriñle hem bī-çāre ḳıldıñ

[79b] G.154

[ẒĀTĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḫoş degildür ʿāşıḳ-ı dil-ḫasteye ḳılma cefā
Ey ṭabīb cān u dil göñli ḫoş olsun ḳıl vefā

2 Aġlayup didim helāk itseñ n’ola ben ḫasteyi
Ol ṭabīb-i cān u dil güldi ayıtdı ḫoş ola

3 Nesne düşmiş yāre baḳar ḳan raḳībüñ gözine[363]
Dostlar el ḳaldırup ḥācet dilek tā kim çıḳā

4 Yā Rab irgür dil-berüñ āb-ı ḥayāt-ı vaṣlına
Ṣunmadın bu sāḳī-i devrānı ecel cāmın bāña

5 Cismine degdim feraḥdan cismime cān ṣıġmadı
Degme[364] ḥavrāda bulınmaz işbu ḥālet Ẕātiyā

F.53

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün
Ruḫuñ vaṣf eylesem ḥüsn ü cemāliñ
Neye teşbīh idem āyā miṯāliñ

[80a] G.155

[ṢARFĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bir naẓar gördüm yüzüñi saña oldum mübtelā
Ger baña yār olmaz iseñ ḥasretā vā-fürḳatā

2 Ehl-i ʿaşḳ olduñ dilā terk eyle şād u rāḥatı
Derd-i ġam gelsün berü ehlen ve sehlen merḥabā

3 Cevre yoḳ mı bir nihāyet nice bir ḳatl idesin
Tīġ-i miḥnet birle ʿuşşāḳ çeker sözi şahā

4 Dil ṭolaşdı bir gözi fettān ve zülfi ḳaraya
Bilmezem kāfir midir ki zālim ü key bī-vefā

5 Vādī-i ġamda döküp gözyaşını olma melūl
Ehl-i ʿaşḳa Ṣarfiyā çünkim naṣīb itmiş belā

[363] Divānda bu beyit tamamen farklı. Nesne düşmiş yāre baḳar ḳan raḳībüñ gözine/
Dostlar el ḳaldırup ḥāvet dilek tā kim çaḳā : Zülfi altında görürseñ ḫaṭṭın ste vuṣlatın / Ejder ayaġı görinse müstecāb olur duʿā ZD G.11

[364] Degme : Degmede ZD G.11

F.54

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

Ey dil yine bu giryene dīvāne mi oldıñ

Keyfiñe yād ile mestāne mi oldıñ

[80b] G.156

[MEʾÂLÎ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḳaddiñe öykündügiçün serverā

Servi her dem silküben ṣarṣar ṣabā

2 Beni ṣormışsın düşüñde didi dost

Ḫūb söyler ṣormışam vāḳaʿā

3 Şaʿşaʿa ṣanma görinen kim güneş

El uzadup saña eyler merhaba

4 Aña şādam kim ġamıñı çekmege

Bendeñi lāyıḳ görürsin serverā

5 Ey Meʾālī zāhid-i ḫüşki yārın

Yüri gibi yaḳışur bu reh yā

F.55

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Recā-yı vaṣlıña ol şāha ʿarż-ı hāl itdiñ

Ne bir maḥallī didirdik ne der-kenār idebildik

[81a] G.157

[NAẒMĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Dostum ʿaşḳuñ seniñ müşkil belā

Düşmenim olmasun aña mübtelā

2 Ayda günde[365] görmezem bir gün seniñ
Ẕerre deñlü mihriñi ey meh-liḳā

3 Derdiñ ile ḳanlu yaşı çeşmimiñ
Oldu derdā bir oñulmaz[366]macerā

4 Ānı kim zār eyleye zād-ı[367] ġam
Vāy aña bu devr içinde vāy aña

5. Naẓmīyā derd ü ġam ile kimseler
Olmasun yāru diyārından cüdā

F.56

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün
Bahār mevsimidir gülsitāna varıgörüñ
Güli müşāhede eyleñ cemāl-i yārı görün

[81b] G.158[368]

[NECĀTĪ]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Lāle-ḫadler yine gülşende neler itmediler
Servi yürütmediler ġoncayı söyletmediler

2 Ṭaşradan geldi çemen bezmine[369] bīgāne diyü
Yine[370] gül ṣoḥbetine lāleyi iletmediler

3 ʿĀdeti ḫūblarıñ cevr-i cefādur ammā
Baña ittiklerini kimseye[371] itmediler

[365] günde : yılda NZD G.347
[366] oñulmaz :dükenmez NZD G.347
[367] zād-ı :nerrād-ı NZD G.347
[368] Divandaki 5. ve 6. beyitler mecmuada eksik.
[369] bezmine : mülkine NCD G.198
[370] Yine : Devr-i NCD G.198
[371] kimseye : kimselere NCD G.198

4 Ḥamdü’lillāh leb-i[372] cān-baḫş ile sāḳilerimiz
Āb-ı ḥayvān ile Kevṣer ṣuyın istetmediler

5 Ey Necātī yüri ṣabr eyle eliñden ne gülür
Ḫūblār cevr ü cefāyı kime öğretmediler

[Mıṣrāʿ]
Dem-ā-dem sīm u zerʿ arż eyleyü gūşıña

[82a] G.159
[ʿAMRĪ]
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Nev-bahār oldı güzeller ʿazmi gülsitān itdiler
Ġam tennūrında dil-i ʿuşşāḳı büryān itdiler

2 Her biri dāmen keşān gülzāre oldılar revān
Ṣanasın ṭāvuslar cennetde cevlān itdiler

3 Gördüler gül yüzlüler dāmen-kuşāde oldılar
Ġoncalar bu şevk ile çāk-i giribān itdiler

4 Ṣaçdılar sünbüllerin gülberiñ raʿnā üstüne
Bülbül-i şeydā gibi ʿuşşāḳı nālān itdiler

5 ʿAmrīyā ben ḫaste ḳaldım ġam bucaġında dirīġ
Her kişi yār ile seyr-i gülsitān itdiler

[82b] G.160
[ẒĀTĪ]
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Belini ḳuçdurmaġa ʿahd eyledi cānānımız[373]
İntiẓār ile velī bir ḳılca ḳaldı cānımız

[372] leb-i : mey-i NCD G.198
[373] eyledi cānānımız : eylemişdi yārumuz ZD G.551

2 Çünki[374] ġamda beñzimiz sār[375] oldı döndük bir ḳıla
Gökde sāz-ı Zühre'ye dem-sāzdur efġānımız

3 Aġladuġum bir teraḥḥum dāmeniyle silmedüñ
Dīde-i giryānımızdan eşk-i çün[376] efşānımız

4 Behey[377] ḳıyāmet cān virürmiş yoluña ʿāşıḳlarıñ[378]
Ger dökerse tīġ-i ḫūn-rīzüñ demidür ḳānımız

5 ʿAşḳ-ı dil-ber bizi bir derde giriftār itdi kim
Ḳalmadı ölmekden özge Ẕātīyā dermanımız

[83a] G.161

[ʿULVĪ]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Bitmez yüregim yaraları işler oñulmaz
Ṣabr eyleyelim çāre nedir bitmez iş olmaz

2 Günden güne artarsa n'ola ḥüsn-i dil-ārā
Gülzār-ı cinānuñ küllī raʿnāları solmaz

3 Peymāne gibi ḥasret-i laʿliñle dem a dem
Bir dem mi olur dīdelerim ḳān ile ṭolmaz

4 Bir ġamzesi fettānı bulup sevmiş o ḫubı
Ṣanmañ ki kişi kişiye itdügini bulmaz

5 ʿUlvī ḳuluñı ḫışm ile redd eyledi dirler
Ol şāh-ı keremden bu cefālar hīç umulmaz

[374] Çünki : Çeng-i ZD G.551
[375] sār : sāz ZD G.551
[376] çün : ḫūn ZD G.551
[377] Behey : Hey ZD G.551
[378] virürmiş yoluña ʿāşıḳlarıñ : virürmişsin yoluñda ölene ZD G.551

[83b] G.162

[FĀʿİŻĪ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bir ṭarafda baḫt durmaz dāimā yüz dönderir
Bir ṭarafda rāst gelsem dil-rübā yüz dönderir

2 Devr-i girdāb-ı çenber-i gerdūn-ı dūn
Bunda ey dil āşinadan āşinā yüz dönderir

3 Ṣūret-i mihrin görüp aldanma gerdūnuñ dilā
Ber-ḳarār olmaz bu çarḫ bī-vefā saña yüz dönderir

4 Varsa gülzāre peyām-ı maḳdemsiz bād-ı ṣubḥ
Her gül-i ṣad bergi bāġuñ dil-berā yüz dönderir

5 Terk-i nāz-ı[379] ʿişve-i nāzuñdan irmekle ġubār
Ṣanma senden Fāʾižī mübtelā yüz dönderir

[84a] G.163[380]

[FĀʿİŻĪ]

mefʿūlü fāilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Yā Rab yā baña ḳayd-ı cihāndan ferāġ vir
Yā ġuṣṣa-i cihāne döyer bir dimāġ vir

2 Ben neyleyim şerāb-ı cedel-ḫīzi sāḳiyā
Ser-māye-i muḥabbet olur bir ayaġ vir

3 Yaḳ ġayretiñle ḫāristān-ı ʿalāyıḳı[381]
Deşt-i ümīde ḫālet-i gülzār u bāġ vir

[379]Terk-i nāz-ı : Türk-tāz-ı KFD G.36

[380] Divandaki 2. ve 4. beyit mecmuada yer değiştirmiştir.

[381]ġayretiñle ḫāristān-ıʿalāyıḳı : nār-ı ḥasretüñle bu ḫār-ı ʿalāyıḳı KFD G.40

4 Muḥtāc-ı merde şemʿi ḫıred eyleme beni
Envār-ı ʿaşḳıñ ile söyinmez çerāġ vir

5 Çıḳsun ḳo ḥalḳa ḥalḳa duḫānıñ felekler
Şemşīr āhı Fāʾīżīyā ṭurma zāġ vir

G.164

[BĀḲĪ]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dem-i vaṣlıñ irişse çeşm-i ʿāşıḳdan bükā artar
Ṣular ṭuġyān ider evvel bahār oldıḳça mā artar

2 Ḳıyās eylerse Nīl-i Mıṣra ol Yūsuf-liḳā başım[382]
Anuñ mikyāsı yoḳdur durmaz ol mā dāʾimā artar

3 Bu nūh dulābı gerdān eyleyen seyl-i āb-ı eşḳimdür
Yaşum ser-çeşmesinden baḥṣ idersem mācerā artar

4 Ṣular çaġlar ṭuyūr āvāzesinden kūhsār iñler
Bahār eyyāmıdur şimden girü ṣıyd u sadā sadā artar

5 Güzellik burcına bir māh-ı nevdür ol hilāl-ebrū
Çerāġ-ı ḥüsnüñe günden güne ṭurmaz żiyā artar

6 Dil-i dervīş-i dil-rīşüñ duʿā-yı ṣubḥgāhından
Belālar eksilür cāh u celāl u kibriyā artar

7 Ṭoyılmaz ḫˇān-ı ihsāna ḳanāʿat gelmez insāna
Kerem gördükçe ey Bāḳī gedālardan recā artar

[382] başım : yaşum BD G.64

[84b]

Tercīᶜ-i-bend-i Mevlāna Rūḥī-i Baġdādī ᶜaleyhi'r-rahmet Rabbü'l-hādi

T.1

[RŪḤĪ]

mefᶜūlü mefāᶜīlü mefāᶜīlü feᶜūlün

1 Ṣanmañ bizi kim şīre-i engūr ile mestüz
Biz ehl-i ḫarābātdanuz mest-i elestüz

2 Ter-dāmen olanlar bizi ālūde ṣanur līk
Biz māʾil-i būs-ı leb-i cām ü kef-i destüz

3 Biz ᶜālem-i fānīde ne mīr ü gedāyız
Aᶜlālara aᶜlālanıruz pestlere pestüz

4 Ṣadrın gözedüp neyleyelüm bezm-i cihānuñ
Pāy-ı ḫum-ı meydür yerimiz bāde-perestüz

5 Māʾil degilüz kimsenüñ āzārına ammā
Ḫāṭır-şiken-i zāḥid-i peymāne-şikestüz

6 Erbāb-ı ġaraż bizden ırāġ olduġı yegdür
Düşmez yere zīrā oḳumuz ṣāḥib-i şastuz

7 Hem-kāse-i erbāb-ı diliz ᶜarbedemüz yoḳ
Mey-ḫānedeyüz gerçi velī ᶜaşḳla mestüz

8 Biz mest-i mey-i meygede-i ᶜālem-i cānuz
Ser-ḫalḳa-i cemᶜiyyet-i peymāne-keşānuz

9 Ṣāḳī getür ol bādeyi kim dāfiᶜ-i ġamdur
Ṣayḳal ur o mirʾāta ki pür-jeng-i elemdür

10 Dil-bestelerüz bizden ırāġ eyleme bir dem
Ol bādeyi kim nūr-ı dil ü dīde-i Cem’dür

11 Ey ḫˇāce fenā ehline zinhār ululanma
Dervīşi bu mülküñ şeh-i bī-ḫayl ü ḥaşemdür

12 Gel doġrulalum mey-gedeye raġmına anuñ
Kim bār-ı riyādan ḳadd-i bergeştesi ḫamdur

[85a]
Baḥr-i Ṭavīl Beyt-i Evvel Güfte-i Coşḳun

[1] Benüm āşüfte vü ālüfte vü bī-çāre vü nā-çār meded yār meded dinle sözüm iki gözüm sen güzeli bī-bedeli ben göreli cān vireli kim ki görür cānı virür pādişahum şehen-şehüm ḫūnī gözüñ ḳan döküyor ġamzelerüñ cān söküyor ʿaşḳuñ cünün itdi beni zār [5] zebūn itdi beni ḥāl-i dili nic’edeyüm bī-bedeli nic’ideyüm sevmesem olmaz güzelüm ġamzesi ġammāz güzelüm gözleri şeh-bāz güzelüm ʿişvesi şeh-nāz güzelüm ḥüsn ile mümtāz güzelüm ḫūbsın maḥbūbsın merġūbsın maḥcūbsın ʿāşıḳınam ṣādıḳuñam māʾilüñem ṭālibüñem diñle beni yoḫsa seni [10] yandıruram söndürürem āhum-ilen vāhum-ilen ben seni zār iderüm zār ile bī-zār iderüm belki de ġam-ḫˇār iderüm ey ṣūḫ-ı sitemkâr

BEYT-İ ṢĀNīʿ aşḳ nedir şīve nedir sizde yā bu ʿişve nedir nāz nedir niyāz nedir [90b][1] ol ḳadd-i mümtāz nedir nedir ol nāzende gülüşler nedir ol ṭarz-ı revişler ḳadd-i mevzūnum dürr-i meknūnum mülk-i dil ḫānı cānumıñ cānı sihr ile sāḥir mekr ile māhir kāküli āġı zülfi duzaġı ṣayd-ı cān eyler dil nişān eyler bī-īmān eyler sīne ḳān eyler [5] kim görür anı āfet-i cānı cāna bedeldür ḳana bedeldür nūr-ı celāli ḥüsn-i cemāli ḫūrşīd-i enver māh-ı münevver hāl-i mükedder kākül-i ʿanber rūyı güzeldür ḫūyı güzeldür būyı güzeldür ṣuyı güzeldür cismi nāzikdür ḫulḳı laṭīfdür kendi ḫoş bilür ḳāʾil mi olur derdümden sevdüm ʿaşḳumdan sevdüm cānumdan sevdüm [10] ben ʿāşıḳ oldum mum-ı ışıḳ oldum etdügüm buldum şekli ġazanfer bir ḫevānı dil-ber […] asā, yer ḳadd-i belā, ḳahr- mātemdür ol sipehsālar

BEYT-İ ṢĀLīṢ gezerken ṭaġda ol adım bāġda besbelli bu nedir ṭūt beri döndür [91a] [1]bilmese gelürdi ḥāli bilürdi yā itse çoḳ mı neylerim vaḥşi yaḳlaşam yaḫşi bir būse baḥşı

belki uġurdur ol melek-sīmā seyr ü temāşā serv ü dil-ārā ol meh-i ġarrā ḳaşlar ṭuġrā aldı o ḫūnī ʿaḳl-ı Mecnūn'ı dil-i meftūnı uçurdı tenden cānı bedenden [5]vaṣl-ı ḥayātı geçdüm ölmeden ṭutdı almadan bilürdi ḥāli gördüm bīmārı aṭdı timārı cānıma minnet bulayım ṣıḥḥat olmuşam ʿāşıḳ bulmuşam ḥāzıḳ yār-ı muvāfıḳ ṣādıḳ ol ṣādıḳ sende sonı sevindür cānı cān ider ḳurbān sizi gören cān, gel mürüvvet eyle bir kerre söyle ḫışmla bakma ḫāṭırım yaḳma ey gül-i ruḫsār

BEYT-İ RĀBiʿ[10] nice olurum ḥālim benim aḥvālim tāze nihālim ẓulm itme ẓālim gitdi mecālim olursan düşmen ṣoñra peşīmān ṣaḳınuñ ṣaḳın yaḳlaşmañ yakın baña dönersen oda yanarsın [91b] [1]giryān olursın ṣoñra duyarsın cāna kıyarsın evvel sevişde bilmedüm bende diñlendüm ṣandum ateşe yandum ammā uyandum cevāba ḳandum didi işitdüm iʿtiḳād itdüm ben ne bilürdümʿāşıḳ mı olurdum ışıḳ mı olurdum gör baña n'itdi [5] işimiz bitdi derdler çoḳdur raḥmi hīç yoḳdur gel gör ki Coşḳun düşkündür düşkün, ṣoñı ḫayrdur, özge seyrdür, aġladup anı atdı dil-āzār. Temmet.

SONUÇ

Bu çalışmada Milli Kütüphane'de YZ A 7521 arşiv numarasıyla ve "Mecmû'a-i Eş'âr" adıyla kayıtlı şiir mecmuasının çeviriyazısı ve incelemesi yapılmıştır.

Çalışmada incelenen şiir mecmuası 89 varaktan oluşmaktadır. Mecmuanın istinsah kaydı ve müstensihinin kim olduğuna dair bir bilgiye mecmuada yer verilmemiştir. Mecmuada genellikle XVI. yüzyıl şairlerinin şiirlerine yer verilse de az da olsa XVIII. ve XIX yüzyıl şairlerine ait şiirlere de rastlanmıştır. Bu durum mecmuanın derleniş tarihinin XIX. yüzyıl olduğunu ortaya koymuştur.

Mecmuadaki şairler kısaca yüzyılları ve eserleri bâbında tanıtılmış, aynı mahlası kullanan birçok şair tespit edilmiştir. Kaynaklarda hakkında bilgi bulunmayan dört şaire mecmuada rastlanılmıştır. Âmâni, Muhlis-i Sâfî, Kul Âlim, Selefî, bu şairlerdendir. Mecmuada Âmâni'nin bir beyiti(ferdi), Muhlis-i Sâfî'nin iki gazeline, Kul Âlim ve Selefî'nin ise birer gazellerine yer verilmiştir. Ayrıca bilinen şairlerin divanları incelenerek oluşturulan bu tezde, divanlarda bulunmayan 12 adet gazel tespit edilerek gösterilmiştir. Ancak kimi gazellerin, divanı mevcut olan şairlere mi yoksa o şairlerle aynı mahlası kullanan başka şairlere mi ait olduğu tespit edilememiştir.

85 şair ve 171 şiir bulunan mecmua genellikle 5 beyitlik gazellerden oluşmuştur. 5 beyit olmayan gazellerin ise bazı beyitleri atılarak 5 beyiti mecmuaya eklemiştir. Mecmuadaki gazellerin büyük çoğunluğunun âşıkâne gazel olduğu tespit edilmiştir. Bunu rindâne gazeller takip etmiş. Bu da müstensihin mecmuayı kendi zevkine göre oluşturduğunu göstermektedir.

Mecmuada divan şairlerinin yanında birkaç halk şairlerinin eserine de yer verilmiştir. (Aşık Kul Öksüz, Aşık Musa, Coşkun, Kul Alim, Mecnunî) Mecmuada yer alan ve ikisi semai olan, halk şairlerinin şiirlerine ise kaynaklarda ulaşılamamıştır. Ayrıca mecmuada 8 adet mahlassız gazele yer verildiği görülmüştür.

Gazellerin sonlarında başka şairlere ait 56 adet ferd ve çeşitli beyitlere yer verilmiştir. Bunların bazılarında kime ait olduğu mecmuada verilmiştir. Mecmuadaki ferdlerin çoğunluğunun pek tanınmayan şairlere ait olduğu görülmüştür. Amânî, Nâzik, Nâdirî bu

şairlerdir. Ayrıca mecmua derleyicisi muhtevasından hareketle 6 ferde ise "Ferd-i pâk, ferd-i latîf, ferd-i yâdigâr, ferd-i lezîz, ferd-i dilgir, ferd-i musanna" diyerek isimler vermiştir.

Mecmua sonlarına doğru ise Bağdatlı Ruhî'ye ait terci'-i bend ve Coşkun mahlaslı şaire ait ve Türk edebiyatında örneği çok az görülen bir bahr-i tavil vardır. Burada en çok dikkat çeken şey, XVII. yüzyıl aşıklarından olan Coşkun'un kayıtlarda sadece bir koşmasının geçmesidir. Bahr-i tavillerle ilgili çalışmalar incelendiğinde ne mecmuadaki bu bahr-i tavile dair herhangi bir bilgiye ne de bir halk şairinin daha önce bahr-i tavil yazdığına ulaşılmıştır. Bu durum mecmuanın edebiyat tarihine sağladığı en önemli katkılardandır.

Mecmuada en çok kullanılan aruz kalıbı remel bahrinin en sık kullanılan kalıbı olan "Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün" dür. Bu kalıp 78 şiirde karşımıza çıkmaktadır. Bunu yine remel bahrinden "*Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün"* kalıbı 25 şiirle, hezec bahrinden "Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün" 25 şiirle ve 24 şiirde "Mefûlü Mefâîlü Mefâîlü Feûlün" kalıpları takip eder. Ayrıca mecmuada hece ölçüsüyle yazılmış iki de semaiye yer verilmiştir.

Mecmuada 46 tane nazire şiir ve Türk edebiyatında pek rastlanmayan bir de nakîza örneği tespit edilmiştir.

Yapmış olduğumuz bu çalışmayla mecmuaların edebiyat tarihinin önemli kaynaklarından biri olduğunu bir kez daha ortaya koyulmuş ve bu çalışmayla önemli bir şiir mecmuası edebiyat tarihine kazandırılmıştır.

KAYNAKLAR

Ak, Coşkun (2008), *"Bağdatlı Rûhî*", TDVİA, C. 35, s.205-206.

Ak, Coşkun (1987), *Muhibbî Dîvânı*,(İzahlı Metin),Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.

Ak, Coşkun (2001), *Bağdatlı Rûhî Dîvânı*,(Karşılaştırmalı Metin), Bursa,Uludağ Üniversitesi Basımevi.

Akkuş, Metin (2006), "*Nef'î",* TDVİA, C.32, s.523-525.

Akkuş, Metin (2018), *Nefî Divanı,* Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,206118/nefi-divani.html .

Aksoyak, İ.Hakkı (2007), *Anadolu Sahasındaki İlk Bahr-i Tavil Ahmed Paşa'nın Mıdır?*,Turkish Studies, s.84-97.

Aksoyak, İ.Hakkı (2018), *Gelibolulu Mustafa Âlî Dîvânı,* Ankara,Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları,http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,208602/gelibolulu-mustafa-ali-divani.html.

Akyüz, Kenan-Süheyl Beken (1990), *Fuzûlî Divanı,* Ankara, Akçağ Yayınları.

Ambros, Edith Gülçin (1989), *"Nazire The Will-o'-the wisp of OttomanDivan Poetry"* Wiener Zeitschrift für die Kunde Des Morgenlandes, s.79.

Arslan, Ömer (2013), *Ubeydî Dîvânı, (*Metin ve İnceleme),İstanbul,İstanbul Üniversitesi,Yüksek Lisans Tezi.

Aslan, Hatice (2016), *Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümü 3424 Numaralı Şiir Mecmuası,* Cumhuriyet Üniversitesi, Yüksek Lisans tezi.

Avşar, Ziya (2017), *Revânî Dîvânı*, Ankara,Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,196374/revani-divani.html .

Ayan, Hüseyin (1981), *Cevrî, Hayatı, Edebî Kişiliği,Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni,* Erzurum,Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Aydemir, Yaşar (2000), *Behiştî Dîvânı,* Ankara, MEB Yayınları.

Aydemir, Yaşar (2007), *"Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler",* Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları, Volume 2/3, s.122-137.

Canpolat, Mustafa (1995), *Mecmuatü'n-Nezâ'ir*(Metin-dizin-Tıpkıbasım), Ankara ,Türk Dil Kurumu Yayınları.

Çalışkan, Nuray (2018*), XIX. Yüzyıla Ait Bir Şiir Mecmuası,Akademik Dil ve Edebiyat* Dergisi, C.2, Sayı:1, S.30-40. (http://dergipark.gov.tr/download/article-file/466301)

Çavuşoğlu, Mehmed (1990), *"Amrî",* İstanbul, TDVİA, C.3, s.96-97.

Çavuşoğlu, Mehmet - M. Ali Tanyeri (1989), *Üsküblü İshâk Çelebi Dîvān,* (Tenkidli Basım),İstanbul, Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları.

Çavuşoğlu, Mehmet-M.Ali Tanyeri (1981), *Hayretî Dîvan*, (Tenkitli Basım),İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Çiçekler, Mustafa (2006*),"Nazire",* İstanbul, TDVİA, C.32, s.458.

Demirel, Şener (2004), *Şehrî Hayatı, Sanatı, Divânı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili*, Fırat Üni SBE Doktora tezi.

Demirtaş, H. Necati (2016), *Şeyhülislâm Yahya Efendi Divanı Şerhi*, İstanbul, Akıl Fikir Yayınları.

Devellioğlu, Ferit (1996), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara, Aydın Kitabevi Yayınları.

Duran, Gülnur (2009), *"Serlevha"*, İstanbul, TDVİA, C.36, s. 527.

Erdoğan, Mustafa (2017), *Bursalı Rahmî Dîvânı,* Ankara,Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,195643/bursali-rahmi-divani.html .

Ertaş, Kasım (2013*), Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Hayatı ve Eserleri*, The Journal of Academic Social Science Studies, C. 6, s. 191-211.

Gıynaş, Kamil Ali(2017), *Pervâne Bey Mecmuası,* Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. (http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0)

Gülhan, Abdülkerim (1989), *Nâzikî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin*, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.

Gürbüz,Mehmet (2012), *"Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi" Mecmûa: Osmanlı edebiyatının Kırkambarı*, S.97 -133, İstanbul, Turkuaz Yayınları..

İsen, Mustafa (1990), *Usûlî Divanı*, Ankara, Akçağ Yayınları.

İsen, Mustafa (2003*), "Me'âlî"*. İstanbul: TDVİA, C.28, s.201-202.

İsen, Mustafa (1988), *"Âhî, Benli Hasan",* İstanbul, TDVİA, C.1, s. 527.

Kaplan, Yunus (2013), *Milli Kütüphane "Yz. A 7521" Numaralı Şiir Mecmûası Üzerine,* Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, s. 89-114 ,http://dergipark.gov.tr/download/article-file/206952. ET.26.11.2018

Karahan, Abdulkadir (1985), *Nef'i Divanından Seçmeler*,Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Karahan, Abdulkadir.(1966), *Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figanî ve Divançesi,* İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Kavaklık, Rüstem (2008), *On Beşinci Yüzyıl Şairi Sabâyî ve Divançesi,(Transkripsiyonlu Metin-Açıklamalar-Dizin)* İstanbul, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Kavruk, Hasan, *Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı*, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, (http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78405/seyhulislam-yahya-divani.html .

Kaya, Bayram Ali (2012), *Usûlî,* İslam Ansiklopedisi. C. 42, TDV Yay. s.213-214.

Kılıç, Atabey (2012*), "Mecmua Tasnifine Dair"* Mecmûa: Osmanlı edebiyatının kırkambarı, S.77-96 İstanbul, Turkuaz Yayınları.

Kırkkılıç, H.Ahmet (2012), *Muradi Divanı(İnceleme-tıpkıbasım)*,İstanbul, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.

Koca, Şevki (2005), Bektaşilik ve Bektaşi Dergahları. İstanbul: CEM Vakfı Yay.

Köksal, M. Fatih (2003*),"Nazire Kavramı ve Klâsik Türk Şiirinde Nazire Yazıcılığı"*,Diriözler Armağanı, Prof. Dr. Meserret Diriöz ve Haydar Ali Diriöz Hatıra Kitabı, S.215-290, Ankara.

Köksal, M. Fatih (2012), *"Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi"*, Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori , s.83-97, İstanbul,Kesit Yayınları.

Köksal, M.Fatih (2006), *"Nazîre"* TDVİA, C.32, s.456-458.

Köksal, M.Fatih (2017),*Mecma'u'n-Nezâ'ir(İnceleme-Metin*), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. (http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/56057,mecmaun-nezair-edirneli-nazmi-pdf.pdf?0)

Kut, Günay (1986), *"Mecmûalar*", Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C.6, İstanbul, Dergah Yayınları.

Küçük, Sabahattin, *Bâkî Dîvânı,* Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78361/baki-divani.html .

Külekçi, Numan (1985*): Ganizade Nâdirî, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri. Divanı ve Şehnamesi'nin Tenkidli Metni,* Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Levend, Agâh Sırrı(2008), *Türk Edebiyatı Tarihi Giriş,* Ankara, Türk Tarih Kurumu.

Mengi, Mine(1995),*Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara, Akçağ Yayınları.

Mermer, Ahmet(1991), *Mezâkî, Hayatı ,Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni*, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Özkat, Mustafa(2005), *Kara Fazlî'nin Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği Ve Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin),* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Öztürk, Necdet(1997), *Hadîdî*, TDVİA, C.15, s.14-16.

Pala, İskender (1995),*Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü,* s.361, Ankara, Akçağ Yayınları.

Saraç, Yekta (2014), Emrî, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3630.

Sefercioğlu, M.Nejat, *"Nev'î"*, TDVİA, C.33, s.52-54.

Sevgi, Ahmet (1987), *Latifi, Hayatı ve Eserleri*, Doktora Tezi, Ankara.

Sezen, Gülşen (2010*), Mustafa Sıdḳı Efendi Divanı, Transkripsiyonlu Metin-Edebî İnceleme,* İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans tezi

Sungur, Necati (1994), *Ahi Divanı,(İnceleme-Metin),*Ankara, Kültür Bakanlığı Yayımları Daire Başkanlığı.

Tanrıbuyurdu, Gülçin(2012),"*Mu'îdî Dîvân(Metin-Çeviri),* Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

Tarlan, Ali Nihad (1963), *Necâti Divanı,* Gazel Kısmı, (Elektronik Edisyon), http://courses.washington.edu/otap/archive/data/arch_txt/texts/a_necati1.html.

Tarlan, Ali Nihat (1967, 1970, 1987), *Zâtî Divanı,(Edisyon Kritik ve Transkripsiyon*), C. I.-II.-III. İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Tarlan, Ali Nihat (1992), *Hayâlî Divanı*, Ankara, Akçağ Yayınevi.

Tatçı, Mustafa (1998), *"Hayretî*", İstanbul, TDVİA, C. 17, s.61-62.

Tulum, Mertol- M. Ali Tanyeri (1977),*Nev'î Divanı*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com ET.26.11.2018

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&genel_arama=Sadi&p=72 ET:19.04.2019

Uzun, Mustafa (2003), *"Mecmûa*", Ankara, TDVİA, C.28, s.265-268.

Üst, Sibel (2012), *Edirneli Nazmî ve Dîvânı,(İnceleme-Metin),* Ankara ,Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,206284/edirneli-nazmi-divani.html .

Üzgör, Tahir (1991), *Fehîm-i Kadîm,Hayatı,Sanatı,Divan'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Yavuz, Kemal (2013), *Türk Şiirinde Nazire,* Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 10, İstanbul.

EKLER

EK-1. Serlevha öncesindeki ve temmet kaydından sonraki kısımlar

Mecmuanın baş kısımlarında yer alan biri mahlassız diğeri ise Bâkî'ye ait olan 2 gazel, şairler dizini ve temmet kaydından sonra yazılmış iki beyite aşağıda yer verilmiştir.

[MAHLASSIZ]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāilün

1 Bülbüller gülzāre biz efġāna gelmişlerdeniz
Cām-ı ʿaşḳı nūş idüp mestāne gelmişlerdeniz

2 Ṣāfi-i-dil-meşreb olup nādāna yoḳdur meylimiz
Ḳulıyız kāmilleriñ rindāne gelmişlerdeniz

3 Sālik-i ehl-i hevā ṣanur bizi her bī-hüner
Māsivādan el çeküp meydāna gelmişlerdeniz

4 Kurmışuz ṣaḥrā-yı ʿaşḳa biz muḥabbet ḥaymesin
Zülf-i yāre bend olup dīvāna gelmişlerdeniz

5 Bāde-i ṣunʿ-ı ezel mest eylemişdür cānımız
Nāz-ı şevḳe mübtelāyuz yāne gelmişlerdeniz

6 Olmazuz dünyā-perestüñ yazıcı minnetkeşi
Raḥm-i maderden berü merdāne gelmişlerdeniz

[BĀḲĪ]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Bir ṣafā-baḫş ḳanı cām-ı muṣaffādan yeg
Bir ṭarabsāz mı var sāġar-ı ṣaḥbādan yeg

2 Ḳanı bir cām-ı muṣaffā gibi sāfī-meşreb
Ṣafḥa-i semīnesi mirʾāt-ı muṣaffādan[383] yeg

[383] muṣaffādan : mücellādan BD G.261

3 Cām-ı mey bezminde bir dil-ber-i raʿnādur kim
Çehre-i nāzüki gül-berg-i muṭarrādan yeg

4 Bir nefes hem-dem olup defʿi melāl eyleme kim[384]
Bulmadım dünyāda cām-ı mey-i ḥamrādan yeg

5 Bāḳiyā meygedenüñ ehl-i ḫarābāt içre
Ḫiẕmet-i ḫāl[385]-i deri devlet-i Dārā'dan yeg

Uṣūlī	İsḥāḳ	Enīsī	Enverī	Emrī	Aḥmedī	Aḥmed
Ṣenāyī	Bezmī	Belīġī	Behişţī	Bāḳī	Āḥī	Ümīdī
Caʿfer	Cemālī	Cāmiʿī	Cünūnī	Coşkūn	Cevrī	Ḳānī
Ḫaṭāyī	Ḥasan	Ḥamīdī	Ḫāletī	Ḫayretī	Ḥilmī	Ḥasībī
Ẕātī	Dāʿī	Ḫaverī	Ḫüsrev	Ḫalīl	Ḫayālī	Ḥadīdī
Zihnī	Rāzī	Remzī	Rūmī	Rasūḫī	Raḥmī	Revānī
Şehrī	Şemʿī	Saʿīdī	Selīḳī	Süheylī	Sırrī	Selmān
Ṣabāyī	Ṣādıḳī	Ṣāfī	Şehīdī	Şeyḫī	Şemsī	Şerīfī
ʿĀlī	ʿUlvī	Ḳul Ālim	ʿĀşıḳ	ʿÖmrī	ʿUbeydī	Ṣarfī
Ġafletī	ʿAṭāī	ʿİlmī	ʿAṭūfī	ʿĀrifī	ʿAynī	ʿAvnī
Fiġānī	Fevrī	Fużūlī	Ferāḥī	Faḫrī	Ferḥī	Vehmī
Keşfī	Günāhī	Ḳabūlī	Ḳandī	Fehīm	Fażlī	Fāiżī
Muʿīdī	Mesīḥī	Meẕāḳī	Mūsā	Mecnūnī	Muḥibbī	Murādī
Nefʿī	Nābī	Nādirī	Necātī	Lāmiʿī	Medḥī	Meʾālī
Nihānī	Nesīmī	Nuṭḳī	Naʿitī[386]	Nālī	Nevʿī	Naẓmī
Vecdī	Vaṣıḳī	Velī	Vefāyī	Vecḥī	Veysī	Viṣālī
		Yūsuf	Yazıcı	Yaḥyā	Hüdāyī	Hicrī

[387]

Gökden inen sırr-ı ḫudā beñg ider
Güle idüp saḥḳ ḳılan señg ider

Ṣıçra geyik gibi ṣaġın […]yiye
Dimeyeler tā bunuñ lenk ider

[384] eyleme kim : eyleyecek BD G.261
[385] ḫāl : ḫāk BD G.261

[387] Serlevhadan önce yer alan bu şairler dizininde 117 şairin adı geçmektedir ancak mecmuada bu şairlerden 74 tanesine ait şiir vardır. /

EK-2. Tıpkıbasım

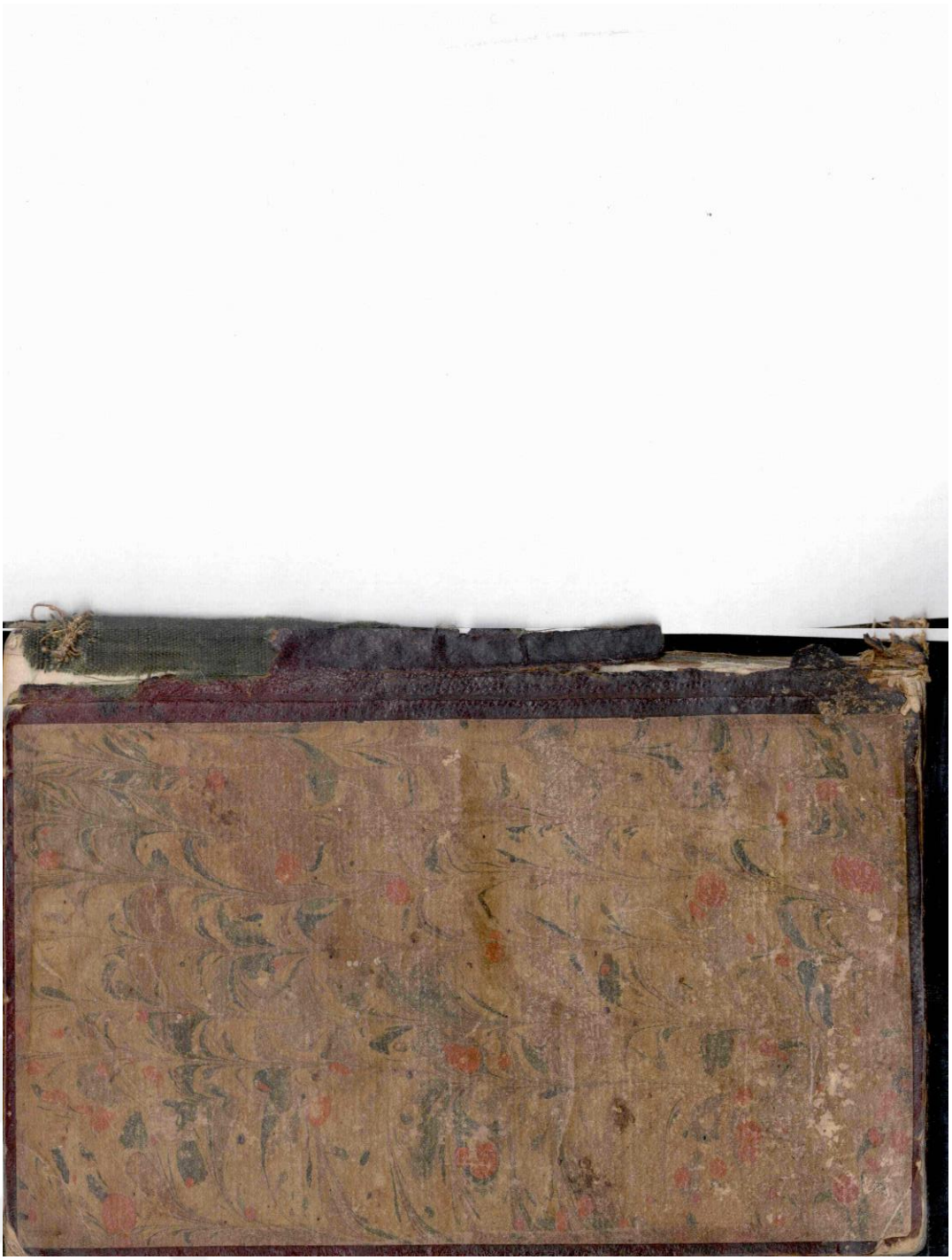

الرحمن علم القرآن
خلق الانسان علمه البيان
والشمس والقمر بحسبان
والنجم والشجر يسجدان
Sat.: / /199
Y2 A 7521
Aks. No: 1993/2-618

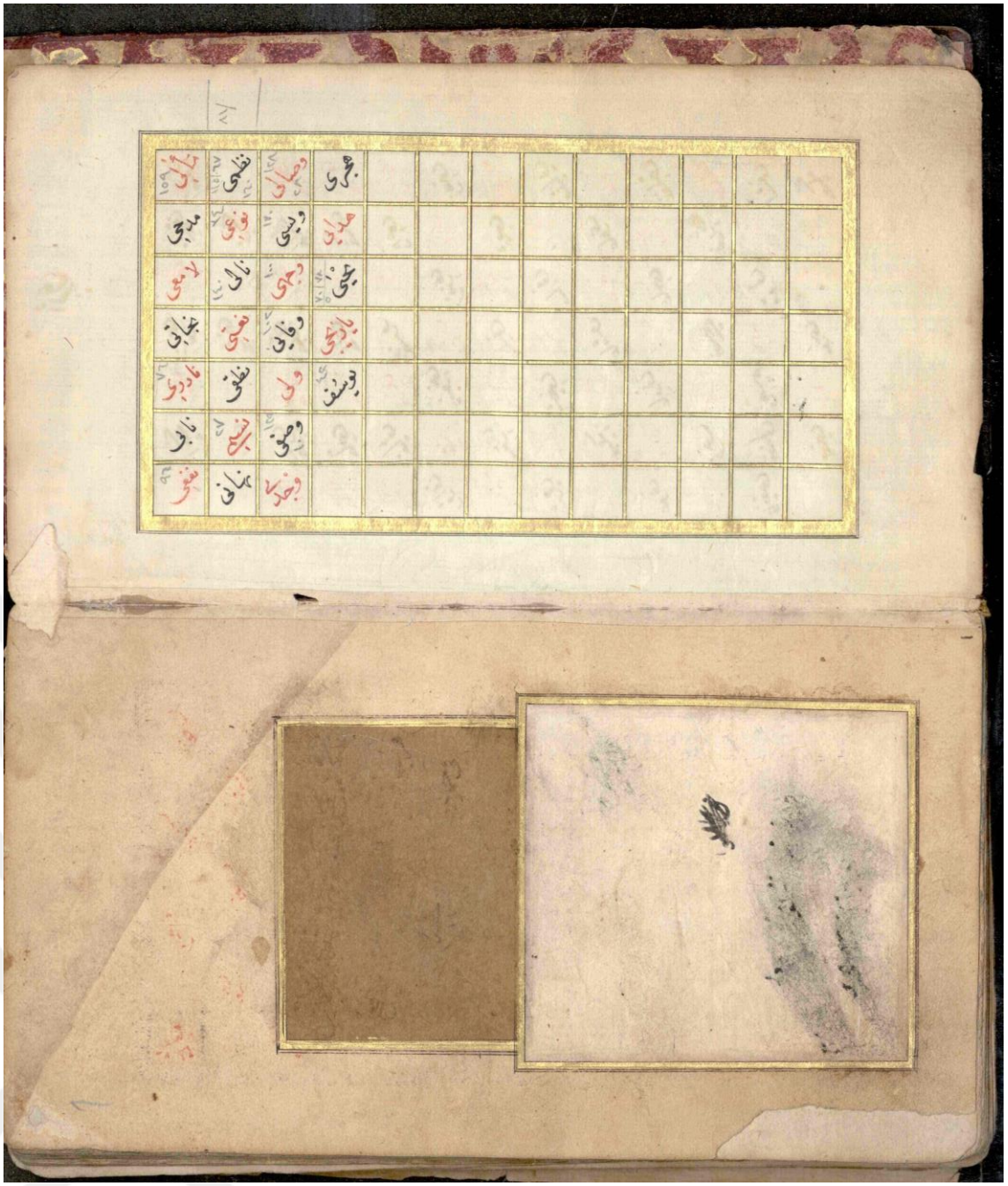

دل دردی غمیله دلفکاراولن بلور
بیمار حالینی نه بیماراولن بلور

عشقك غمیله سرینی اشك روانمك
جویار عشق یارده یداراولن بلور

اسیب دور کار کلستانده هرده
سن سرو کلعذاره هوادراولن بلور

جان آجینی خسته درد و فراقاولوب
دلداده نگار ستمکاراولن بلور

سودای زلف یاره باقی نه چکدیکم
بند و کمند عشقه کرفتاراولن بلور

خدایا بو کتاب اوزرینه اولوز قصدیلین شخصی
یه قدر تله منع ایله بکا بو خوشجه دعنادر

کنوز معرفت ایچره نیچه معنایی درج ایتدم
کورن مجموعه می دیدی همان بدر یکتادر

مدهوش جام لعلك مستانه در صنوبر
مست شراب عشقك ديوانه در صنوبر

جان جهان شيدا يرلهٔ نن خرابي
ديوانه كرتياغي ديوانه در صنوبر

شويله فتاده مسكم خالك در معاندن
كورنلر اسيانن ميخانه در صنوبر

داغ سيهكرايله جسيم نزار زردي
برباك و پري يانمش پروانه در صنوبر

زلفكده ايرو باقي برحالله يورركيم
دنجير دن بوشنمش ديوانه در صنوبر

عشوه عنقاسي كه كلمز چوبله كوه قافه كا
شاه بازدن نه خوش ايتدي شكار انقا كا

صوفي سنه ايزدوز نرحسن دلارادن قچمز
كورنه ايله دربونك كبي قاشادن قچمز

هاي هوي ترك ايدوب ياهو ديدك ميخانيه
عاشقي بلمز سين صوفي كه غوغادن قچمز

زلفكي الدن قومز بلديكه كافر در كوكل
مردم يزدان اولان دورمز كنيسادن قچمز

قورقوم بي خوش اولام دلده غم هجركدن كيم
دوستم صنمايچي سن جام وصهبادن قچمز

اول كوزي هوي ندم ينلدم اسحق كيم
بردم ارام ايلمز كورسه بوشيدادن قچمز

اي آنكه جزوي لا يتجزي دهان توست
هو لي كه هيچ عرض ندارد ميان توست

بو کون بر هفته در جانان کورمز
سینا رمدن مه تابان کورمز

دیدرم جانا کورمزسن سبب نه
ددی ابله اولمه جان کورمز

کورم دیرسک دهانن ای دل اومه
نهاندر چشمه حیوان کورمز

کورمز سه ریا ولمز عجب کیم
مشلدر دنیاده شیطان کورمز

خیال یار ایله فرقت بلورمز
امید وصلله هجران کورمز

نجاتی یه لب لعلندن اوزکه
دل وجان دردینه درمان کورمز

رغبت می قودی طتلو دلك سکره جانا
قیمت می قودی لعل لبك کوهر جانا

صاللن بودی کو باغی طولن سرو روانم
حجلت کله شمشاد له ناعر عره جانا

چیرندن قودی خلقی سنك حسن جمالك
مثلك بولنمز کلسه جهان بره جانا

زلفك کبی ابتده اولور عقلی پریشان
هر کیمکه ویرر کونلنی سن دلبره جانا

مهر کده نلر چکدوکنی یرسه مرادی
صغمزدی دیوانله اکر دفتره جانا

عشق بی پایان کیم اینمز تحمل قاف اکا
صبر ایدر عنقا وجود مرا عمر انضاف اکا

هر کس مے عشق کله مستانه مدر جانا
باشد نباشه بوعالم ویرانه مدر جانا

هر بر صنمك بقسك تصویری درومد
یوخسه بونیم سینم بتخانه مدر جانا

الدی ستو قدر عقلم زنجیر سر زلفك
مجنونده بکا نسبت دیوانه مدر جانا

یمانیی کردونك قاتیله دولاهردم
بلیم یونیم بعزم میخانه مدر جانا

لذاب وصالکدن بالله بیان ایله
عالی کبی بر عاشق یکانه مدر جانا

کشت کبر عشق کیم ایتمز تحمل قاف اکا
باشن باشه خوش دوشوب دیوانه دل اقصا اکا

شهر مرده عشقه قایل دل مے یوق دلبر مے یوق
مست یوق مجلسنده بلم مے یوق ساغر مے یوق

غنچه دل جلوب خاطر بیون شاد اولیه
باغده کلر مے یوق کلشنده بلبل مے یوق

یلر زبر دل که طوطی کبی کفنا رایدر
سویلدرمے یوق جهانده بلمز سویلر مے یوق

سنکدن دل کهی کیم سنك مسیحا اعل ایدر
افتاب فیض بخشایش بلند اختر مے یوق

بیون ابکار معانی بسلر ارباب نظم
یوخسه یغما کبی اوستاد سخن پرور مے یوق

فرد
مبح جمعیت خاطر دن اثر کور دکی
بو قدر مجلسه اوغرر بولك باصدا

فائدہ

صون ساغری ساقی بزه مستانه دیسونلر
اوصلمذی کیدی کوره دیوانه دیسونلر

پیمانه سنی هر کیشی طولدرمه ده بوندہ
شمدنکرو بو مسجده میخانه دیسونلر

دل خانه سنی یوق قومه طاش اوسنه طاش
سن باپانی ایللرا کاویرانه دیسونلر

کوکلوکده سنک غیری وسوی صوی دیسونلر
لایقمی بوکیم کعبه یه بتخانه دیسونلر

پیمانه دولوب سوزلری هپسی محبت
یاران ایشیدوب شویله کی دیوانه دیسونلر

بکثار رحم سکا رحم ایده مولی
ایامنه پاره اعلاده دن اعلی

دوشسا لکدن جکر پاره پاره ده دیلرمسن
هپ کلام اول وفاسز یاره ده دیلرمسن

دوبرو کوردی بوکون دوکه ایا محمود نمسن
دیدم مجنون اولدوغم اشکاره ده دیلرمسن

بهی بالا بلنه مرسن بی غریبان ایلدک
دوکمکدن بوسینم قیقاره ده دیلرمسن

شویله کم فکر وخیالکله جنابر صبحه دک
خوابیه وارمزدیده لر اقاره ده دیلرمسن

چکوب هر جایی فغانین بنده سن بلمز نلوزر
دیدم اول عاشق موسی بیماره ده دیلرمسن

فرده ساقیا غمزیزی اولدردی بکا قیل جام شراب
غارد دا اهل نظر بلکه فراغ یابه تاب

جانِ حُسنَت شمعِ پروانه دلِ من مسین
دلِ عشقت زنجیرِ شکوانه دلِ من مسین

دیدمِ دلبر لبت او بسته داد درد دیمه
دیدیِ هر بوسم بت قانه دلِ من مسین

دیدمِ دلبر لعلِ لبت بنی مست ایلدی
ددیِ هر مستت بری میخانه دلِ من مسین

دیدمِ دلبر عجب بو غصه بنده دگه
دیدیِ یا جو میشم مردانه دلِ من مسین

نسیمیِ طعن ایله وریِ هی زاهدِ صوفی
بندیِ بکوشِ ایلمز دیوانه دلِ من مسین

جمالک باغیِ رضوانه قدک طوبایه بگزیدم
بو عمرونی اکنله سنی بدرایه بگزیدم

بلا لربزم کاهنده نیه دمساز اولورمدم
قلوز لرنا له لرهردم قوزی غوغایه بگزیدم

حم اولنشه رالف قدرم بلایی دردمخندم
ترحم ایتمدیگ عمرم سنی دنیایه بگزیدم

بلا گنجنده ایی دلبر قلارم مرغ وش نا له
بوجا نلله سنی کوروب کل جمرایه بگزیدم

بلا صحرا سینه وصالی دوشوبا واره سرگردان
گزرم مجنون بکی جانا سنی لیلایه بگزیدم

ایی مالک سیمرغ مرغ دلم کم فلک درقا کا
کوکلک شهبازی خوش صیده ایلمز صفا کا

عجب بود ردمك در مانی یوقمی
عجب بو فرقتك پایانی یوقمی

بو هجرانه پنجه صبر اینسون ادم
وصالك چاره سی وار امکانی یوقمی

پنجه یر بار محنت چکسون عاشق
عجب اول درد منداك جانی یوقمی

ندندر کی جفا جولق ایدر یوقمی
انلك کوکسنده هیچ ایمانی یوقمی

اینسئ جفای تیغ دلدار
ملاك ایلرسه یارب قانی یوقمی

قد لیکه دونمحق مثل دیسم اولمز
رخسار یریکی کور میجك کل دیسم اولمز

خوبدر دیدیلر کرچه کفنار لطیفك
کوشن ایمجك قد دیبی بلبل دیسم اولمز

رو یکده اولان خالدر تماشایه محتاج
سیر ایمجك انلره فلفل دیسم اولمز

کاکل دیکه لوی معطر دیمس ایلر
ن فوقمحق انلره سنبل دیمك اولمز

بنده یکه زساکه حقیر عفلیی اما
احسانکه ایرمیجك قول دیسم اولمز

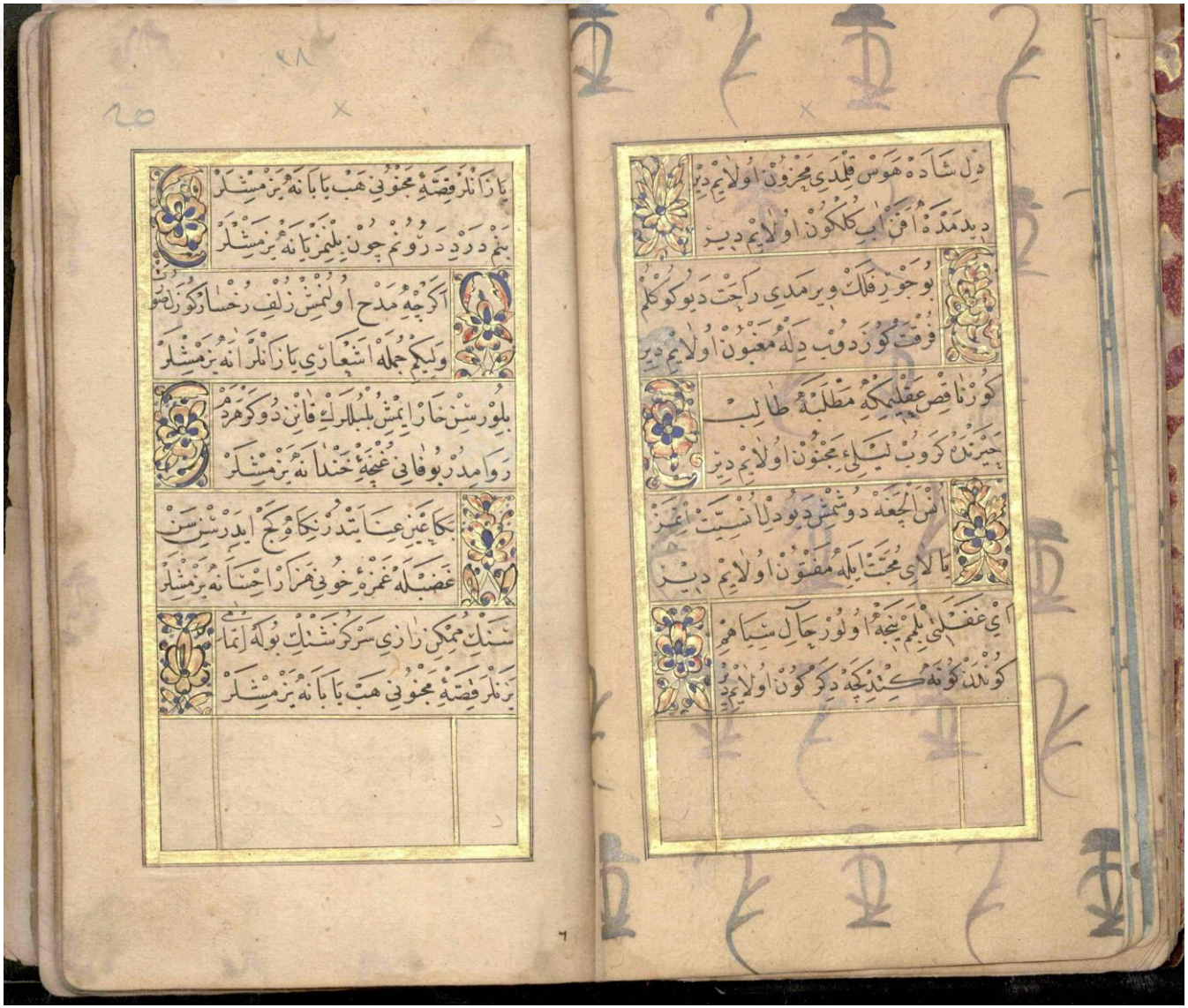

دل شاده هوس قلمدی مجنون اولایم دیر
دیدمده افغان کلکون اولایم دیر

بو جوز فلک ویرمدی راحت دیو کولکم
فرقت کوزدوب دله معجون اولایم دیر

کوزنا قص عقلیمکه مطلبه طالب
حیرتدن کروب لیلی مجنون اولایم دیر

نس الجعده دوشمش دیودلا نسیت اعمز
یا لای محبت ایله مفتون اولایم دیر

ای عقلی بلمم نجه اولوز حال سیاهم
کولدکوته کندیکه دکرکون اولایم دیر

یارنلر فصته مجنونی هب یا بانه یرمشلر
بنم دردمدرونم چون بلمز یا نه یرمشلر

اکرچه مدح اولنمش زلف رخسارکوزلرک
ولیکم جمله اشعاری یارنلرانه یرمشلر

بلورسن خارایمش بلبلرک فانی دوکردم
روامدربوفانی غنچه خندانه یرمشلر

بکا غیر عنایتدر نکاه کج ایدرسن سن
غضبله غمزه خونی هرزاحسانه یرمشلر

سنک ممکن زاری سرکشلک بوله ایما
یارنلر فصته مجنونی هب یا بانه یرمشلر

می خوش طور سه بولا بسزی نا توانلرز
برغ اسیر باده و رندجها نلرز

بزطولی جام ملک جمشیده و برمزز
بزم صفاده بکلک ایدرکامزانلرز

کیفیت جهانی کوزل بلمش اکلمش
غنچه دهنلر ایله ایچرنکته دانلرز

دنیا غمن چکنلر ایله صحبت ایمزز
غم بلمز زمانه ده بن شاد مانلرز

کیملر سکر دیو صوزر یسک عبید یا
کوسه بکوشه عالم ایدرلامکانلرز

لبلرك امشم دیدم مرد لبره آما دیدی
کیمسنه بوسر افشا ایلمه آما دیدی

یاکلوب یوزینه قوشور خلرینه کل دیدم
خشم ایلدوب بن قولنه اول غنچه مهر لادیدی

نسنه جانه لبلرندن بر ایچم صوایسدم
لبلرین اغزمه صوبوب لطفله ما ما دیدی

غیر بلر شیرین لبك شفتالوسن انجاك
خسته کوکلم درد له آه ایلیوب یوآ دیدی

ای منافق کوزیجك اولشه بوشیرین سوزلرك
اوینارسکا ای طوطی شکرها دیدی

مرحبا ای بوی زلف دلربا
فیض یلدر اسدی کلدک بو یکا

برکچه کلدوشن یله بزمیمز
شوقك اولورسه اکرای مهلقا

بولدرا وکمده سلامرا ولسون سکا
مرحبا سزلرده عشقی اولسون سکا

عاشقه دشنام ایدرکن ناکهان
یازه سیلرسن دیدم دیدیی دعا

اوکونلدن خاکپای دلبزه
چقدیی ذاتی کوزکرمدن دونیا

جانانه جفا فلسه نولهجانه صفادر
اغیارلمن چکدیکمز یانه بلادر

هرناج اولیمز فقر وفنا ناجینه سرناج
ترك اهلینك ایخواجه برزباشی فسادر

ایرلرله توزینه سوروب یوزین اینه وشردن
مقصود بنم یادشاهرم کسب صفادر

عشق اهلنه شول جامی صونرساقی ویرسون
کم عقله جلا قلبه صفا روحه غذادر

ساقی بی باقی کتوروب بزمه ضیاویر
چون کار جهان عاقبت الامر فنادر

والله عزل سویلمدن چوقدن اوصاندم
مقصود همان جاسده بر پاره کزادر

منصل صنمه بزی جور جفانك قولیوز
دوسترم کاهی جفا کاهی وفانك قولیوز

شاه محسن اولدکسه مسرور اولمه دولته
هیچ کیم یزدنجی سزی یرا دانك قولیوز

بر بت چینه کوکل ویرمه کسه ای زاهد اکر
بزه کافر دیمه یزدنجی خدانك قولیوز

چون بقاسی یوغمش ناج وقبایی بنده لر
بو فا دنیانك برهنه عیبانك قولیوز

کیمی شاه کیمسی پاسبانچی وزکیمی بك
ای اصولی یزدنجی ابن فلانك قولیوز

هر یقن اتش غم سینه سوزانه کلور
یر اغزدن طوتوشوب خانه دلیانه کلور

بن بجه یانمه یه بن کمسنك ای شمع منیر
همتك چشمه عنقا دنجی یرواته کلور

اشکلك طاقه اغیار نیه سجن ایدر
حرم مسجده منع ایلیه نرسانه کلور

نه پری نسلی سن ای پیکر روحانی کم
هر نه عاقل که واره کویکه دیوانه کلور

مطربا اوقی سروکدن بهشتی غزلن
کمنه درسه دیسون اول بکا غریبانه کلور

ساقیا چون نکه دکل کیمسنیه فرصت باقی
کل صبوحی بده لم واراوله البت باقی

فرصت الدن بزمیش ایکن بزم حیاتی خوش کچر
دیمه دین جان عزیزک سکا صحت باقی

کر وفا ایتمز سنک عهدک جفا کارا وله سن
کرد وا ایتمز سنک دردمه علت باقی

باکه یازق دیسه کیم سکا نه وار ای صوفی
کوی یار اولمزایسه کوشه جنت باقی

سلطانت ویردی یکانه همایون لطفک
یارب الله بکم سایه دولت باقی

یکا رمدن ایدرمداد و فریاد
کم ایتمز بودل غمکینی شاد

وفا علمنی کرمندی قلدی
ولی اولدی جفا فائده اوسناد

کوکل زلفنه دولاشدی فغانا
کم مرغ ایلر دوزاغه دوشسه فریاد

قوجولور یاد اولانه اول کل اندام
دریغا اشناسن ایلمز یاد

دخی برسر وقت بنده اولمز
اکر عمری اولورسه بوندن زاید

بر یری بر بوسیله ایتمدك یاد
سنك شیرین لبكدن داد و فریاد

ایدن داد ملوك عقلمی یغما
كوزلك مژده ملریدن ای پری زاد

عزازیل و الف و لعلك كوزلی اولور
مثال و اماق و مجنون و فرهاد

اسیر كه هی كوزللر شاهی لطفك
بنه بر عاشقه بو ظلم و بنی داد

دل اغلكسه رحم ایله ای دوست
كرم قیل ایلكده و شنلر مرشاد

بلا بر مژده بلمز بندكی آه
ایدن داد اولنكارك داد و فریاد

آیا مهپاره اولدی صفا كونلری كلدی
یار ایلدوكی عهده وفا كونلری كلدی

جنانه صفا دركه بنه كعبه كویك
عشقه حجاز اولدی نوا كونلری كلدی

خوف ایله عدد دن یوری وار یاریكه یلوار
بوسیله كار استه رجا كونلری كلدی

لطف ایله ایسته اول شه اقلیم ملاحت
عاشقلریه عفو و عطا كونلری كلدی

هر كوشه ده بر كونه نقوشی و نگارم
دكلدر صبا انی جوا كونلری كلدی

طاغلر چون نالهٔ کوشاندی فریاد ایلدی
دیدیلر کیم دهر برفرهاد بنیاد ایلدی

بر پری تصویر دردیوانه نقش ایدن بنی
بکا نقش اول ملک یوزلو پری زاد ایلدی

چاه غم محبوسیم اول شه خلاص ایدن بنی
بر لوندی سن بوکون زندان ازاد ایلدی

کوکلی یقدك بوکون یاشك نوله کم بر زمان
یقدی بر شه یکهٔ تکرار بنیاد ایلدی

ادنه دشمندی کرچه قدمزدال ایلدی
اول الف قامت بوکون آهی عجب داد ایلدی

فرد
باغ قدرك اولهٔ مانند جهان جاویدا
عمرکی دولتکی ایلیه الله مزید

دولندی مراد اوزره فلك دوران بزمدر بوکیجه
سافی طولا ندیسا غری دوران بزمدر بوکیجه

بزم شراب ایتمك کرك رفع حجاب ایتمك کرك
جانی کاب ایتمك کرك مهمان بزمدر بوکیجه

کلدك دل محزونله چشم پر ایندك خونله
جام می کلکونله میدان بزمدر بوکیجه

بی پشاهوی هابی قوی مدعی غوغابی قوی
زاهد بوری دعوابی قوی برهان بزمدر بوکیجه

بحیانه خوشدر بزمزکلزاره کلدك صانکه
بلبللری سوسلیمزنافغان بزمدر بوکیجه

شمع بزم ایلیوب اول ماه لقایی بوکیجه
شوقله نوش این لم جام صفایی بوکیجه

ناب می اینه ساغره پرتو صالسون
چرخ فوق ایلمسون ماه وسهایی بوکیجه

جمع ایدوب بیره خوبانی سرباکبی هپ
کوکبه باصدره لم چرخ دوتایی بوکیجه

شعله جام صفا بزمی رونشن ایدر
ماهدن استمز نور ضیایی بوکیجه

بترایدی غم هجرانله روزین شب تار
جوری یه ایتمسون اول ماه جفایی بوکیجه

سنی حسنکده اکاه ایتدی هم
بخاودلاره یقدی آه شاهم

کناه ایتدم یانکده بوسه اکدم
کرملر ایله باغشله کناهم

آیامه اولدی ساقی عرش خلخال
قوکده حلقه دودسیاهم

یورکی قوپین اغزینه کلدی
ایشتدی صبح آه صبحکاهم

سنلن بندك چکرقا پوکده ذاتی
عجب سلطان ایشیدر پادشاهم

روشن اولہ تا اشکمہ وارمغہ راہم
یل مولہ ین یقدی کیجہ شعلۂ اہم

ہمرنک بلنک ایتدی بنی کوہ نالہ دہ
جیمہ سراپا کورینن داغ سیاہم

لطف ایلہ اکن قولتریکہ جوری جوانہ
آہ ایلمسون کمسہ ظلم ایلہ شاہم

دلدر سکا عرض ایتمکہ احوالمی کویا
قبرمدہ خاک اوزرہ بتن تازہ کیاہم

باقی دلمزدنی سلطنتین بولدل محزون
بار ایشکینک خدمتیدر دولتخواہم

وصالک شربتی محض شفادر
بیکدن بوسہ بودردہ دوادرم

زلفی کبی یاغن قوزمزا دیو نکارم
یوقدر انک یانندہ برقلجہ اعتبارم

انصاف خوشدنای عشق انجی بنی زبون ایت
ہا بویلہ محنتیلہ کچسونمی روزکارم

بلدی تمام عالم کیم مست دردعشقم
یارب ہنوز حالمی بلمزمی اولنکارم

وصلکدن ایرو نولہ قایم دوکلسہ کل کلہ
بن کلمنی بولایم بو فصلدہ بسہارم

تصویر ایدہ وجودم یازمش الدہ صاغر
دفع اولمغہ بو صورت یوقدر اختیارم

رسوا لرندن اولمہ صاغمزمنی فضولے
دیوانہ اولمہ یم می عالمدہ یوقمی عارم

صفا کلزار ید سینه کل یخار درد داغم
محبت کلشنده اچلن کلنار درد داغم

درامیدی قلدم بسته خوبانک وفاسنده
کورینور سینه ده پر پر سرمسمار درد داغم

بنی مفلس صنور کرچه کور نلر روی زردمدن
ولی اغلمه در آشکم قزل دینار درد داغم

شراب ناردخر مسنور غمدن سینه یانمشدر
نشان اتش اندوه عشق یار درد داغم

قزردی کون یکی یار غم فرقت ای بانی
درون حالن اغلردین خونبار درد داغم

فرد
تا صبا زمینجه سینه مجروحمه سینی
شامی خسته خاطره کلمز شفای صبح

فرد
حوی طبع قبل ترا زوخامه کبی ای نادیی
غرقه نظمه دلال چشمه حیوان چقار

تا هل قصیدن یتدم دریغا تلخ کام اولدم
طقلدی بیغمطوز طوزدن سی رسوای عام اولدم

تا هل بصف دین اولدوغنه قلدم هوس اما
زبون اولدم زن دهر دخی شیدی نمام اولدم

تجرد عالمنده باشمه اذاده ایکن شیدی
هوای کیرمه اویدم اسیر بند و باغ اولدم

فنی اول ذوق وشوق صحبت یاری ترک ایتده
دریغا بر ملوث ام بچی مهمل جدام اولدم

جنابندن محبوب غفلر چکردم احتلام اولسم
جنبلر زمره سنده عونیا شیدی یمام اولدم

زور قصبا پی سا فی صوندی چون نوش ایلدم
ایردی برحالت که دریا لرکبی جوش ایلدم

عشرت بزم وصال یار کلدی یاد مه
غصه دهری غم دوری فراموش ایلدم

ترک ایدوب تاج قبا پی شوق شمع حسنکه
کنده می پروانه اسا برنمد پوش ایلدم

فرقکده باغه واردم حسرت بالاکله
قالمدی صبرم کوروب سروی دراغوش ایلدم

ناله لر قلدم سرکوبنده یارك بافیا
بلبلان کلستان دهر خاموش ایلدم

فرد
لعلکی خضر قوقوب آب حیات ایچدیکون
اوتانور خلقه کورنمز اوحجاب اللهدر

٧٨

کون کبی مهر و محبت عالمه یا یلمسه
سود کبی سود و کمدن غیری کمسه بلمسه

بن کدادن عار ایدر چون اول شه عالیجناب
صحبتنده کاشکی دم دخی کلمسه

چون قدن اول شاه جهانه عرض ایدردم حالمی
یا قیحق صبرم کبی عقلم اکردا غلمسه

برکجه تبدیل صورت ایلیوب ویردم سلام
هرکز المزدی سلامی کریا کلمسه

عشقم ای یحیا بنم اولمزدی خلقه داستان
اول صحیح لیلی نی مجنون و شیدا قلمسه

فرد
لب شیرینلرك عشقله فرهادی کبی غصه
یا نمه جمع اولان سنك ملامت بیستونمز

اجلسه غنچه مانند ی لب لعل نگارا ولسه
صحلسه خرده پیروزه صحرا سبزه زارا ولسه
کتورسم پند نی پیر پرینه واعظ شهرک
بهارا ولسه نگارا ولسه شراب خشکوارا ولسه
الندن ساقی دهرک نه قانلر یوتدوغم کورسک
اجلسه غنچه وش داغ نهانم اشکارا ولسه
نولور بی رحم وستمکین دل جفاخو نیز رشکن
کوکللر السه شوخ اولسه دلبر شیوه کارا ولسه
پیاله دونسه ای باقی نه کل دور نی کورسک
کنار جوده عیش ایتدکجه دلبر در کنارا ولسه
فرد
اکوب تنها لغی خالک اچره نفرت قلمه ولکن
صریق انس طوتکم هر اوج طیر ق بر آرامز
تمام

اه کیم بر دلبر زیبا یه دوشدی کوکلمز
ینه بر شوخ جهان ارا یه دوشدی کوکلمز
بولدرنم سایه وش پای مالا ولورسم عمر دکل
بر قیامت قامتی بالا یه دوشدی کوکلمز
کاه سرکردان وکه حیران اولوب مجنون کبی
برکوزی هوا یچون صحرا یه دوشدی کوکلمز
حبابیدر فلک دریای اعظم قطره سی
عشق دلبر عجب دریا یه دوشدی کوکلمز
صبح اولنجه زاله وش هر کیجه اغلرسم نوله
عارفی بر غنچه رعنا یه دوشدی کوکلمز
فرد
عشقله جام چشمم اولسا شمس ولت شون
برصنعتا لمیس که هوادن پرابا ولور
تمام

صنمه اقلیم تنه حاکم اولان جانمدر
سینه ده بیر غم غمزهٔ جانانه نمدر

خواب غفلتده یاتور بخت سیاهم آمّا
کیمه لر عالمی بیدار ایدن افغانمدر

کوردیم نجم افلاکده کلمدر ای مه
دود آه شرر الوده دل ویرانمدر

بینشکر وصف لبک یازدوغم اشدکجه مکر
که کمر بسته کل شکر افشانمدر

ظاهر اگرچه کداصورتم آمّا باطنده
مخزن گنج معانی دل ویرانمدر

فرد
چونکه دور اولدی جمالیله کمالکدن سنی
قالمیوز مکتوب مرغوبیت اولمه اکلنجه مز

لطیف

غبار الوده رسول بخشیار زیبز
غلام الوصحاب کزین اصفیا یزیبز

بجرد عالمنده قید عالمدن مبرا کز
وجودی فنا یا لن یکون باشی فنا یزیبز

انکیون قلمشوز دنیاده بزدنیایه اشنعا
قناعت کنجی بولدق بوکون اهل غنا یزیبز

بخف سلطانینه جان ودل ایله اولمشوریند
صفای خاطر ایله عبد وشاه یلا یزیبز

طلب ایلر شهادت عارفی سزدن بوفواده
شهید کربلانک اسنانیده کلا یزیبز

فرد
دوکمه قانن اهل عشقک قطله ناحق یره
چون بلورسین پادشاهمز برده قالمز قاعزه

فضلی

بو کون مهر محبتله اوشاقه آشنا یزسن
اگرچه صیفه بقسک شاه وگدا یزسن

اولوبدر سینه‌سی حال غبارم ماسوادن پاک
که معنی نجفنه دالمش معما دلکشا یزسن

آزلدی عبد یزدان عبانک همدینه کیم
حسینک عشقینه دوشمش شهید کربلا یزسن

سوزا کلمز اهل معنیدن دکل اشعار مزکری
فراغت کهفنی مسکن نوبوب صاحب صفا یزسن

حمیدی حمد ایدر یا الله دلی سرچه سرکرده
چرندی باغ گلشنده مسحر بلبل گشا یزسن

فرد
صورت دیواره آیدر یرمحبت عشقدن بنی
غیری سنه ایدر یرنجح محبت بگلرن

پاک

آه کیم کوکلم دلرسیر ایده جانان ایلدرین
لعل نابی شوقینه کورسم بدخشان ایلدرین

دونه دونه هودیو کیرسم سماعه شوقله
قصد مولانا قلوب کورسم قرمان ایلدرین

سرخ سرلر باشنی خاکه براکرایلیوب
سورمه دیو کزدی روب کورسم صفاهان ایلدرین

فیضه تسخیر چکسه لطف ایدوب منلانری
سیر ایدوب باغ عجمی کورسم اولخراسان ایلدرین

ای مرادی معجزاتی احمد اولله رهنمون
چاریاری عشقینه السق جمله ایرکان ایلدرین

چند وینی سزاولمه یردم ای سیر دردو غم
سازدی دهر چاره سز مسکین بودره چاره یاتا

لابن اود زکه دلربا یار اوله مهربان اوله
عاشق اود زکه دایما زار اوله نه تو ان اوله
جانمی ایلدم فدا بلدی قدر یمی دلا
بن قولکی او بیوفا بولمیه برزمان اوله
اول مه نابکار مزقلسه زیاده زار مزی
جرحه جقوب شرار مز بلکه بیخه قوان اوله
عاشق اود زجون اولوب درد دلی فزون اوله
هجر یله یغری خون اولوب کوزلری خونفشان اوله
چونکه بو برم بیوفا عافیی بولوز فنا
اول می کوزکه آمریا تشنه سی جاودان اوله

فامتی موزون نهالله مانیلز
طغروسی حسن جمالله مانیلز
که میانن که لبن وصفا یلرز
اینجه و نازلی خیالله مانیلز
آل مثله یاری سحر ایلرز
بزاز لدن بویله اله مانیلز
بزمده اب حیامه تشنه یوز
نظمن سحر حلالله مانیلز
ماضی و مستقبل ترک ایلمش
ای عطوفی اهل حالله مانیلز

اگر عون خدا یاری قلوب و یرسه اولیاری
بکا بو انتظارك دردینی چکدرمسون باری

اولدن کاکل زیبایه همسر باشدن اشمشدر
صهریلوب بی تکلف هر زمان قوشومده دستاری

صفینور بدنکهدن طوزمه درو ردن واسنه
اوشاهك پنجه مشکینی اولمشدر رفقاداری

ندن کون یکیی هرجا بیلکدن بوشکاتلر
دلاکر دیوردی شو اول ماه کیی جفاکاری

بولوشدور مزینی کوینه وارسه ای شریفا
بولور بولمشدر رهرقنده ایسه یار اغیاری

طاق دیکلدر اولسه مجلسده جانان هرکیمه
ای کوکل اخشملمز چون ماه تابان هرکیمه

بنجه کون طوغمایه چرخك باشینه هرصبح و شام
مه کبی دلبر توقوینلده چراغان هرکیمه

خسرت وزلف زنخدانکله ای یوسف جمال
چغر شوب فریاد ایدر اهل زندان هرکیمه

صبح اولنجه مجلسده یانوبن پاقلمغه
موم داری ماه رو شمع شبستان هرکیمه

هجرله اولمشدر روانی دلربالر مسکنی
اکسنك ایتمز تکیه دردا بلنده مهمان هرکیمه

شوئله اولمش عشق یاردن ست مدهوش خراب
کندوسن دیواردن دیواره اورمش افتاب

طوقیدا اول بادهٔ کلکونه چشم دورکار
صالخرا وزره صمکوزیندا اولور زیر عتاب

شحنهٔ دوران نوله چکسه چورسه دیمه
ایکی قلوردا کلمش بادهٔ ناب وکباب

دردعشقک عاشق مسکین اخر اولدردی
مستلکی یامانه ایرسه ایرلیشور البته خراب

باقیه سندن فراغت ویردی ای کردون دون
سنده دولت مانب وپادشاه کامیاب

فرده
وردیرنگه خط سیه قومه کیم شها
لایق دکل که روحی بصبه بزالای عیش

یادکار

ناصح سوزی جیم طسز روایت انجق
سکر لبک حدیثی شیرین حکایت انجق

مسجده کرمش اینک قوکده جرمی یوق
فهم ایمک رقیبک فی سفاجت انجق

معجز دیه بن جانمی یقدی عشقک
قدوخک قیامت چشمک خوداف انجق

عین عینک جانی بیمار ایدر دیدلر
عین عینک جانه عین عنایت انجق

شعر کی اهل معنی کوش ایلیوب حدیدی
بی اختیار ایدر شعرک نهایت انجق

اول مهر ماه رویم برسروقامت انجق
یوق یوقنه قامتا ولسون اول سروه مثلی

غمزه مکله کوزلریکه هرکیم نظر قیلسه دیر
اول فتنه زمانه بوجانه افت انجق

جانا اولدی خط لعلنک تفسیری ایچره عیان
سرنهان وارد زبر مشکل ایت انجق

اب عذارنک اوزره باده صلدی زلفنک
اوصلمدی یاغی خیل کرامت انجق

سینمه غمزنک اوفی شهری سعادتا ولسه
جانه خشم چشمنک عین عنایت انجق

دونیم جانه جورینه اولینم جانانه نک
اشنا بیسن حبیبه کوردکنک بیکانه نک

عیش نوش ایلکله وارد ی یار بیرام ایرته سی
اچلوب شاد اولدی طوغدی چون کونی نیخانه نک

دون کیجه می مجلسنده اوپدوکیچون اعلیکه
قانی ایچسم کرکدر بن بوکون پیمانه نک

ال کیون ال ایدرسنک دوستم عاشقلره
بویله می اولور شیوه سی هر شاهد کاشانه نک

رحم ایدوب یاب وجهی نک کوکلی اوین دیدی
کسه معمور اولدوغی ملمزاول ویرانه نک

آیینه‌ٔ علمده کوکل روی صفا یوق
مهرینه کرم یوزلری ماهینه وفا یوق

یا آیینه در سنك حوادثله شکسته
بقدنجه انك رخنه سی چوق شکل بقا یوق

ای شاه کرم سویلیه لایقمدر اندن
دوزکه سنك چکدوکم جور وجفا یوق

وار یوق یره چکنته بزی حیل بلادیه
ای شوخ جفا پیشه بوا وضاعه رضا یوق

عالی بوزمینه دخی دیمز سه غزلکز
بلدمکه بویرده شعرا یوق فصحا یوق

اول شوخ جفا پیشه ده ایین وفا یوق
مرآت در ونمده دیسم نوله صفا یوق

قدم بوکلوب درد له یای اولسه عجبمی
یولکده سنك چکمدوکم درد و بلا یوق

اهوی ختن دیدم ایسه چشمکه ای یار
چین زلفه قاشك باکه نه وار بونده خطا یوق

وزنایتدی ترا زوی خیالمده بنی دل
بلدم سکا ای یوسف کل چهره بها یوق

برتازه غزل سویله سهیلی بوزمینده
عالی دیمه تا بوزماندی شعرا یوق

قوتہ الدن قدحی یار وفادار اولیجق
کیشیہ خوش دم ایمش همدمی دیدار اولیجق

حبس ایدر دیش زنخک زلفکہ بردار اولنی
نہ قلیسر عجبا بن دخی بردار اولیجق

هر نہ جورك وار ایسہ باکہ دیغ ایلدك
دوستم سنجلین اولسہ بکا یار اولیجق

دیر ایمش سنکہ فغانی بوکون اولدرہ یم
نہ تکلف صمما خدمتی یار اولیجق

قدمك خاکینہ یوز سورمدوکجہ دیدی کورنت
دیدہ یونجلین اولسہ هوادار اولیجق

سیر کلشندن نہ حاصل بلہ یار اولمایجق
شاخ کلدن نہ بیر تازہ بهار اولمایجق

صورة سبز چمن عالمی طوتدی کرچہ
مطربا نیلیہ لوم نقش نگار اولمایجق

منزل باغ بهشت ایلسلر اما ایتمز
جاندہ صبر و دل شیدادہ قرار اولمایجق

هر غزالك تك پوانیدہ اردنجہ کورکل
شاهلر اکلمز صید و شکار اولمایجق

بافیا شاهد مقصودہ اولور چهره نما
صاف و پاك اینہ دلدہ غبار اولمایجق

بلمزم نولدی صوچم اول یارجانم سویلمز
دنیه ی بشدن بشه دوتدی فغانم سویلمز

لطف ایدوب دلداره سویلك نه کناه ایدم کا
کیم لبی کوثر لبی شیرین زبانم سویلمز

دائما اغیار ایله همدم اولوب کفتار ایدر
بلبل شیدا سیم غنچه دهانم سویلمز

آل یزایدوب جمله عالم سویدکی سویلیش دیو
یك جواب ایتمز بکا شاه جهانم سویلمز

اولمز ایسم بوجهاندن سویلشم اول یاره کا
صادقی دلخسته یم روح روانم سویلمز

آه کیم بن بنده یه شاه جهانم سویلمز
دوتدی دیلکی عالمی آه فغانم سویلمز

اجی اجی دل ویرر شاید کافم وار اولسه
طتلو طتلو طوطی سکر زبانم سویلمز

سویلشور دائم رقیبی زاغله اما بکا
بلبل کویا کبی غنچه دهانم سویلمز

سویلدی کله بتون عالم یزق سویلیش دیو
یارم اغزنه کیم اول یارجانم سویلمز

بوجهاندن صاغ اولورسم سویلیشه کلمز بن
ذاتیا بن بنده یه روح روانم سویلمز

گلرکبی اولتی دلرسك شاد خرم ای کوکل
لاله وش الدن دوشرمه جامی یرده ای کوکل

دور الیدن کاسه کاسه یوتدوغم قانلردن اول
قطره قطره طملایین کوزدن دمادم ای کوکل

دولت دنیا ایچون هرگز نه غمکین اول نه شاد
برقرار اولز بلورسین حال عالم ای کوکل

کلشن کونیده ماوی بولسه برحوری وشك
اختیار ایلرمی باغ خلدی ادم ای کوکل

دور ایدر باقی صفت کردونا ومه هیچ زن
عشق سر کردان ایدر الله اعلم ای کوکل

الدنوب هر دلبره دولشمه زنهار ای کوکل
کیم بولنز استسك دنیاده بر یار ای کوکل

خلعت حسنین کوروب الدنه هر مه پاره یه
جیله لنمشدر صفین اولمه خریدار ای کوکل

نقد جان خرج ایلسك بر پوله المز خوبلر
ایلرز بونلر ایکن بر میله بیر میله بازار ای کوکل

کورمدم بر پاك دامن سرو سرکش دیده
بولمدم بیلمدی بر ورد بی خار ای کوکل

شمدیکه دلبرلره عرض صداقه ایلسك
خیرتی وش سنده اولورسك کمکار ای کوکل

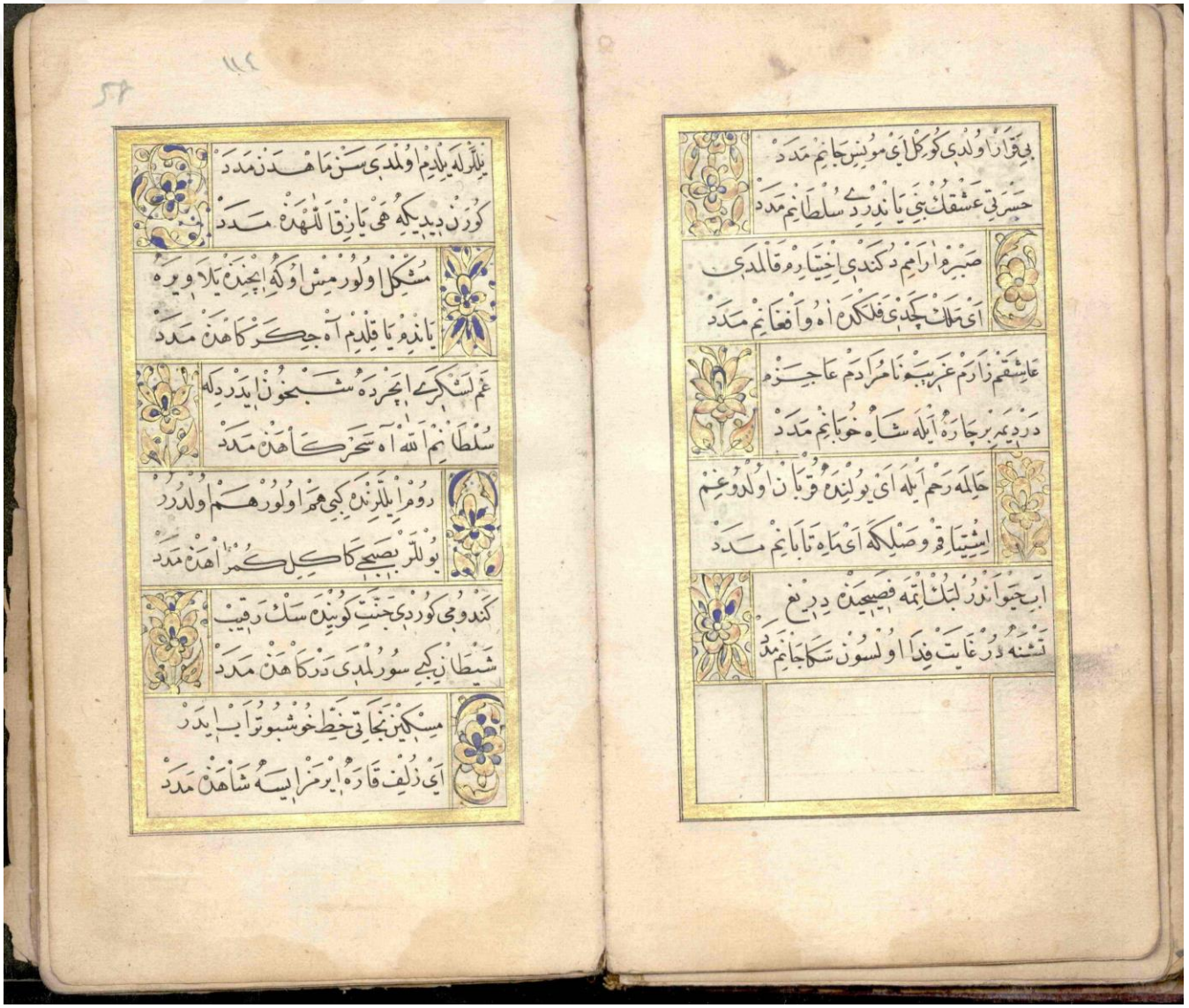

بی‌قرار اولدی کورکلی ای مونس جانم مدد
حسرتی عشقک بنی یاندردی سلطانم مدد

صبرم ارامم دکندی اختیارم قالمدی
ای ملک چکدی فلکدن اه و افغانم مدد

عاشقم زارم غریبم نامرادم عاجزم
دردیمه برچاره ایله شاه خوبانم مدد

حالمه رحم ایله ای یولنده قربان اولدوغم
اشتیاقم وصلکه ای ماه تابانم مدد

ابحیوان در لبلبانمه فیضیدن دریغ
تشنه در غایت فدا اولسون سکا جانم مدد

یللره یلدم اولدی سن ماهدن مدد
کوزن دیدیکه هی یارقالمدن مدد

مشکل اولور مش اوکه ایچدن یلا ویره
یاندم یا قلدم آه جکر کاهدن مدد

غم لشکری ایچرده شبخون ایدردیکه
سلطانم الله اه تحرکاهدن مدد

روم ایللرندن کیمسه اولورسم اولدردر
یولدر بصبحی کاکل کمر اهدن مدد

کندو می کوردی جنت کوینده سلک رقیب
شیطان یکی سور لدی درکاهدن مدد

مسکین نجاتی خط خوشبوترا یدر
ای زلف قاره ایرمزایسه شاهدن مدد

اول دلبر بر قیامت دلبر انجق
یوزی جنت طوطاغی کوثر انجق

اولور جان بخش هر سوزده دمادم
اویرد لبر عیسی بقشلو دلبر انجق

مه بدر آلنی وقاشی مه نو
رخی بر انتاب انوار انجق

کوزللکده نظیر اولمزاکه هیچ
کوزللکده اول سرور انجق

نثار ایت اکه جان تقدیمی نظمه
که اول بیک جان ذکر بر جوهر انجق

فکر
غرض دیکل بخیال اولور سه صفحه حسنیکده خط
وسمه دعارفیله نامه یزر لربی نقطه

نازلك

واردیسه اول کوزلك همدمی اغیار انجق
رحمی یوق عاشقنه خیلی ستمکار انجق

طولشور مهر و فلك کورمکه ایمه یوزی
اودخی بخللین عاشق دیدار انجق

یکلوب شعر صفن قومه مدد اغیاری
صنعمز اول بیت دله یدی انك دار انجق

آسب نازینه قیمز بنه کورنلر دیه لر
خوبلر خیلنه سرد فیر سردار انجق

قیوسنده قولی یم کندوسی استغنا ده
شمسیا اول دیدکك واردیسه حنکار انجق

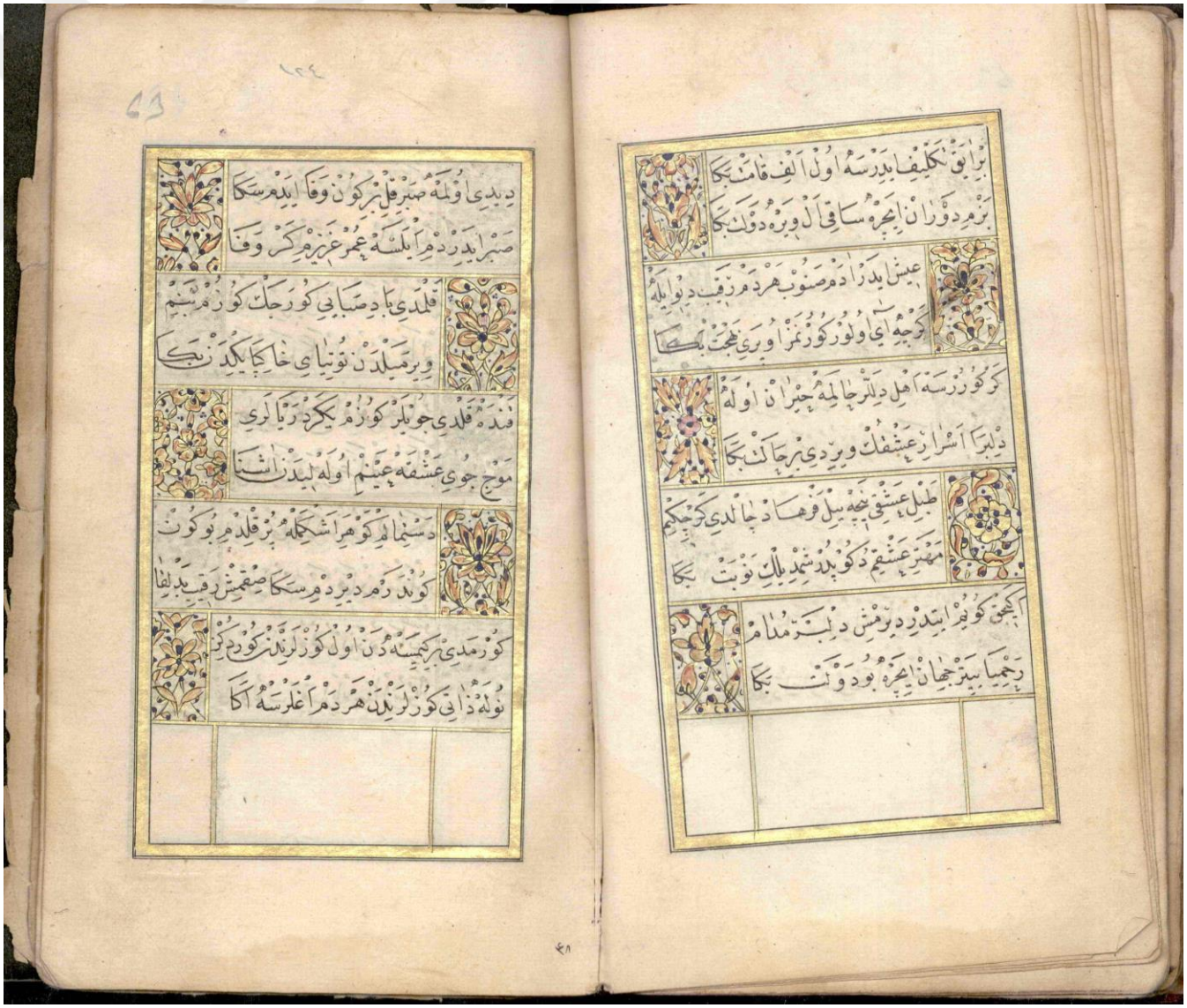

سینه یه حکمه بر سر و دلارام اولسه
مرکش اولسه ایکن عاشقنه رام اولسه

بر دخی قابلز انصافه دلا بوسه کنار
مرکون اولمز ایسه واری هر اختام اولسه

موسم گلدی نه اولور مدرسه و مسجد ده
لب جوی و لب جانان و لب جام اولسه

کنج میخانه ایله گلشن مجلس بزدر
ساقی لاله عذار و می گلفام اولسه

ترک ایدردی می و محبوب هوسن یا رایق
جاندن صبر و دل اوزره ده رام اولسه

کشتنک بر وفا اهلی ملایم دلبری اولسه
بلا ودر حسرتده بو غمکین دلبری اولسه

سحر و فتنه رندانه و فاجامنه دوشسک
همان نهناجه حلوتده بن اولسم دلبری اولسه

مناع وصل دلداره حریدار اولمغه نیدی
کشتنک می بکی آلده مقوم جوهری اولسه

هوایه دوشدی دل طفلی کیلز زلف دلبردن
انی نقد ایلمک یکدر همان بر مشتری اولسه

کبکدن بوسه آلدیقجه قوشوکسون عرکه سحر
کی سنبوسه لدیزا اولور بغایت سکری اولسه

اولوب دلبر نکارك مبتلاسی
بولندی اولدی درد و بلاسی

عجب در ملك استغناسی عشقك
باش اکمز دکمه سلطانه کداسی

شوکم جان نقد ایله وصف یارك
غریبلر اولمیه برپول بهاسی

کوکل شول بیوفایه وشوهردم
ایکن آه انده کتور من هواسی

نزاکتله سنی تنها ده اسحاق
نه وارمش اوبمه هی قوجولاسی

خوش کلدی بکا میکده نك بابه هواسی
والله کوزلیر ده یا بلش بقلاسی

منع ایلمه ایمش مسئله عشقی مدرس
ای خوجه انك واریسه یقلشدی قضاسی

کنمز اومهك راکبی خنجر کمرندن
افناده لرین اولدر راه آشته بورکاسی

دلقلر ایله سیر ایده یارك سرا پا
کورمز می ایدك بزده اکر اولسه وفاسی

دنیا دکر اول ماه لقا شوخ دلارا
یوسفده دخی وقدر انك حسن وبهاسی

مفتاح اولی چشم غزالانکه باقی
اوکرندی غزل طرز فی رومك شعراسی

دلبرا فانی بمثله عهد و پیمانك سنك
آه اگر پیمانیه بگرد سه پیمانك سنك

قامتك کیی صنوبر دم عهدکی طغری ولی
اکری ایمش قشلرك مانندی پیمانك سنك

اینانوردم ایشدوب پیمانکی پیمانه نك
طاغه طاشه دوشمنه اوغراسون پیمانك

حق سنی بردلبر هر جانیه اتسون اسیر
نابله سن نه چکر عشاق سوزانك سنك

چرخ حسنك مهرینه صبا بیدن صقین
نا هلاك اولمیه ماه بدر تابانك سنك

کنج حسرت اولمسون یارب دورا غی کیمسنك
شعله آه اولمسون هرکز چراغی کیمسنك

وای اکر بویله بقرسه نارد وزخ عاصیء
نار فرقت یمسون بغرنده داغی کیمسنك

بن کورمله کورد کمن ناله دن اشتد وکم
کورمدی اشمدی کوزی قولاغی کیمسنك

یا کلوب اوپسم دیدی ساقی شاشردی نیمی
شاشمسون بوده وزده هرکز اياغی کیمسنك

عشقدن حق کوکلمز برلحظه خالی ایمسون
ذاتیا آتش سزا اولمسون اوجاغی کیمسنك

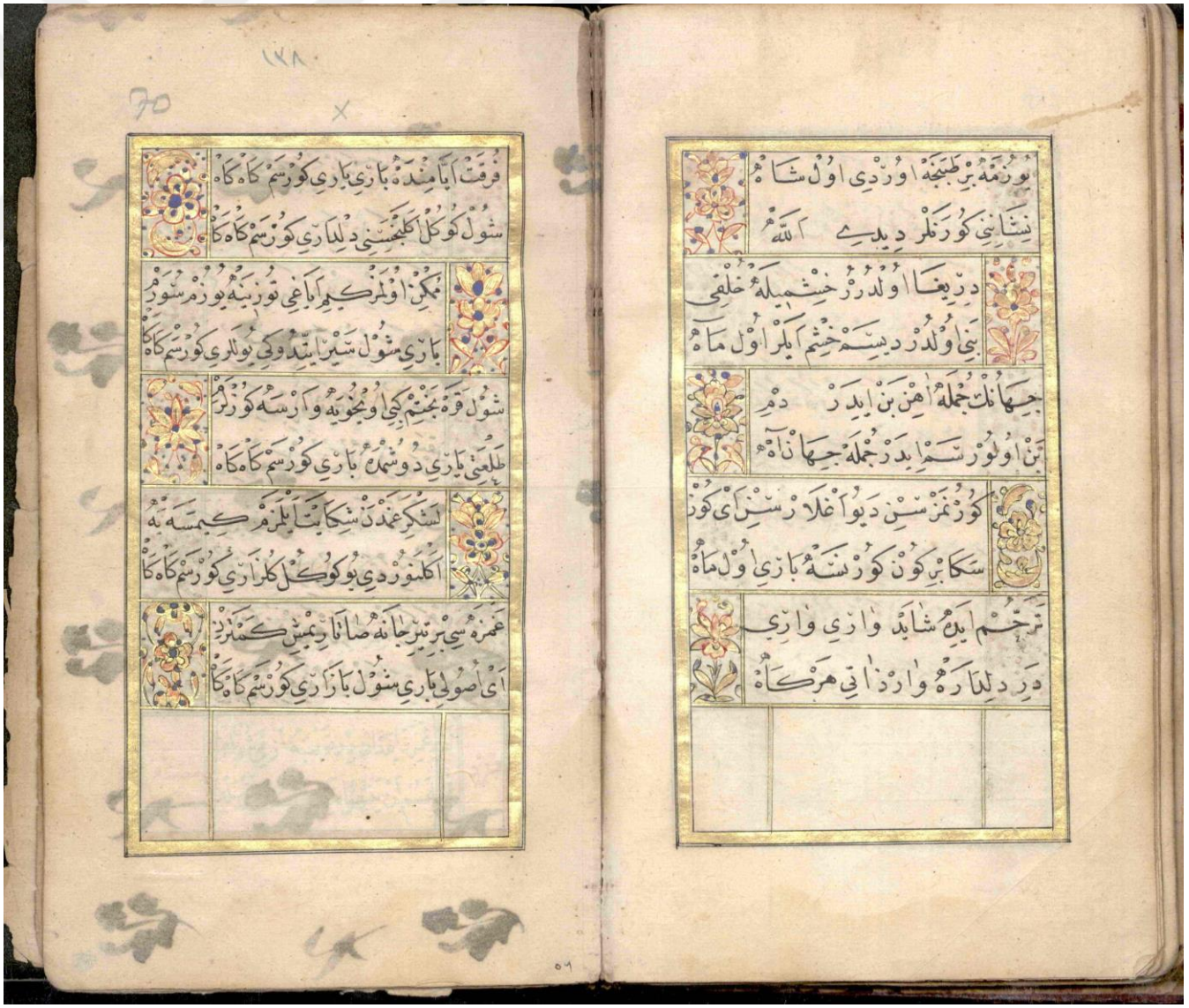

یورمه بن طمغاج اوردی اول شاه
یشانی کورکلو دیدی الله
دریغا اولدرخ خشیله خلقی
بنی اولدردیسم خشم ایلر اول ماه
جیهانک جمله اهن بن ایدر دمر
بن اولورسم ایدر جمله جیهان آه
کورنمز سن دیو اغلار سن ای کور
سکا بر کون کورنسه بارای اول ماه
ترحم ایدمشاید وارای وارای
درد دلداره وارد اتی هرگاه

فرقت اپامنده باری یاری کورسم گاه گاه
شول کوکل اکلمیسنی دلداری کورسم گاه گاه
مکن اولمزکیم اغی تورنیه یورمسورم
باری شول شیرایتدوکی یولاری کورسم گاه گاه
شول قره بخیم کبی اویخویه وارسه کورمزم
طلعتی یاری دوشمه باری کورسم گاه گاه
لشکر غمدن شکایت ایلمزم کیمسه به
اکلنورمی یوکوکل کلزاری کورسم گاه گاه
غمزه سی برتیر جانه صاتار بیش کمندر
ای اصولی باری شول بازاری کورسم گاه گاه

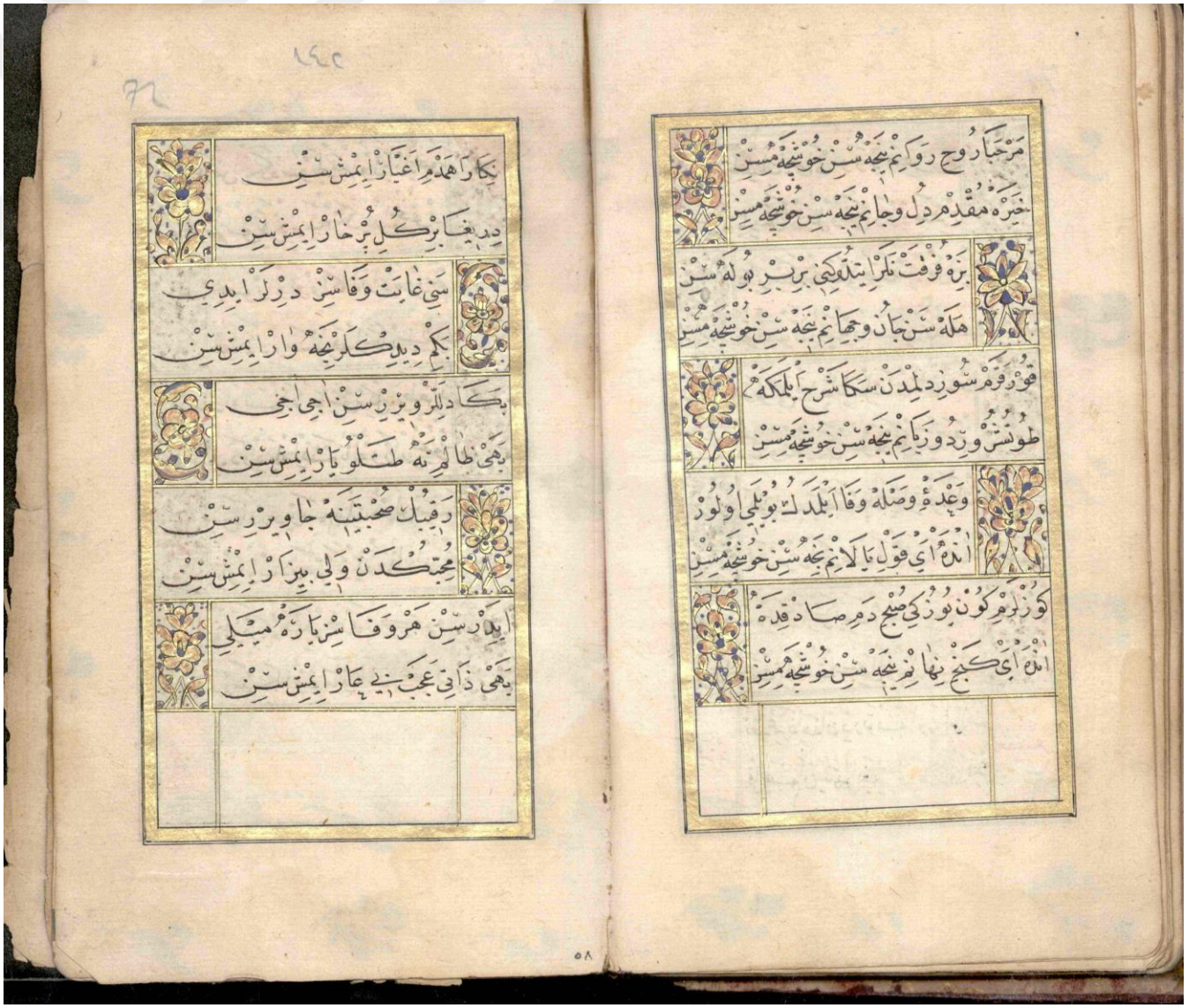

مرحبا روح روایم بنجه سن خوشنجه مسن
خیره مقدم دل وجانم بنجه سن خوشنجه مسن

بزه وقت نکرایتلدکی بزیر بوله سن
هله سن جان وجهانم بنجه سن خوشنجه مسن

قورقرم سوزدملدن سکا شرح ایلکه
طولنسون وزد وزبانم بنجه سن خوشنجه مسن

وعده وصله وفا ایلمدک بویله اولور
اندهای قول یالانم بنجه سن خوشنجه مسن

کوزلرم کون بودکی صبح دم صادقده
اندهای کنج نهانم بنجه سن خوشنجه مسن

یکا راهدم اغیار ایمش سن
دیدیغا بر کل پر خار ایمش سن

سنی غایت وفاسز دلربا یدی
بکم دیدکلرنجه وار ایمش سن

بکا دلبر ویرر سن اجی اجی
بنی ظالم نه طتلو یار ایمش سن

رفیقک صحبتینه جا ویرر سن
محبت کدن ولی بیزار ایمش سن

یدر سن هر وفاسز یاره میلی
بنی ذاتی عجب بی عار ایمش سن

فتی اول کونلر کیبر سرو بلند مرواریدی
سنبلندن هر کیمه بونده بندمرواریدی

مدح ایدردم حسن مرآتنه قوشولمزین
طوطی کویا کیی اغزمده قندمرواریدی

جست وقلوردی کوزین کوزمسکم بردمر یوزین
عشق دیرلر ادینه جایلک کوندمرواریدی

خواجه هجرانه صاندی یاکیم بن بنده
یوقیامت سرو قد محبوبا قندمرواریدی

ای طبیب جان ودل یرکون اولا کیم کرسزین
ذاتی دیرلر ادینه بردردمندمرواریدی

فرد قدیاره کیسی غرغرد یمشو کیمی الف
جمله یک معقصودی بر الا دوایت مختلف

یا ۲

عشقکلک زحمتی خود جانمه زحمتلر ایدی
دوشتم جور وجفا لرده نه زحمتلر ایدی

کاشکی جاه چاه دارنه بردار اتسلک
خاکدن رفع ایدی بچاره یه رفعتلر ایدی

اشنا اولمسون اغیار له دیردم اولدک
چکدیکم درد وبلا لرهب اوغیرلر ایدی

کلشه اول شوخ جفا پیشه دل ویرانی
بیشه جور له بر پاره مرمتلر ایدی

بن باقی سرکا قلجک پاره لشه
سویله والله بکم جانینه منتلر ایدی

فرد جمالک کورمکه بلبللر عاشق
سنک کل رخلریکه کللر عاشق

لذیذ

دلا بلبل صنوردم بن همان کلشنده دلداده
بلا بوکلرله رخسارنه شیفته افتاده

نمونه غنچه کلشن لب رنکین شیرینه
نشانه لاله صحراء دل حونین فرهاده

دیسم بر بوسه ویرجانا دراحسانیدی یمی یلا
جمالی باغینک شفنا لوسندن فیض ناشاده

اشیدلم اخرنه حور و کوثر وارمیش آما
نظر اولورمی ای صوفی یه محبوبه دنیاده

سوزم اکلهٔ معنی فهم سن کوش ایله بافی
عرض سکا نصیحدر قولق توت پند اوستاده

فرد
کعبة العشاق و محبوب الآفاق
اطال الله عمره الی یوم التلاق

دل کرفتارانه شاهم بندله زندانده
بویله فاتون ایله بو ملکت عثمانده

بن سکا اول ملک دیدم خطاسن بلدم
صکره بلدمکه کرامت وار ایمش انسانده

سنجلین بر جفا لودنیا دوزلدن بری
بنجلین بر جفا کسن کلمدی دورانده

غمزه سی جانلمده دمبدم عشاقه
ایله صور اول مکر کم جان بر بسنده

بن بجانی قولکه رحم ایتکه رحمت بولده سن
رحم ایدرسک رحمت ایدم دیدی حق فرمانده

فرد
شاهباز چشمکه صید اولمغه جانلر ویرور
تل کوکلم رغبتکه برکه اولور کورنیله باق

خلیفی

دیدمرباد ایتبغیرمرحبادن
دیدی هرکزالردکمزجفادن
یقامرچاك ایلدمراولیارهقوشو
شکایتایدمراکاکلکیقادن
اورروحابیکیحرمتلیایلهم
الهیصقلهاولماهیقضادن
کنوردیبویزلفیافغنباد
امیدمبویدیبادصبادن
سکاالویرمشایکنذاتیقوست
الجوبوصلیاستهخطادن
فرد
یکتابیرامیرینآکهصقلیناییحیی
بلهصارلمعهبرسروخرامایوقن

دل هلاله اولدی مدداول کوزلری مکا
دردمه درمان ارشمز اول شکر کفتارکن
غم شبنده فرقتکله جانم الدك طوغمدك
کل برو وصلایده لم یزل بوسیله انکارکن
وصلك ایله جانمی کلبنده الدیرسك اکر
کیم قرعالمده ایمه بو اصل بازارکن
پادشاه ملك حسنسن دیو کرم اولمه شها
کیم وفاکلمز جهانده خرج کچ رفتارکن
ای خیالی عمری ضایع ایتمیم دیرسك اکر
خالی اولمه دوراینجنده بزم صاحب یارکن
فرد

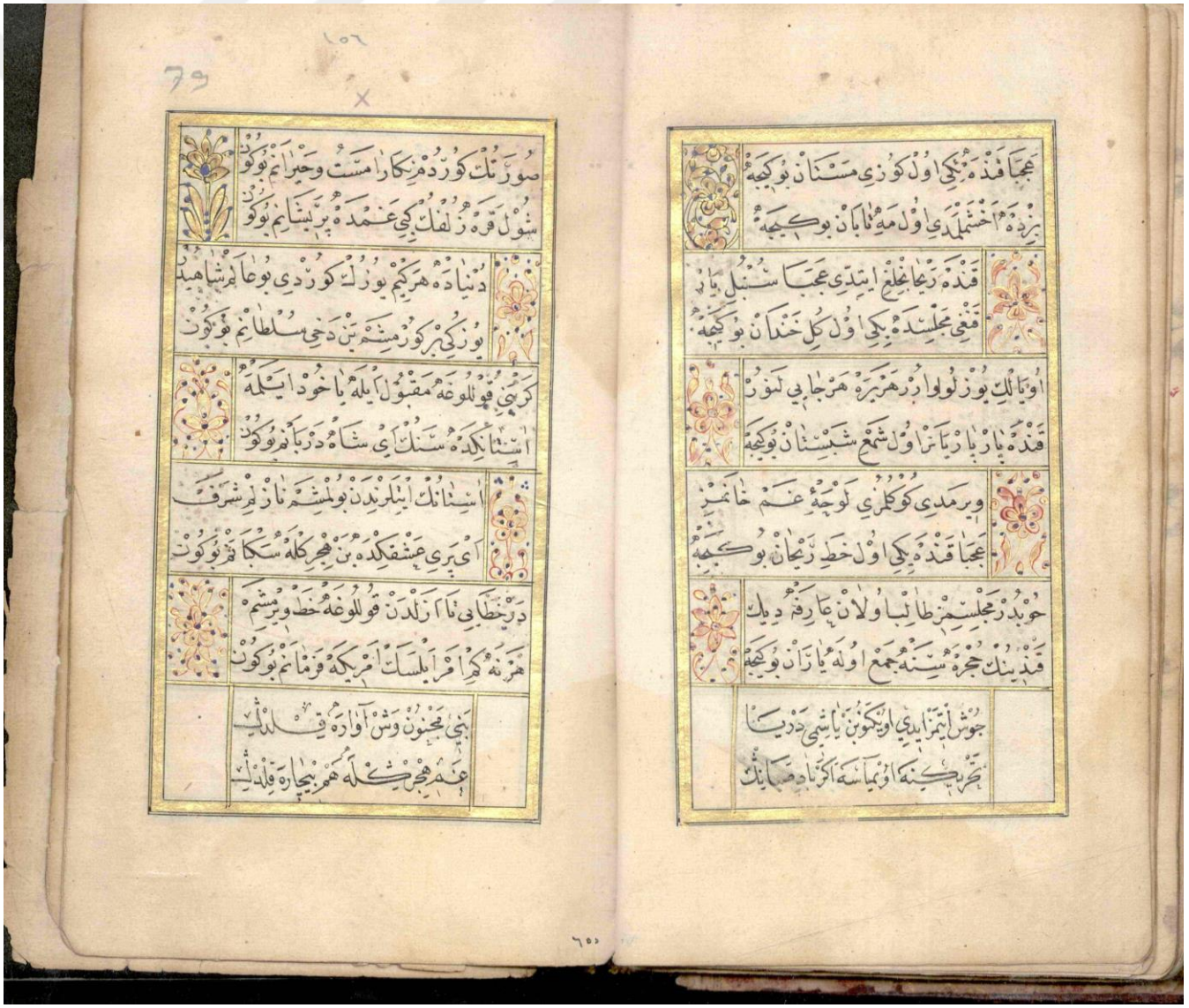

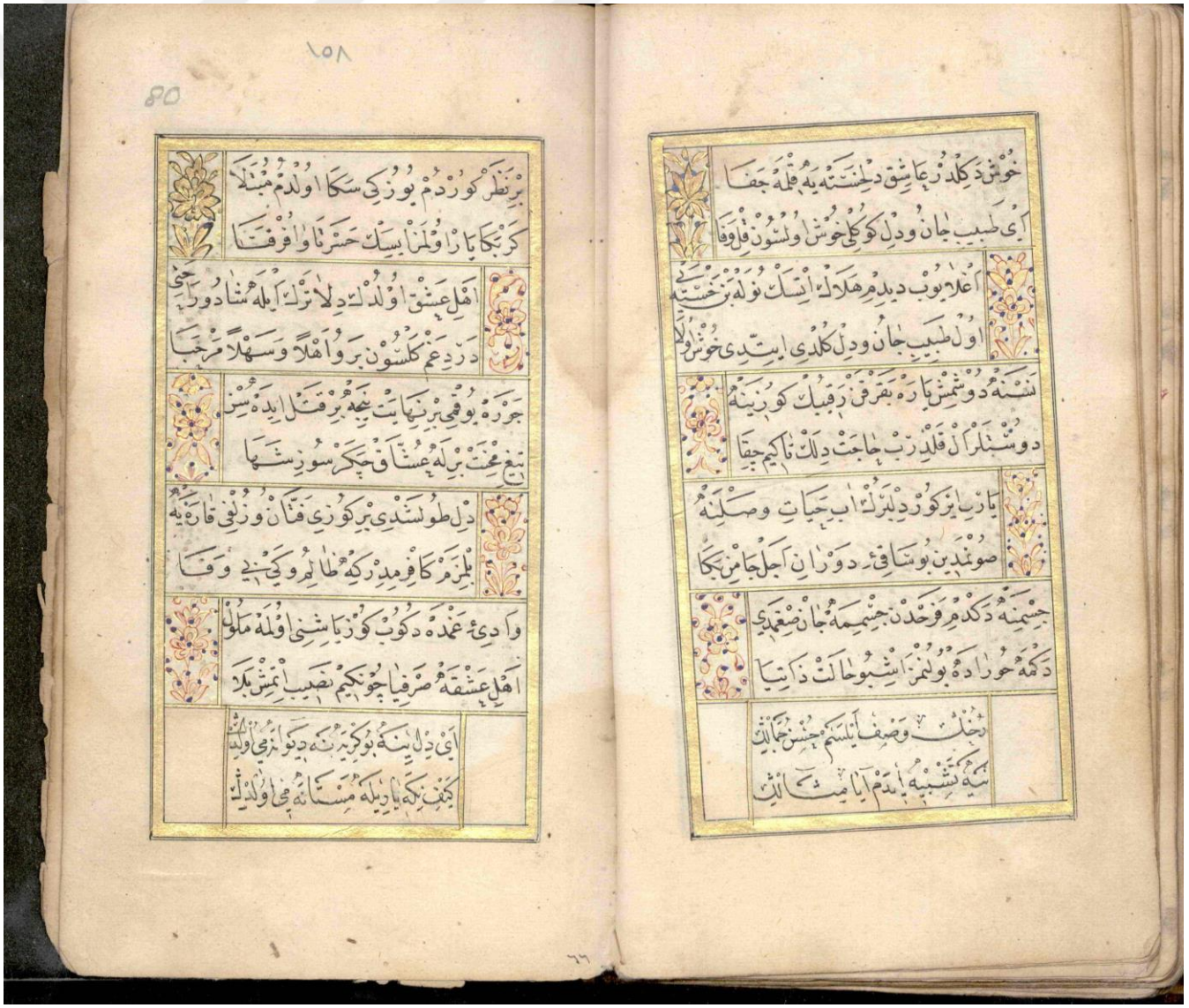

قدّ که اونکذو کیمون سروری
سروی همزه مسلکون صرصبا

بنی صورمش سن دوشکده دیدی دوست
خوب سوتیلر صورمشم همواقعا

شعشعه صنعه کورنکیم کشن
آل اورادوب ساکا ایلرم مرحبا

آکا شادمرکم غمیکی چکمکه
بنده کی لایق کورسن سروری

ای مثالی زاهد خشکی یارین
یوزیاکیبی یاقیشور یوزه یا

ربّنا ای وصلله اولشاهه عرض حال ایتمه
نه یزمجلسی دیدیدیک نه درکاه ایدیدیک

دوشتم عشقک سنک مشکل بلا
دشمنم اولسون آکا مبتلا

ایده کونده کورمدم برکون سنک
ذرّه دکلم مهرکی ای مهلقا

دردلک ایله قتلویاشی چشمک
اولدی دردابرا وکلمز ماجرا

انی کیمه زار ایلیه زاد غم
وای آکا بودوره ایچنده وای آکا

نطفیا دردوغیله کیمسه
اولمسون یارودیارندن جدا

بهار موسیمیدر کلستانه واریکورلک
کلی مشاهده ایلک جمال یاری کورلک

لاله خدلرینه کلشنده نکرانمدیلر
سروی یورتمدیلر غنچه سوملکمدیلر

طشره دن کلدی چمن بزمنه بیگانه
ینه کل صحبتنه لاله ایلمدیلر

عادتی خوبلرك جور وجفادر امما
بکا ایتدکلری کیمسیه انمدیلر

حمدلله لب جانبخشله ساقیلر یمز
اب حیوان ایله کوثر صوین استمدیلر

ای نجاتی یوزی صبر ایله اکدن نه کلور
خوبلر جور وجفاء کیمه اوکرتمدیلر

دمادم سیم وزر عرض ایلیوب کوشکه

نونهالاولدی کوزللر عزم کلستان ایدیلر
غم تنور ینمز دل عشاقی بریان ایتدیلر

هرپری دامن کشان کلزاره اولدیلر دوکر
صانه سن طاوسلر جنتده جولان ایتدیلر

کوردلر کل یوزلولردامن کشاده اولدیلر
غنچه لر بوشوقله چاك کریبان ایتدیلر

صاچدیلر سنبللرین کلبرك رعنا اوسته
بلبل شیدا کبی عشاق نالان ایتدیلر

عمریا ین خسته قلدم غم بوجاغنده دریغ
هرکشی یار ایله سیر کلستان ایتدیلر

بلنی قوجدرمغه عهد ایلدی جانا نمز
انتظار یله ولی برقلجه قلدی جانمز

چونکه غمزه یکرمز ساز اولدی دوندکجه قله
کوکده ساز زهره یه دمساز در رقعانمز

اغلادغمز یرترحم دامنیله سلمدک
دیده کریانمز دن اشک چون افشانمز

یهی فیامت جان ویرمش یولکه عاشقلر
کردوکرسه تیغ خونریزک دمیدرقانمز

عشق دلبرینی بیردرده کرفتار ایتدیکم
قلدی اولمکدن اوزکه ذاتیادرمانمز

بیمزبوزه یکم یارهکری اشلرا وکلمز
صبر ایلیلم جاره ندر بیمز ایش اولمز

کوندن کونه ارترسه نولا جسزدلار
کلزار جانانک کلی رعنا کری صولمز

بیمانه کبی حسرت یعلیکله دمادم
بردمی اولور دیده کرمز قانله طولمز

برغمزه سی قانی بولوب سومشن اوجونی
صنمک که کشی کشیبه اندکنی بولمز

علوی قولکی خشملهردا ایلدی دیرلر
اول شاه کرمدن بوجفالره هیچ اولمز

ترجیع بند مولانا وحیی بغدادی علیه الرحمة و الغفران

صنمک بزمی کیم شیخ انکور ایله مستز — بزاهل خرابات نه مست الستز
تر دامن اولسه بزی آلوده ضیورمیک — بزمائل بوس لب جام ولک دستز
بزعالم فانیده نه میرونه تمکدر — اعلا لره اعلا النور زپسته پستز
صدرن کوزدوب بنیلیم بزم جهانک — پایی خم میدر بر منزباجه پرستز
قائل دکلز کیسه تنک ازآرزه اما — خاطر شکن زآمد پیمانه شکستز
ارباب غرض بزدن ایراغ اولیدوکدر — دوشمن بزیر زیر آاو قدر صاحب شستز
هم کاسه ارباب دلز عربده مرغوب — صحبتده بوزکرچه ولی عشقله مستز

بزمست یمی میکده عالم جانز
هر حلقه جمعیت پیمانه کشانز

ساقی کئور اول باده کیم دفع غمدر — صیقل اورا و مرآته که پرزنگ المدر
وابسته لرز بزدن ایراغ الیه بردم — اول تاجر کیم نور دل و دیده جمدر
ای خواجه فنا اقلمه زنهار اولولنمه — درویشی یولنگ شه بی خیل و حشمدر
کلزه خرد الم میکده یه رغبته انگ — کیم بابدر بادین قدر کشتیی جمدر

بحر طویل بیت — اول کفته جوشقن

بنم آشفته و آلفته و بیچاره و — ناچار مدد یار مدد دکله
سوزم ایکی کوزم سن کوزلی — بی بدلی بن کورلی جان ویرلی
کیمکه کورر جانی ویرر پادشهم — شاه شهم خونی کوزک قان دوکمز
غمزه لرکث جان سوکه یور — عشقک جنونا تدی بنی زار
ذبونا تدی بنی حال دلی بیخبایم — بی بدلی بیخبایه یم سوسلم و ملاز
کوزلم غمزه سی غماز کوزلم — کوزلری شهباز کوزلم عشوه سی
شهناز کوزلم حسابلی ممتاز کوزلم — خوب سن محبوب سن مرغوب سن
محبوب سن عاشقکم صادقکم — مالکم طالبکم دکلی بی خوشسنی
یاندررم سوندررم آهلن — آهم ایلن بن سنی ارایه رم
زارایلر بی زارایه رم بلکیه — غم خوارایه رم ای شوخ ستمکار

ثانی بیت

عشق ندر شیوه ندر سرزده — یا بوعشوه ندر ناز ندر نیاز ندر

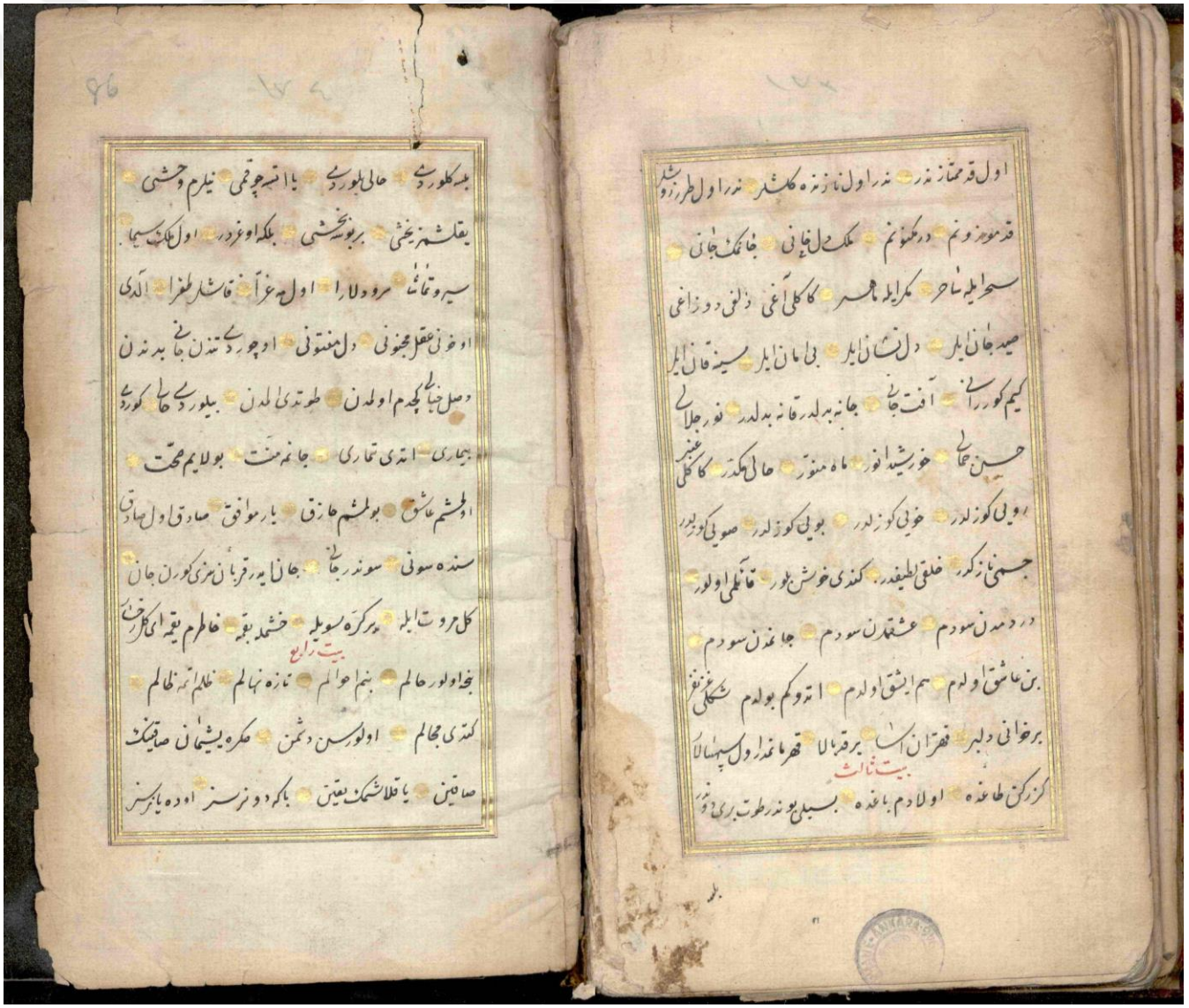

اول قد ممتاز ندر ... ندر اول ناز نه کاشر ... ندر اول طرز و روشر

قد موزونم درکنونم ... ملک دل جانی ... جانمک جانی

سحر ایله ساحر ... کمر ایله ماهر ... کاکلی آغی ذلفی دوتاغی

صید جان ایلر ... دل ستان ایلر ... بی امان ایلر ... سینه قان ایلر

کیم کورر سنی ... آفت جانی ... جانه بلدر قانه بلدر ... نور جلالی

حسن جمالی ... خورشید انور ... ماه منور ... حالی مکدر ... کاکلی عنبر

رویی کوزلدر ... خوئی کوزلدر ... بویی کوزلدر ... صوئی کوزلدر

جسمی نازکدر ... خلقی لطیفدر ... کندی خوش طور ... قاتلی اولور

دردمندم سودم ... عشقدن سودم ... جاندن سودم

بن عاشق اولدم ... سن ایشق اولدم ... اتدوکم بولدم ... شکلی غریب

برخوانی دلبر ... قهرمان اسم ... برقربالا ... قهرمانمدر اول سپهسالار

بیت ثالث

کزر کن طاغده ... اولادم باغده ... بسیلی یوندر طوتر بری دوندر

بلسه کلورسنی ... عالی بلورسنی ... یا انسه چوقمی ... نیلرم وحشی

یقلشمز یخشی ... بربوسه بخشی ... بلکه اوغرسن ... اول ملک سیما

سیر و تماشا ... مرد ولارا ... اول یه غرا ... قاشلر طغرا ... آلدی

اوخونی عقل مجنونی ... دل ممنونی ... اوچورسنی ... تندن جانی ... بدندن

وصل جانانی بکدم اولدن ... طوتدی الدن ... بلورسنی عالی کورسنی

بیماری ... اندی تماری ... جانمه منت ... بولایم صحت

اولمشم عاشق ... بولمشم عارف ... یار موافق ... صادق اول صادق

سنده سوئی ... سوندر جانی ... جانا یه رقربان سنی کورن جان

کل مروت ایله ... برکره سویله ... خشمه بقمه ... خاطرم یقمه ای کل رخسار

بیت رابع

بخا اولور عالم ... بنم احوالم ... تازه نهالم ... ظلم ایتمه ظالم

کندی مجالم ... اولور سن دشمن ... حکره یشمان صاقینمک

صاقینمز ... یا قلاشمک یقین ... باکره دونرسز ... اوده یاقرسز

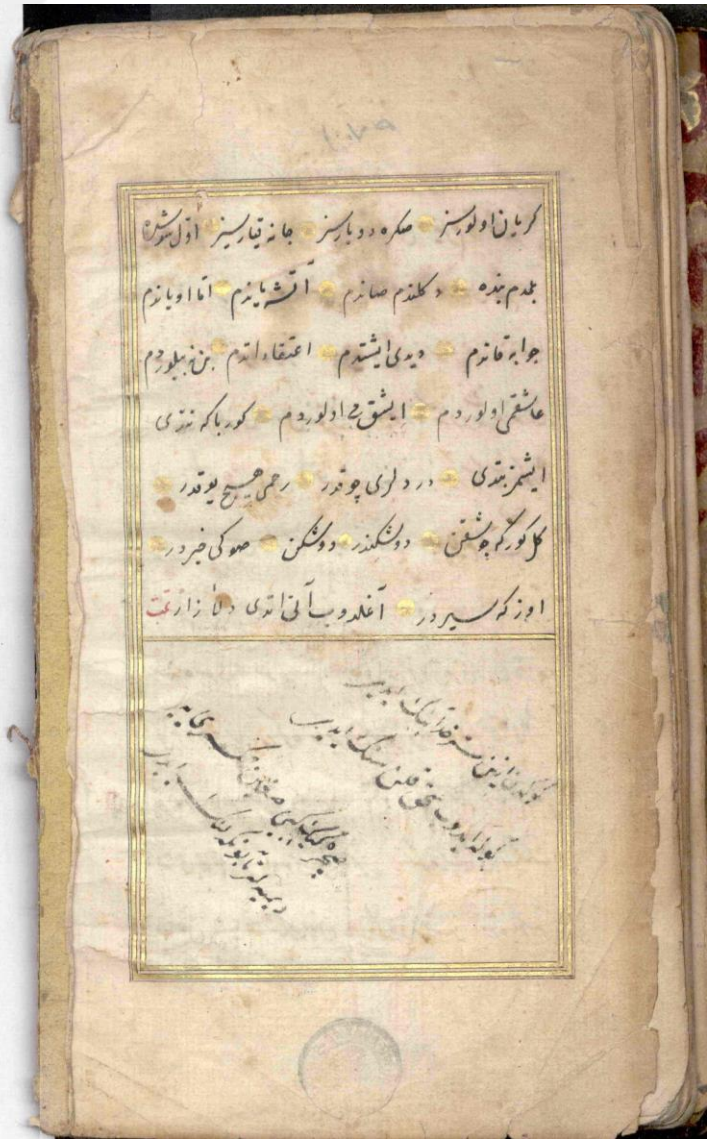

کریان اولورسز صکره دوبارسز جانه قرارسیز اول سوزشن
بلدم بنده دکلدم صانمم آتشه یانمم اما اویانمم
جوابه قانمم دیدی ایشتمدم اعتقاد ایتدم بن بیلورم
عاشقی اولوردم ایشقه اولوردم کورباکه نه دی
ایشمز بندی دردلری چوقدر رحمی هیچ یوقدر
کل کورکم چشمن دونکدر دونکن صوکی خبردر
اوزکه سیردر آغلدوبسا آنی اندی دنا زارعت